

Parkanon Joulu

1978

AAK-60

PARKANON JOULU 1978

SISÄLLYS:

LUKIJALLE	Arvi A Koivisto
SANA JOULUKSI	Mauri Pihlajamaa
VOIKO KAUPUNKIKUNTA KEHITTYÄ	
MYÖS SYRJÄSEUDULLA	Heikki Korjansalo
PARKANON NIMESTÄ	
PARKANON SEURAKUNNAN LÄHETTEINÄ KENIASSA	Arkkilat
AJATELMIA	Elsa Leppänen
KOREA KOTOINEN LEIPÄ	Irja Kuivanen
EERO KOIVISTO IHMISENÄ JA KUNNALLISMIEHENÄ ..	Markus Käenmäki
PARKANON KASVOT 1920-LUVULLA	Aaro Numminen
KUKKOLASTA KAUPOLLE	Aaro Numminen
TRI VÄINÖ SOIMAJÄRVI	Martti Tuisku
PIENTÄ PUHETTA PÖYDÄSTÄ	Toini Vainio
KUIVASEN KESTIKIEVARI	Paula Kuivanen
KOLME MINUUTTIA, OLKAA HYVÄ	Anna Nieminen
KORPELA — PARKANON VANHIN LIIKE	Anneli Humala
KUUNPIMENNYKSIÄ	Aaro Numminen
AAKKOSIA RIIHIMÄEN KOULUSTA	Paavo Nikander
KUINKA MINÄ KOIN TALVISODAN	Kalle Syrjä
ILMAVALVONTAA PÄIVÖLÄN KATOLTA	Martti Kemi
PAPPILAN KAUTTA SOTAAN	Olavi Koivukoski
HIRVENHIIHTO KIINNOSTAA	Heikki Havanka
AJATELMIA	Elsa Leppänen
VAHINGOSSA SARDINIAAN	Erkki Moilanen
TANHUAJAT RANSKANMAALLA	Arvi A Koivisto
MUUTTUVA KOTITIENOONI	Hannele Rauhala
SUOMEN PARAS PAIKKAKUNTA	Anneli Laurila
LAMAKO PARKANOSSA?	Aarre Haapanen

PARKANON JOULUN AVUSTAJAKILPAILU

Kotiseutuaiheisen aineiston saamiseksi Parkanon Joulu julistaa lukijoilleen ja kaikille avustajakilpailun. Kysymykseen voivat tulla:

1. Kotiseutuaiheiset kirjoitukset, ohjepituus 2-3 konekirjoitusliuskaa. Valokuvat liitteenä toivottavia.
2. Henkilökuvaukset, henkilöhistoriat paikkakunnalla asuneista kiinnostavista ihmisistä (maitokuski, hieroja, suutari, talon renki, isäntä, postinkantaja tms.)
3. Muu kotiseutuun liittyvä aineisto, kuten laulut, valokuvat, piirrookset jne. Parhaille kirjoittajille jaetaan kolme rahapalkintoa lehden toimituskunnan valitsemien tuomarien osoituksen mukaan. Lehdessä käytettävistä aiheista maksetaan 10 mk julkaisupalkkio.

LEHTI HALUAA PALAUTETTA

Kirjoita toimituskunnalle arviointeja lehden sisällöstä ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Haluaisimme myös kuulla lukijain mielipiteitä lehden nimestä, onko nykyinen sopiva vai olisiko kenties sopivampi nimi vaikkapa **PARKANON KOTISEUTULEHTI**, joka tämä julkaisu sisältönsä puolesta varsinaisesti on.

Odotamme vastauksia 28. 2. 1979 mennessä osoitteella **PARKANON JOULU**, Kaupunginkirjasto, 39700 PARKANO.

Parkanon Jouluk

NUMERO 7
JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Tämän numeron toimittamisesta ovat pääasiassa huolehtineet

ARVI A KOIVISTO
RITVA RASILA
HEIKKI PENTTI

Ilmoitushankinnan ja lehden myynnin on hoitanut erillinen toimikunta.

LUKIJALLE

Tämä kotiseutujulkaisu ilmestyy ajankohtana, jolloin taloudellinen toiminta sykkii vain hiljaksen ja ihmiset saavat totutella elämässään niukuuteen. Lehdellä on kuitenkin jo ikää niin paljon, että se on nähnyt useammanlaisia aikoja ja jotkut sen numerot ovat syntyneet kiihkeästäkin tykyttäneiden talousvuosien lapsina.

Kun Parkanon Joulun ensimmäinen numero seitsemän vuotta sitten painettiin, elettiin juuri korkeasuhdanteen nousuhuumassa. Teollisuus valmistti tuotteita korkeapaineella. Työvoimasta oli pulaa. Maaseudun väkeä virtasi keskukseen. Kylien peltoja, kauppvoja, kouluja paketoitiin. Liike-elämä sujui. Raha pyöri. Uusia autoja, asuntoja, öljypolttimia hankittiin. Entinen, perinteinen työnnettiin sivuun, revittiin alas ja uutta rakennettiin vauhdilla tilalle.

Nyt on rauhallisempaa. Vauhti on vähentynyt. Niuk-

kuuden ajan kuvasta erottuu joitakin alakulon sävyjä: eräiden osana on olla vailla käyttöä yhteiskunnassa, olla työtön. Työssäkin olevien osto-voima on vähentynyt.

Kuvassa on toki myös rohkeaa väkettä. Ehkei niukuus olekaan pelkästään pahasta! Nyt moni huoltaa ja korjaa itse autoansa — on ollut pakko opetella, kun raha ei riitä korjaamolasuihin. Muutama on palannut talosaan puulämmitykseen — jätetuutahan saa melkein rahapussia aukaisematta ja kuntourheilua saa siinä samalla. Ompelukoneen, sukka-putkkojen ja kangaspuiden taidot näyttävät arvossa nousseen, ja myös kotona leivotun leivän hyvä maku tulee silloin tällöin puheeksi. Ihmisten omatoimisuus on lisääntynyt, mikä on ilolla merkille pantava asia.

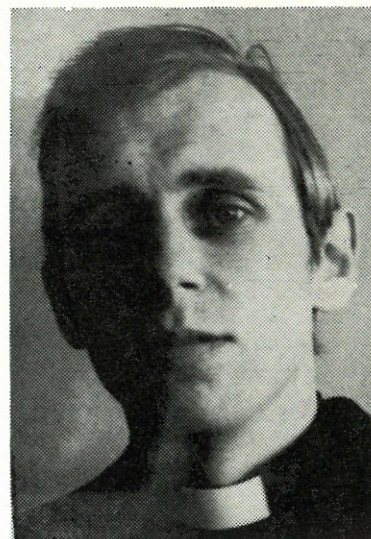
Sukupolvet ennen meitä tulivat olosuhteiden pakosta kohtoisin keinoin toimeen. He

ovat omana aikanaan ajatus-ensa piirustuslaudoilla sekä työsaliansa helteessä ja tuis-kussa kehitelleet tavan asua tätä maata. Perinteenä heidän kehittämänsä taidot on siirretty vanhemmilta jälkeen tuleville. Omakohtainen yrittäminen ja sen mukana kehittyvä käden taito ovat ennen muuta asioita, joita menneitten sukupolvien esimerkki meille opettaa — meille, jotka kevyesti kantavien korkeasuhdanteiden ja öljylaineiden harjoilla ratsastaessamme olimme ne vallan unohtaa.

Jos tämän huomaamme, saa se meidät ehkä muutenkin katsoomaan tarkemmin entiseen, perittyyn. Onko kotiseutomme vanhassa elämäntavassa, rakennuksissa, esineissä, murteessa, tavoissa ja lauluissa sittenkin arvoja, jotka ovat jääneet meiltä tähän asti huomaamatta.

ARVI A. KOIVISTO

SANA JOULUKSI

*"Ja yhtäkkiä oli enkelin kanssa
suuri joukko taivaallista sota-
väkeä, ja he ylistivät Jumalaa"
(Lk. 2:13)*

Yllemerkityt evankelistan sanat ilmaisevat jotakin ytimeen asti menevää ja samalla riemastuttavaa joulun ihmeestä. Kaikesta huipentumana on tietysti enkelin tuoma sanoma maailman Vapahtajan syntymästä, mutta enkelin ja taivaallisen sotajoukon läsnäolo syntisten ihmisten keskellä kertoo sekin taivaan koskettaneen maata ensimmäisenä jouluyönä. Kuinka kauniisti sen sanookaan kynttilänpäivän virsi: "Viaton tää laps on aivan, Ainut puhdas päällä maan. Kun hän saapui tallin seimeen, Ratkes taivas laulamaan. Enkel'äännet helkkyen Soivat maassa murheitten". (Vk 46:3).

Saattaa olla, että joskus tuntuu kovin synkältä ja alakuloiselta julistus, joka puhuu tästä maailmasta murheitten maana. Onhan täällä sentään paljon myönteistä, paljon selaista, mistä voi iloitella ja nimenomaan jouluna tulevat kaikki kauniit muistot mieleen. Toki näin on, ja se on suuri kiitoksen aihe. Jospa meidän-

kin joulussamme olisi sekä näitä kauniita muistoja että läsnäolevaa lämpöä ja hyvää mieltä.

Mutta jouluna elämäntilanteiden erilaisuus kärjistyy. Kaikki ei suinkaan muutu juhla-aikana toisenlaiseksi. Moni asia pysyy entisellään, niin myös monet elämän vaikeudet. Emme voi kiistää sitä, että tämä maa on murheitten maa. Ja kuitenkin uskallamme sanoa, että ensimmäisen jouluyön jälkeen on jotakin aivan ratkaisevasti muuttunut. Sillä kun taivaat aukenivat ja enkeli toi murheitten maahan viestin Kristuksen ihmiseksi tulosta, on se merkki siitä, että taivaassa muistetaan ihmisen ja hänen osansa. Siinä on juhla, josta ei jätetä ketään ulkopuolelle. Ja ehkäpä joulun kirkkaus loistaa kaikkein selvimmin juuri murheitten maan luomaa tummaa taustaa vasten.

Taivaallisen sotajoukon ylistyslaulussa Beethovenin kedolla oli myös jotakin ennakoivaa,

esikuvallista. Raamattu kertoo, että kun Kristuksen omat ovat päässeet perille kirkkauteen, niin silloin he veisaavat yhdessä enkelten kanssa ylistysvirttä Jumalalle. Niinpä joulu tahtoo johdattaa meitä kohti oikeaa päämäärää ja synnyttää meissä sitä murhetta, joka saa aikaan parannuksen. Silloin me kyselemme omaa osaamme iankaikkisuudessa. Tähän kyselyyn antaa vastauksen evankeliumi, jota ei ole tarkoitettu vain hetken juhlatunnelman luojaksi, vaan uuden elämän voimaksi. Kaikkein olennaisinta onkin muistaa, että Kristus tuli ihmiseksi meidän pelastumismme takia. Hänen kuolemansa ja ylösnousemisensa kautta meillä on pääsy enkelten joukkoon, perille. Murheitten maasta voidaan tulla taivaaseen.

Tahtonemme jo nyt opetella sitä ylistysvirttä, joka soi täysiaanisena silloin, kun Jumala on koonnut kansansa oikeaan kotiin.

Voiko kaupunki-kunta kehittyä myös syrjäseuduilta

Usein kuulee sanottavan, että kaikki kunnan tarjoamat palvelut tulevat vain keskustaan ja kunnan syrjäisemmät osat jäävät kaikesta ilman. Näin asia varmaan suurelta osalta onkin, sillä eihän syrjäkylillä ole vesijohto- ja viemäriverkostoa eikä katuvaloja, tiestöt ovat suurelta osin melko heikot, kaupat puuttuvat monesta kylästä niinkuin myös posti-, pankki- yms palvelukset, ja kaikissa kylissä ei enää toimi kouluakaan. Kaiken kaikkiaan palvelujen tarjonta syrjäkylillä on minimaalisen heikko. En tarkoita, että keskustassa asuvatkaan em. palveluja ilman saavat, itse he joutuvat kustantamaan niin viemäri- kuin vesijohtonsa ja myös maksavat niiden käytöstä täyden korvauksen.

Vaikka itse asun kuntamme syrjäisessä kylässä niin pidän silti tärkeänä, että kaupungissamme on elinvoimainen ja hyvin kehittynyt keskusta, josta käsin voitaisiin tarjota erinäisiä palveluja ja toimintoja koko kunnan väestölle. Herää tietysti kysymys, mitkä ovat sitten ne toimenpiteet, joilla voitaisiin syrjäseutujen asemaa parantaa, koska kaikki suu-remmat laitokset ja liikkeet sekä valtaosa työkohteista sijaitsee juuri keskustan ympärillä.

Varmasti täysin päteviä lääkkeitä tähän ei ole helppo antaa, mutta jonkinlaisia parannuksia nykyiseen tilanteeseen olisi varmasti tehtävissä. Yksi kaikkein tärkeimpiä olisi tieolojen ja liikenneyhteyksien parantaminen, sillä jos tiestö olisi hyvä, voitaisiin esimerkiksi yleisten kulkuneuvojen vuoroja lisätä eripuolille kuntaa ja aikatauluja olisi sovittava

siten, että mahdollisen monet voisivat käyttää niitä hyväkseen. Myös sellaisia vuoroja olisi saatava, joita myös työläiset voisivat käyttää työmatkojensa kulkemiseen. Myös puhelimen saantimahdollisuuksia olisi syrjäkylilläkin parannettava. Koska matkat ovat pitkiä keskustaan olisi puhelin erittäin tarpeellinen ennen kaikkea vanhuksille. Puhelimen saanti on nykyään vaan niin kallista, että vähävaraiset ihmiset eivät pysty sitä saamaan, joten tähän asiaan olisi saatava pikaisesti korjausta.

Kun aikoinaan tulin valituksi valtuustoon, otin itselleni muutamia tavoitteita, joista tietysti ensimmäisenä ja kaikesta tärkeimpänä oli se, että kaikissa asioiden käsittelyssä on puolustettava tinkimättä työväestön, pinviljelijäin ja muun vähävaraisen väestön asiaa. Tämäkin oli minun kohdallani luonnollista, koska tulin valituksi valtuustoon työväenpuolueen edustajana, sillä nämä vaatimukset on kirjattu jo SKDL:n perussääntöön. Toiseksi tavoitteeksi otin puolustaa kuntamme syrjäseutujen olojen parantamiseen johtavia asioita, mikä oli myös luonnollista, koska asun itse syrjäkylässä. Kolmanneksi olen pitänyt erittäin tärkeänä olla kaikissa asioissa rehellinen. Kaikkien asioiden käsittelyssä on pidettävä kuntalaisten etua tärkeänä.

TYÖTTÖMYYS PAHIN ESTE KAUPUNKIMME KEHITYKSESSÄ

Kun Suomen perustuslaissa pitäisi jokaiselle kansalaiselle turvata oikeus työhön ja saa-

da siitä itselleen toimeentulo, näyttää tämä ajatus Parkanos-
sa olevan monen kuntalaisen kohdalla vain pelkkää haavetta, sillä työttömyys on ainakin tätä kirjoitettaessa muodostumassa kunnassamme kaikkien aikojen suurimmaksi. Työttömyys on suurinta rakennus- ja metallityöläisten keskuudessa, mutta myös kaikilla muilla aloilla on työttömyys huomattavasti lisääntynyt. On suuri vääryys esimerkiksi nuorten kohdalla, jotka valmistuvat kouluista ammatteihin, että heillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin mennä työttömyyskortistoon ja monella on vielä suuret opintolainat maksettava.

Usein on myös niin, että mikäli joku työpaikka on avoinna se täytetään suhteiden perusteella, jolloin tulee nuori opintonsa päätökseen saattanut useinkin syrjäytetyksi. Näin on viime aikoina menetelty myös kaupunkimme virkoja ja toimia täytettäessä. Pidän tällaista menettelyä erittäin epäoikeudenmukaisena. Tuleekin mieleen, että mitä hyötyä on nuorten pyrkiä saamaan kouluissaan mahdollisimman hyviä arvosanoja, kun päätöksentekijät ei anna niille juuri paljonkaan arvoa.

Mitä sitten kunta voisi tehdä työttömyystilanteen parantamiseksi? Kunnan olisikin nyt kiinnitettävä entistä enemmän huomiota työllisyyspolitiikan hoitoon. Talousarvio olisi laadittava siten, että osoitettaisiin mahdollisimman paljon varoja sellaisiin kohteisiin, jotka parhaiten työllistävät. Yhtenä tällaisena näkisin kaupungin mukanaolon rakennustoiminnassa, vaikka kaupunki on viime vuosina varannut ta-

lousarvioon pienen summan asuntotuotantoon, on nämäkin jääneet suurimmalta osalta käyttämättä. Kunnassamme on kyllä suunnitteilla vuosikymmenen vaihteessa suuria rakennuskohteita, kuten kaupungintalon rakentaminen sekä koulukeskuksen laajentaminen, kansanterveyskuntainliitossa Parkanon terveyskeskuksen avohoitotilojen rakentaminen. Mielestäni näitä hankkeita olisi pyrittävä jouduttamaan.

Pysyväisluonteisia teollisia työpaikkoja olisi saatava kuntaamme lisää, koska kunnassamme on kyllä koulutettua ammattitaitoista työväestöä. Tällaisia työpaikkoja kuntaam-

me eniten toivotaan, sillä onhan kunnan verotulotkin suurelta osin riippuvaiset työllisyystilanteesta ja palkannauttijathan maksavat kunnanverotuloista suurimman osan.

Vaikka olen tässä kirjoituksessani käsitellyt eräitä niitä ongelmia, joita kunnassamme on ja erittäinkin kuntamme vähävaraisella väestöllä, jotka joutuvat eniten kärsimään työttömyydestä ja lamasta. Tästä kaikesta huolimatta olen kyllä silti sitä mieltä, että kuntamme on kuluneina vuosina kehittynyt melko ripeästi, mutta hyvällä yhteistyöllä voitaisiin päästä vieläkin parempiin tuloksiin.

Vaikka tiedänkin, että monella Parkanon Joulun lukijalla tulee olemaan taloudellisesti vaikea joulukuukausi, rohkenen silti toivottaa kaikille lukijoille hyvää joulua ja parempaa uutta vuotta.

Parkanon nimestä

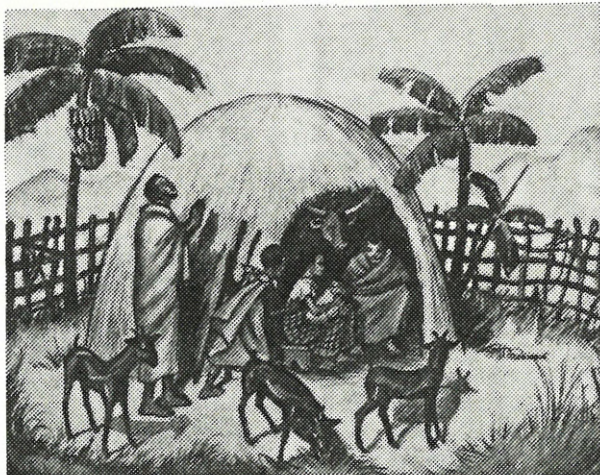
Jämsjärven kappalainen Wilhelm Carlsson julkaisi v. 1871 kirjan "Entinen Ikaalinen." Siinä hän Parkanosta puhuessaan toteaa, että pitäjä jakautuu yliseen osaan eli Kihniöön ja aliseen osaan eli varsinaiseen Parkanoon. Parkanon nimeä hän puntaroi seuraavasti:

"Mitä siis tämän pitäjän aliseen osaan tulee, jota tähän asti nimenomaan Parkanoksi kutsutaan, on se hyvin aikaisin Aureen lopelta tahi ynnä sen kanssa samaan aikaan asuttu. Ensimmäisessä kirjallisessa lähteessä, jossa sen nimen tapaamme (vuodelta 1540), kirjoitetaan se "PARCKANA" ja aina sittemminki (v. 1553, 1575 ja vieläpä 1630) "PARKANA"; mutta jo v. 1656 "PARKANO." Vaikeeta lienee kielellisesti tämän samoin kuin monen muun paikan nimen syntyä enää löytää. En luulisi auttavan turvaamisen sanahan parkanen = parka; parkkiin ei ollenkaan, sillä se on ruotsia samoin kuin parikin; eikä auta k a n a k a a n tässä, vaikka tosin sen niminen talo täällä löytyy; sillä selvästi kuulemme kansan suussa myöskin: PARKAMO. Enemmän kielitutkimnon pitkittämistä tästä nimestä pidämme siis meiltä turhana toimenä."

* * *

Parkanon seurakunnan lähetteinä Keniassa

Nimikkolähettijärjestelmä on suhteellisen nuori "ilmiö" Suomen luterilaisessa kirkossa. Vasta viime vuosina on yleistynyt sellainen käytäntö, että paikallisseurakunnat solmivat lähetysjärjestöjen kanssa nimikkosopimuksia. Tällä tavalla luterilaiset seurakunnat voivat olla lähettämässä työntekijöitään ulkokentille. Saimme olla lähettämässä Parkanosta syksyllä 1975 Luukkalan perhettä Taiwanille. Nyt meillä täällä Keniassa on myös uskottu etuoikeus olla Parkanon seurakunnan lähetteinä julistamassa ilosanomaa.

LÄHETYSRAKKAUTTA PARKANOSSA

Parkanon seurakunnassa on paljon niitä, joille Jeesuksen antama lähetystehtävä on tullut rakkaaksi. Jo tämän vuosisadan alusta lähtien on seurakunnassa toiminut lähetys-

piirejä. Parkanosta on aiheellista todeta, että paikkakunnalla vaikuttanut uudenherätyksen lestadiolaisuus on omalta osaltaan pitänyt yllä lähetysrakkautta. Samoin on syytä mainita Vahojärven lähetysjuhlat, jotka nimenomaan 1900-luvun alkuvuosikymmeninä olivat kesäinen merkkita-

paus. Ilahduttavaa on, että tämä lähetysjuhlaperinne on Vahojärvellä uudelleen elpynyt.

Toimiessamme Parkanossa kokoonnuimme eri kylillä säännöllisesti seurakuntailtoihin. Näissä tilaisuuksissa lähetyskellä oli ja on keskeinen asema illan ohjelmassa. Taloudellisen kannatuksen nousukin on kertomassa siitä, että Parkanossa on lähetysrakkautta.

Aina on myös sellaisia seurakunnan jäseniä, jotka kriittisesti kyselevät lähetystyön tarpeellisuutta. 'Eikö täällä kotimaassa ole tarpeeksi tehtävää' tai 'miksi lähteä, kun täälläkin tarvitaan'. Tällaisia kysymyksiä saimme kuulla ennen lähtöämme. Hyvä on, että kysellään, sillä saamme antaa rohkaisevan vastauksen: Lähetys ei koskaan irroita vastuusta kotikentällä. Kristuksen elävä seurakunta toimii aktiivisesti sekä lähellä että kaukana. Ilosanoma Jeesuksesta tahdotaan viedä kaikille.

Seurakuntavierailu Mungoyeen, takana Reijo Arkila.

LÄHETYS ON YHTEISTOIMINTAA

Keskeinen korostus nykyhetken lähetystyössä on, ettei se enää saa eikä voi olla yksisuuntaista. Suomen seurakunnat eivät ole vain lähettämässä, vaan ne ovat myös vastaanottamassa. Vierailijat nuorista kirkoista tuovat usein terveellistä herätettä seurakuntiiimme. Tämä on koettu Suomen seurakunnissa esimerkiksi Mondulin kuoron konserteissa tai puhujan vieraillessa. Nykyisin sanotaankin, että lähetys on yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta.

Erikoisella tavalla olemme saaneet tätä yhteyttä kokea täällä Keniassa. Tammikuussa 1978 vierailivat parkanolaisten "edustajina" täällä Toini Härmä, Olavi Kankaanpää ja Eero Polsa. Matkassaan he toivat monien ystävien terveisiä ja he välittivät seurakunnan virallisen lahjan Kenian luterilaiselle kirkolle. Viestit Suomesta ovat kertoneet, että nämä Parkanon seurakunnan edustajat ovat innolla pitäneet lähetysasiaa esillä Suomessa matkalta palattuaan.

Iloitsemme täällä siitä, että monet parkanolaiset pitävät tiivistä yhteyttä meihin lähetteihin. Osaltamme koemme "nimikkolähettiä parhaimmillaan", kun esimerkiksi

Vieraana masai kylässä. Marjatta kuvassa isäntien mukana.

kirkkovaikuttuoston puheenjohtaja muistaa pitkällä kirjeillään tai saamme sydämellisiä terveisiä tutuista seurakuntapiireistä. Ilon aiheita on myös se, että lastemme luokkatoverit ahkerasti pitävät kirjeilyä ja meille tutut opettajat kirjoittavat. Näin toivomme lähetysten tulevan entistäkin lähemmäksi. Lähetys on yhteisen asiamme!

KENIASSA OVET OVAT AVOINNA!

Koko Afrikka kuohuu nykypäivillä. Tiedämme Namibian ja Rhodesian vaikeat ongelmat.

Angolassa ja Zairissa on jatkuvia ristiriitoja. Idi Aminin hirmuhallinto Kenian naapurimaassa Ugandassa on jatkuvaa todellisuutta. Toisessa naapurimaassa Etiopiassa on vallankumouksen jälkeen lähetystyö suuresti vaikeutunut. Luetteloa Afrikan maiden ristiriidoista voisi jatkaa.

Kenia on Afrikan maista saanut olla siinä onnellisessa asemassa, että tässä maassa on itsenäistymisestä lähtien vuonna 1963 vallinnut rauha. Monia ongelmia on kyllä Keniassakin, tässä erittäin nopeasti kehittyvässä Itä-Afrikan maassa. Joka tapauksessa kirkot saavat toimia täysin vapaasti ja kehittää työtään. Usein toistettu sanonta avoimista ovista on täyttä totta Keniasta puhuttaessa. Tilanne tässäkin maassa voi muuttua yllättävän nopeasti. Mutta nyt on todella Kenia-lähetysten aika!

NUORI KIRKKO KENIASSA

Luterilainen kirkko on Keniassa vielä suhteellisen nuori ja pieni. Työ alkoi vuonna 1948 ruotsalaisen lähetysjärjestön toimesta länsi-Keniassa. Nykypäivillä kirkkoa on tukemassa jo viisi lähetysjärjestöä, ja työ on laajentumassa useaan eri

Martti, Pia ja Satu paimenessa olevien masai poikien seurassa.

Bogondin kuoron reippaita laulajia.

suuntaan. Suomesta tuli ruotsinkielinen evankeliumiyhdistys (Evangeliföreningen) kirkon työyhteyteen vuonna 1963 ja Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys vuonna 1970.

Suomalaisia lähetettä on tällä hetkellä sekä sairaanhoidotehtävissä opetustoiminnassa että varsinaisessa seurakuntatyössä. Työpaikassamme Matongossa on poliklinikka, suomalaisin varoin pystytetty synnytyssairaala ja kirkon ainoa raamattukoulu. Vuoden 1978 alussa raamattukoulu laajentui luterilaiseksi teologiseksi korkeakouluksi kirkon aloittaessa oman pappiskoulutuksensa.

Luterilaisen kirkon työn painopiste on ollut länsi-Kenian kisii- ja luoheimojen pa-

riissa. Mutta parhaillaan työ on aloitettu esim. luhja, pokot, turkaana ja kipsigiisiheimojen keskuudessa. Tärkeä rukousaihe on, että Raamattukoulussa Matongossa voisi kasvaa hyviä Jumalan sanasta eläviä työntekijöitä kasvamaan kirkkoon.

MAAILMANLAAJA KRISTUKSEN KIRKKO

Yksityiselle kristitylle on tärkeää, että hän löytää oman paikkansa seurakunnan elävänä jäsenenä. Siksi Parkanon suuruudessa seurakunnassa seurakuntapiirit ovat sellaisia pienryhmiä, jotka auttavat tässä paikan löytämisessä. Uusi Testamentti kuvaa seura-

kuntaa perheeksi, jossa jäsenet hoitavat toinen toisiaan. Tarvitsemme enemmän seurakuntia Suomessa tätä todellista perheyhteyttä ja lämpöä.

Samalla meidän on aina uudelleen tajuttava, että Kristuksen kirkko on maailmanlaajuinen yhteisö. Siihen kuuluu jäseniä kaikista sukukunnista, kielistä ja kansanheimoista. Evankeliumista saamme itse elää, mutta sama ilosanoma on tarkoitettu kaikkien omistettavaksi.

Kun voimme näin Parkanon Joulun välityksellä viestittää lähetysterveisiä Keniasta, tahdomme sen tehdä muistuttaen lopuksi tästä ihmeellisestä maailmanlaajasta perheyhteystä. Vain Kristuksessa — mutta juuri Hänessä — kaikki ihmisten väliset raja-aidat murtuvat. Armahdetut syntiset löytävät toisensa. Kristuksessa olemme jo täällä yhtä Jumalan kanssa, ja kerran perillä soi pelastettujen ihmeellinen kiitosvirsi.

**'Ja valtamerten ääriä ja maan
he käyvät juhlaan
arvaamattomaan
Soi Jumalalle kiitos
ainiaan. Halleluja!**

Lähetysterveisin

Marjatta, Reijo, Martti, Pia
ja Satu Arkkila

ELSA LEPPÄNEN

AJATELMIA

Ikävä — se on sellaista että se panee katsomaan ulos ikkunasta, ja itkemään.

Huumori elää sellaisessa ihmisessä, joka uskaltaa katsoa itseään ulkopuolisen silmin.

Elämässä on sekä kielteistä, että myönteistä — on parempi valita se myönteinen.

Jos riitaannut naapurisi kanssa, tutki, onko vika itsessäsi.

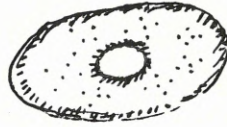
Istuta puu ikkunasi taakse ja sinulla on joka päivä erilainen valoverho.

Jos on vaikeuksia oman itsesi kanssa hakeudu hetkeksi luonnon pariin.

KOREA KOTOINEN LEIPÄ

Isämeidän rukouksessa rukoi-
lemme "anna meille tänä päivä-
nä meidän jokapäiväinen lei-
pämme". Vähäkatkismuksessa
taas selitetään, että jokapäiväi-
nen leipä on kaikki mitä ruu-
miin ravintoon ja tarpeisiin kuu-
luu.

Tämä juttuni keskittyy kui-
tenkin vain leipään. Kaikilla
maakunnilla on oma kansan-
omainen leipänsä, joka on eri-
laista kuin toisen maakunnan
perinteinen leipä. Niin myös
joka talossa tai joka emän-
nällä on vähän toisista eroava
leipomistapa ja tietysti vähän
erilainen leivän maku. Siitähän
vanha sanakin sanoo, "Korea
kotoinen leipä jne.

Keväällä sitten leivottiin ja
kuivattiin hapanleivät kesän
ajaksi. Kesällä ei uskaltanut
uunia kuumentaa tulipalovaaran
tähden ja ehti naisetkin pa-
remmin peltotöihin kesän kii-
reisenä aikana. Sadepäivät kesä-
aikana usein muodostuivat lei-
pomapäiviksi, koska silloin oli
katto märkänä ja uskalsi uunin
lämmittää.

len leivästä (joutui siis äitipuol-
leksi). Jos leipä jäi leipojan puo-
lelta paksummaksi, niin oli tai-
pumus syödä itse parhaat pa-
lat ja jos leipä tarttui leipoes-
sa leivinpöytään, oli leipoja sa-
laa friiannut. Leivänreunaan ei
saanut jäädä variksensuita
(halkeamia) ettei kotoiset asiat
pääse kyläläisten tietoon.

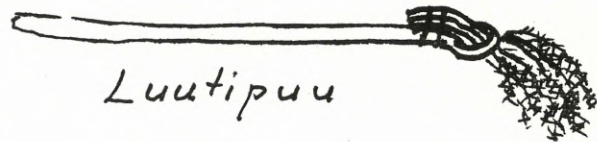
Jos oli tapana leipoa suuria
leipiä, pääsi suureen taloon.
emännäksi. Mutta jos leivästä
tuli ruma, sai ruman miehen.
Ruman leivän leiponut lohduit-
tautui sellaisella sananparrella

Taikinatiinu

KAKSI KERTAA VUODESSA LEIVOTTIIN

Ennen oli tapana leipoa ha-
panleipää syksyllä niin paljon
että se kuivattuna riitti koko
talven ajaksi. Talvella oli huo-
neet kylmiä, ettei hapanleivän
leipominen olisi helpolla onnis-
tunut. Syksyllä leivottiin viikos-
ta toiseen ja kun leivät oli kui-
via, vietiin leipävartaat aitta-
an että lopulta oli leipäorret ai-
tassa aivan täynnä. Talvella
leivottiin vain hiivaleipää ja
joskus pullaakin.

Luutipuu

LEIPÄ KERTOI TULEVIA

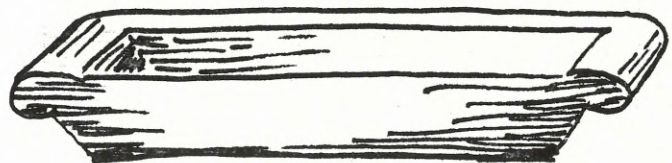
Leivän leipominen oli tärkeä
taito tyttäreillekin, sillä siitä
katsottiin monta seikkaa. Lei-
vän piti leipoa nopeasti ja
siitä piti tulla mahdollisimman
kaunis ja tasainen joka puolel-
ta, eikä saanut kuulua läisket-
tä leipää leipoessa. Jos leipää
taputella kuului läiske, sanot-
tiin että tappelee anopin kanssa
niin että läiske kylään kuuluu.
Jos jäi sormenjäljet leipään,
niin saa sellaisen miehen, joka
lyö niin että naamaan jää sor-
mensa jäljet. Jos ei leivän rei-
kä tullut aivan keskelle, vaan
reunalle oli se merkki äiteepuo-

että ruma ruokki! rukiisella,
kaunis mielikarvauksella. Sanot-
tiin myöskin; Leivo leipä lipin
lapin kyllä uuni kaunistaa.

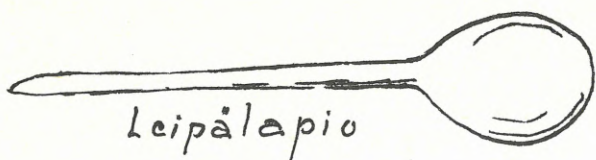
KUN UUNI OLI HIIPUNUT SE LUUDITTIIN

Uunin piti osata hyvin läm-
mittää ja oikein hiivuttaa ja
luulla. Jos uuniin jäi luuditta-
essa tuhkaa ja se tarttui leipiin,
sanottiin sitä vanhanpiiansuo-
laksi ja se oli merkinä siitä
että luutijasta tulee vanhapii-
ka.

Jos leipomispäivänä tuli vie-
ras, käskettiin hän taikinaa syö-
mään. "Ei taikinakulta syöden
lopu" sanottiin. Eikä vieras ta-

Taikinakoukalo

Leipälapio

vallisesti kahta käskyä odottanut, hapantaikina oli herkkua jokaiselle. Emännät toivat vielä hienoa sokeria vieraalle taikinan makeuttamiseksi.

Vieraan pois lähtiessä annettiin hänelle lämpimäisleipä. Se tapa on vieläkin käytännössä.

UUTISLEIVÄN AIKA OLI JUHLAA

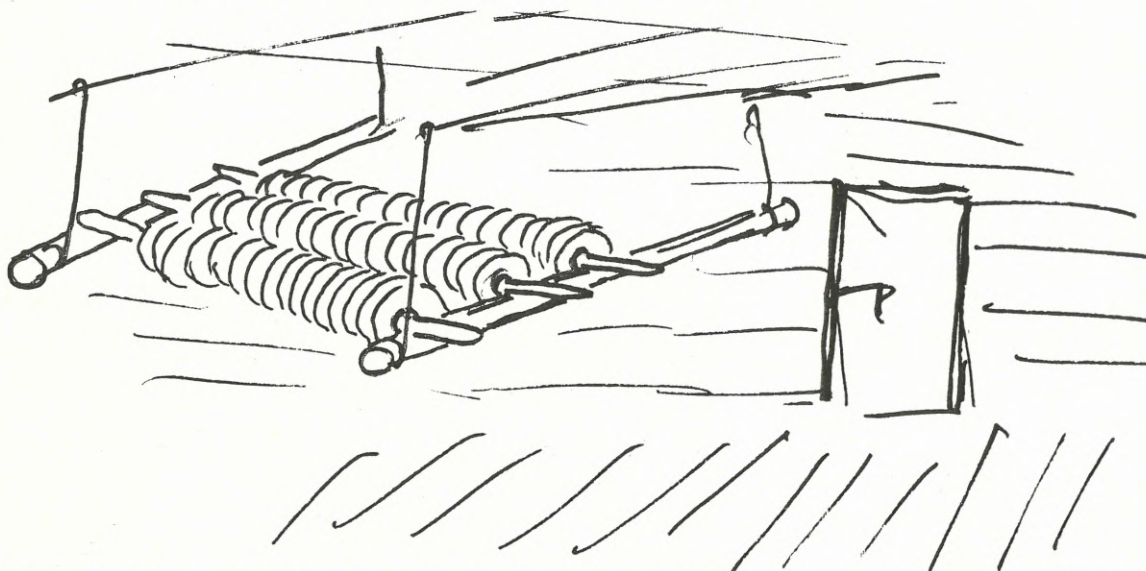
Syksyllä kun saatiin uutisleivää oli kuin juhlapäivä, jos oli saatu hyvälaatuista viljaa. Se oli ilon ja kiitollisuuden aihe.

Jos uutisleivästä löytyi kokonainen jyvä, vei löytäjä sen

oven kynnykselle sarananpuoleiseen nurkkaan ja kun tuli seuraava vieras, niin sen nimisen puolison sai.

Jos miniä osasi tehdä moitteetoman leivän, niin se oli merkki siitä että hän on muutenkin moitteeton ja hyväksyttävä. Yleensä jokaisen emännän kunnia-asiana pidettiin sitä, että osasi tehdä hyvää leipää. Se olikin tärkeää, kun kaikki leipä leivottiin kotona.

Niin oli ennen, vaan nykyisin suuri isa emännistä ostaa valmiin leivän kaupasta.

Parkanosta v. 1882 Kiviojan Torpasta näillä muutamilla rälillä saan sanoa, että tämä minun Lapseni on syntynyt 30. 8. kello 5 ehtoolla ja on Kastettu Minulta mennyt Perjantai yönä 1. päivä syyskuus nimeen Isän ja pojan ja Pyhän Hengen ja minä lujin Isämeidän ja Herra Siunauksen kolme yhteisen Jumalan käskystä minun vaimoni ja ja vaimoni Jifaren kanssa joka nyt on saapuvilla

Tätä kirjoitti Jaakob Kivioja

ILMOITUS LAPSEN KUOLEMASTA

Parkanosta v. 1882 Kiviojan Torpasta näillä muutamilla rälillä saan sanoa, että tämä minun Lapseni on syntynyt 30. 8. kello 5 ehtoolla ja on Kastettu Minulta mennyt Perjantai yönä 1. päivä syyskuus nimeen Isän ja pojan ja Pyhän Hengen ja minä lujin Isämeidän ja Herra Siunauksen kolme yhteisen Jumalan käskystä minun vaimoni ja vaimoni sisaren kanssa joka nyt on saapuvilla

Tätä kirjoitti Jaakob Kivioja

Eero Koivisto ihmisenä ja kunnallismiehenä

Päätoimittaja Eero Koiviston poismenosta on vierähtänyt jo toista vuotta. Me muistamme hänet johtavana ja keskeisenä kunnallismiehenä, työteliäänä uurastajana, lämminsydämisenä ja tasapuolisena sekä rehellisenä ihmisenä. Hän oli suuri luonnon ystävä. Eero Koiviston mittavan ja arvostetun elämäntyön merkitystä Parkanolle on vaikea mitata. Vuosikymmeniä hän oli mukana kunnalliselämässä ja antoi voimakkaan ja tuloksia tuottaneen panoksensa paikkakunnan kehittämiseksi ja teollistamiseksi.

Eero Koivisto syntyi 1910 Juupajoella. Agrologiksi hän valmistui Hyvinkään Pienviljelysneuvojaopistosta ja Parkanon pienviljelysneuvojaksi hän tuli talvella 1938. Ylä-Satakunnan jokainen kolkka tuli Eero Koivistolle tutuksi hänen kiertäessään polkupyörällä ahkerasti neuvojan tehtävissä. Työ ei ollut helppoa, sillä matkat olivat pitkät ja välimatkat taittuivat hitaasti pyörää polkien, eivätkä tietkään niin kehattavassa kunnossa olleet.

Tulivat sotavuodet ja Eero Koivisto oli mukana talvisodassa. Jatkosodan alkukuukausina hänet komennettiin alue-neuvojaksi maataloustuotantoaistelua johtamaan Parkanos- sa, Karviassa ja Kihniössä sekä Parkanon työvoimapäälliköksi. Tunnetulla tehokkuudellaan hän johti toimintaa viljelypäälliköitten avulla. Työtä riitti ja työvoimasta oli huutava puute. Mutta maata viljeltiin ja sato korjattiin.

Mieleeni tulee Eero Koiviston kertomus yhdestä Karvian

matkasta. Hän oli Saunaluoman kylässä ja eräällä tilalla oli emäntä auran sarvissa kyntämässä vanhaa nurmea. Ohjaksissa oli nuori alle kymmenvuotias tyttö. Eero Koivisto pysäytti polkupyöränsä ja ajatteli säälien, ettei tuosta kynnöstä tule yhtään mitään.

Emännällä oli mieli saada ruis kylvöön vielä samana syksynä. Hyväsydämisenä ihmisenä Eero Koivisto nakkasi takin päältään ja tokaisi emännälle: "Antakaa, minä panen kyntäen". Tytöltä hän otti ohjaket ja niin viilu alkoi kääntyä, olihan ammattimies sarvissa.

Koivisto oli myös presidentin valitsijamiehenä.

Iltapäivän kuluessa nurmi tuli kynnettyksi ja myöhemmin kylvetyksikin. Emäntä ruokki kyntömiehen ja olisi lämmittänyt saunankin, mutta kyntäjällä oli kiire jatkaa matkaa. Oli pistäydyttävä vielä monessa paikassa. Tämä on vain yksi esimerkki millä tavoin lähimmäistä vaikeina aikoina autettiin ja esimerkki ihmisestä, joka halusi auttaa lähimmäistään.

Sotien jälkeen 1945 Eero Koivisto tuli Ylä-Satakunta lehden päätoimittajaksi ja toimitusjohtajaksi. Hän ryhtyi ponnella kehittämään lehteä ja siitä tulikin ajan mittaan yksi arvostetuimmista paikallislehdistä. Eero Koivisto oli perustamassa myös Paikallislehtien liittoa ja hän kuului sen johtelimiin.

ANSIOITUNUT LUOTTAMUSMIES

Tehtävänsä Eero Koivisto hoiti huolella ja vastuunsa tunteen. Pian hän sai hoidettavak-

seen kunnallisia ym. luottamustehtäviä. Parkanon kunnanvaltuustoon hänet valittiin 1946 ja siihen hän kuului runsaan neljännesvuosisadan, josta viimeiset viisitoista vuotta valtuuston arvostettuna ja kunnioitettuna puheenjohtajana.

— Eero Koivisto oli tasapuolinen, rehellinen ja oikeudenmukainen ihminen. Hän ei ollut yhden linjan mies, vaan hän hyväksyi toisetkin. Hän ei mielestäni ollut niin poliittinen henkilö kuin monet luulivat. Eero Koivisto nautti kaikkien poliittisten ryhmien varauksetonta luottamusta. Valtuuston puheenjohtajana hän ei tehnyt omia esityksiään, johti vain puhetta, kuten hyvän puheenjohtajan tuleekin tehdä. Häneen saattoi täysin luottaa. Hänen sanansa pitivät paikkansa, ei hän niitä seuraavana päivänä takaisin vetänyt, muistelee yli neljä vuosikymmentä valtuustossa istunut veteraani Armas Pukkiä.

— Eero Koivisto oli todella asiallinen ja huumorintajuinen ihminen. Toisaalta hän osasi kyllä olla äkäinenkin. Hänestä näki heti päältä, jos esim. valtuustossa päätös ei ollut hänen mielensä mukainen.

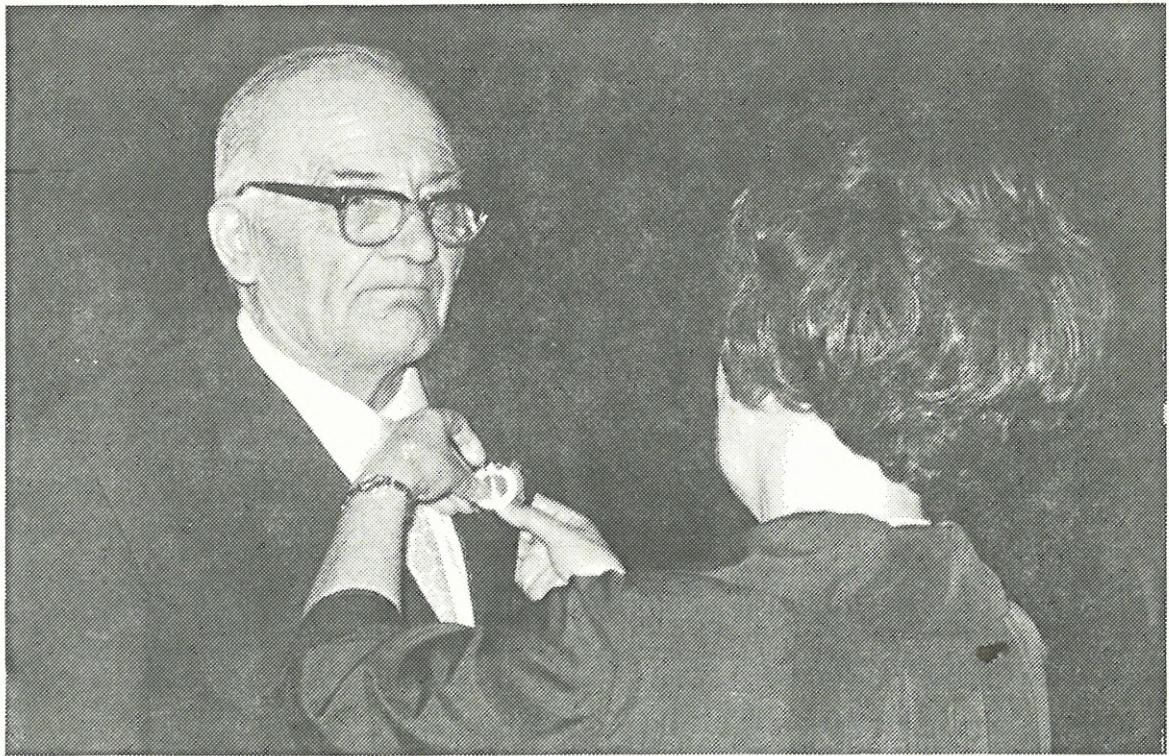
MAAHENKINEN MIELELTÄÄN

Eero Koivistolla sydäntä läheisin luottamustoimi oli ehkä asutuslautakunnan eli nykyisen maatalouslautakunnan puheenjohtajuus. Asutuslautakunnan alaisena asutusneuvonajana hän oli kymmenisen vuotta sekä vuodesta 1955 lautakunnan puheenjohtajana aina vuoteen 1976 saakka.

— Mieleltään ja hengeltään Eero Koivisto oli niin maahenkinen ja maatalousystävällinen, että asutus- ja maatalouslautakunnan luottamustehtävä oli mielestäni hänelle kunnallisista luottamustoimista kaikkein rakkain. Asutusasiat ja pienviljelijän aseman

Yksi läheisin harrastus oli puutarhanhoito. Koivisto istutustöissä Verner ja Göran Häggin kanssa.

Kunnallisista ansioistaan Koivisto sai Kunnallisliiton kultaisen ansiomerkin 1973.

kohottaminen olivat hänen sydäntään lähellä. Hän halusi toiminnallaan auttaa ja tukea nimenomaan pienviljelijöitä.

Hän oli valmis iloitsemaan viljelijän pienestäkin menestymisestä, mutta hän eli mukana myös vastoinkäymisissä, toteaa maatalouslautakunnan nykyinen puheenjohtaja Niilo Paavilainen, joka pitkään työskenteli Koiviston kanssa ja oppi hänet hyvin läheisesti tuntemaan.

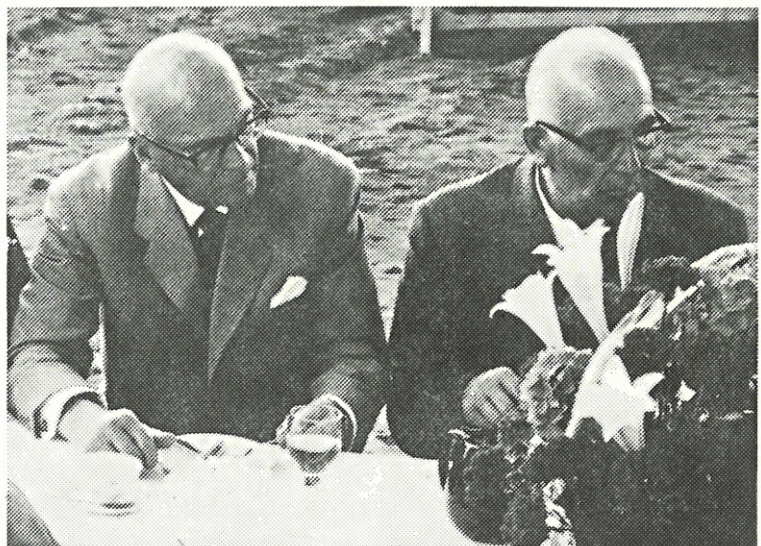
— Eero Koivisto pyrki aina tasapuolisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Hän oli valmis auttamaan lähimmäistä. Luonteeltaan hän oli jalosydäminen ja huumorintajuinen. Koskaan hän ei korostanut tai tuonut esiin itseään, se oli hänelle täysin vierasta. Hän oli itse vaatimattomuus. Ei tainnut olla yhtäkään sellaista Ylä-Satakunnan Pienviljelijäyhdistysten paikallisliiton kesäjuhlaa, jossa Eero Koivisto ei olisi ollut mukana. Hän arvosti juhlan niin suureksi tapahtumaksi, että muut menot saivat jäädä. Tämä mm. kuvaa

hänen suurta maatalousystävällisyyttään, sanoo Paavilainen.

Lukuisissa kunnallisissa lauta- ja johtokunnissa Eero Koivisto toimi joko puheenjohtajana tahi jäsenenä. Hän edusti kuntaa eri yhtiöissä sekä osal-

listui aktiivisesti paikkakunnan elinkeinoelämään ja yhdistystoimintaan. Myös maakunnallisissa tehtävissä hänen asiantuntemustaan ja työpanostaan tarvittiin.

Valtiollinenkin toiminta sisältyi Eero Koiviston harras-

Luottamustehtävät toivat edustusvelvollisuuksia. Tässä Eero Koivisto presidentti Urho Kekkosen rinnalla Mekeksen harjannostajaisissa 1963.

tuksiin. Hän oli mm. presiden-
tin valitsijamiehenä 1962 sekä
useaan otteeseen keskustapuolueen
kansanedustajaehdokkaana. Hän oli useita vuosia
jäsenenä keskustapuolueen
puoluevaltuuskunnassa. Eero
Koivisto esiintyi aina sovittel-
levana ja tasoittavana voima-
na puolueiden kesken.

LUONNON YSTÄVÄ

Eero Koivisto oli suuri luon-
non ystävä. Puutarhan ja me-
hiläisten hoito olivat hänen
rakkaimpia vapaa-ajan harras-
tuksiaan. Keväästä syksyyn
hän ahersi kotipuutarhassa
kääntäen, muokaten ja istut-
taen sekä hoiteli mehiläisiään.

Rakkaudella ja huolella hän
vaali puutarhaansa, mm. kaik-
ki istutukset ovat hänen kät-
tensä töitä. Hän oli kiinnostu-
nut kukista, linnuista ja yleensä
kaikesta, mitä luonnossa
oli.

Runossaan Eero Koivistoa
muistellen Herman Sannikka
mm. kirjoittaa:

*Mies reilu, rehti, aina rehellinen,
hän paljon puuhasi tään kotiseudun parhaaks.
Kaikissa toiminnoissansa hänelle läheinen
oli asia yksinäisen, pienen ihmisen.*

*Sen puolesta hän puhui kokouksissa,
sen osan omaksensa tunsikin hän.
Niin paljon ystäviä häntä lämmöllä muistaa,
ja kukat kaipauksen kumpuaan kaunistaa.*

*Kenel ilo oli tuntea Eero lähemmin,
hän muistaa lämminsydämisestä ihmisen,
min sydäntä lähellä ain oli suuri luonto,
sen kauneus ja rauha ikuinen.*

Ilmoitus

*Niillä joilla on vielä Kruunaamattomia tervatynnyriä ovat tilaisuus
ensimmäisellä viikolla saada tyn-
nyrinsä Kruunatuksi, kuin ilmoitus tehdään
tänäpäivänä Kanan talossa Parkanon Kirkon kylä-
ssä. Parkanosta, 25. päivä Heinä Kuussa 1863*

*Juha Yli-Lammi
Kruunari Tässä
Ikaalisten ja Kpään pitäjässä*

ILMOITUS

Niillä joilla on vielä Kruunaamattomia tervatynnyriä ovat tilaisuus saada tynnyrinsä Kruunatuksi, kuin ilmoitus tehdään tänäpäivänä Kanan talossa Parkanon Kirkon kylässä.

Parkanosta 25. päivä Heinä Kuussa 1863
Juha Yli-Lammi
Kruunari Tässä ja Ikaalisten ja Kpään pitäjässä

Parkanon kasvot 1920-luvulla

Käenmäeltä keskustaan

Käenmäen maatilän päärakennus v. 1958. — Kuva Tapani Käenmäeltä.

Nyt voimme lähteä tutustumiskäynnille pohjoisesta käsin. Olkoonpa lähtökohtana Käen talo tai oikeammin Käenmäen talo. Vaasan maantie käy aivan talon vieritse. Isäntänä vaikuttaa talon poika Hjalmar, paljolti kunnan ja muissa julkisissa toimissa mukana ollut mies. Laura-emäntä on Ylisen tyttäriä Alaskylästä. Vanha isäntä Wihtori on Miinansa kanssa eläkeläisenä. Hän on jo toisessa aviossa. Edellisenkin aviosippa oli Miina. Tämä nykyinen on Kanttin leski-emäntä, alkuaan Pentin tyttäriä.

— Kun aika alkaa olla vähissä, niin kulkekaamme vähän nopeammin ja erityisiseikkoihin syvemmältä paneutumatta. Kappaleen matkaa vaellettuamme ylitämme Kurkiluoman sillan. Vasemmalla on Kairolampi ja oikealla tiestä Luo-

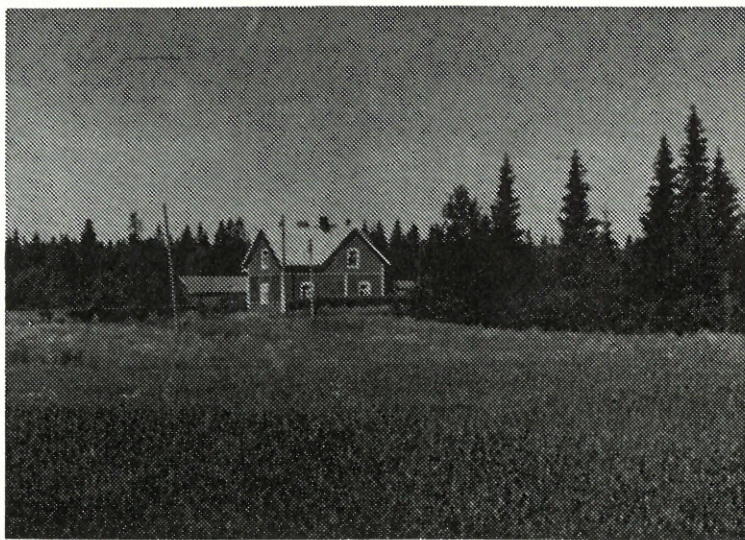
Luojumäen vanha pirtti v. 1926. Uuden pirtin perustuksilla henkilöt vasemmalta: Elli Luojumäki sylissään Esko, tilan nykyinen omistaja ja rakennusmiehet Frans Koskinen, veljekset Eino, Antti ja Väinö Aaltonen ja heidän isänsä Janne Aaltonen. — Kuva Elli Luojumäeltä.

jumäen ja Vierikon talot. Edellisen talon isäntä Kalle on pomomiehiä. Vierikkoa isännöi metsänvartija Juho Koskimaa vaimonsa Marin kanssa. Tämä aviopari on uskovaista väkeä. Kun isäntä on isokokoinen ja roteva, niin häntä käytettiin syysmarkkinoiden aikana järjestyspoliisin apuna.

— Seuraavana oikealla on kraatari Joonas Ruokosen talo aivan tien vieressä. Vähän myöhemmin näemme tiestä vasemmalla Frans ja Liisi Ylikosken talon hiukan etäämmällä. Talossa oli hirveän iso pirtti. Siinä mahduttiin tekemään yht'aikaa kolmea isoa kelupaattia. Siellä valmistettiin myös ruumisarkkuja. Teemu Toivonen oli mestarina. — Isäntäväki ja emännän sisar Heta, sanottiin Ylikosken Hetaksi, olivat hartaita uskovaisia, uuslastadiolaisia. Heidän luonaan pidettiin useasti seuroja.

JATKAMME KAIROKOSKEN TIENHAARASTA

Sen jälkeen tulemme Kairokosken tienhaaraan. Kylätie erkanelee maantiestämme vasemmalle. Tämä tie, joka oli aivan alkupäästään kesäisin veräjän sulkema, kävi tienhaa-

Kraatari Joonas Ruokosen talo. — Kuva Kirsti Hakamäeltä.

rassa olevan suutari Oskari Nikander'in pihan kautta. Tämä Oskari oli Amerikoissa käyneitä mainareita. Nikanderilla oli myös kotileipomo. Ennen Nikandereja talon omistivat Kalle ja Aino Harjunen. He muuttivat siitä perheineen asumaan "Korpikylään", Luomankylään Kairokosken taakse.

Kairokoskelle mentäessä oli tien tukkeena vielä toinenkin

veräjä kesäisin. Sillan pielessä länsirannalla oli iso harmaa suuli. Sen omisti jokin puulaaki (Siuro tai Rosenlew joko yksin tai yhdessä ehkä). Suulissa säilytettiin suuria määriä näreisiä puomilenkkejä ja keksinvarsia. Enpä muista, oliko Kairokoskessa tukkiränniä, mutta talon puolisella rannalla oli vesiränniksi sanottu ränni pärehöylää varten. Pärehöylää käytti alavesiratas,

Ylikosken vanhan päärakennuksen seinustalla. Kuva 1920-luvulta. Henkilöt vasemmalta: Heta Kaseva, Toivo, Laimi, Liisi, Reino, Vilho, Frans, Laimi ja Taimi Ylikoski. Kuvasta puuttuu Leonard Ylikoski. — Kuva Toivo Ylikoskelta.

Kairokosken tienhaarassa sijaitsi 1940-luvulla saakka Oskar Nikanderin omistama leipomo, kauppa ja kahvila. Talon paikalla on nyt Satapohjan sivumyymälä. Kuvassa Elli, Oskar ja Olavi Nikander sekä Irja Virta o.s. Raitio. — Kuva Irene Koskimaalta.

joka sai vesivoimansa tuosta mainitusta rännistä. — Myöhemmin koskeen rakennettiin mylly ja Parkanon Sähkölaitokselle pienehkö voimalaitos.

Isännyyttä Kairokoskella pitävät Kairo-Veikko, Pentin poika ja Toini Pentti suurine perheineen. Vanha pari Matti (Kairo-Taata) ja Matilda Kairokoski ovat eläkeläisinä ja asuvat radin toisessa päässä.

Matkan jatkuessa maanteitse Nikanderilta kirkolle päin laskeudumme pienen myötäisen ja sen jälkeen nousemme samansuuruisen vastamäen. Notkon pohjassa kulkee puro, joka oikealta käsin johdattelee Kiviniitun kulmilta vesiä Tuuringokeen vasemmalle tiestä. Ja aivan kohta olemmekin seuraavan asumuksen luona. Siinä tien vieressä vasemmalla on harmaaseinäinen Tuuri, Kustaa ja Sandra Tuurin talo ulkorakennuksineen. Sauna on joen rannassa puron tuntumassa. Nykyiset tilan omistajat ovat Olavi ja Aili Lampinen. — Tuurin väki kahvetti kesäisin tukkilaisia ja piti kahvikoppia torilla.

RAPUJEN ISTUTUKSIA

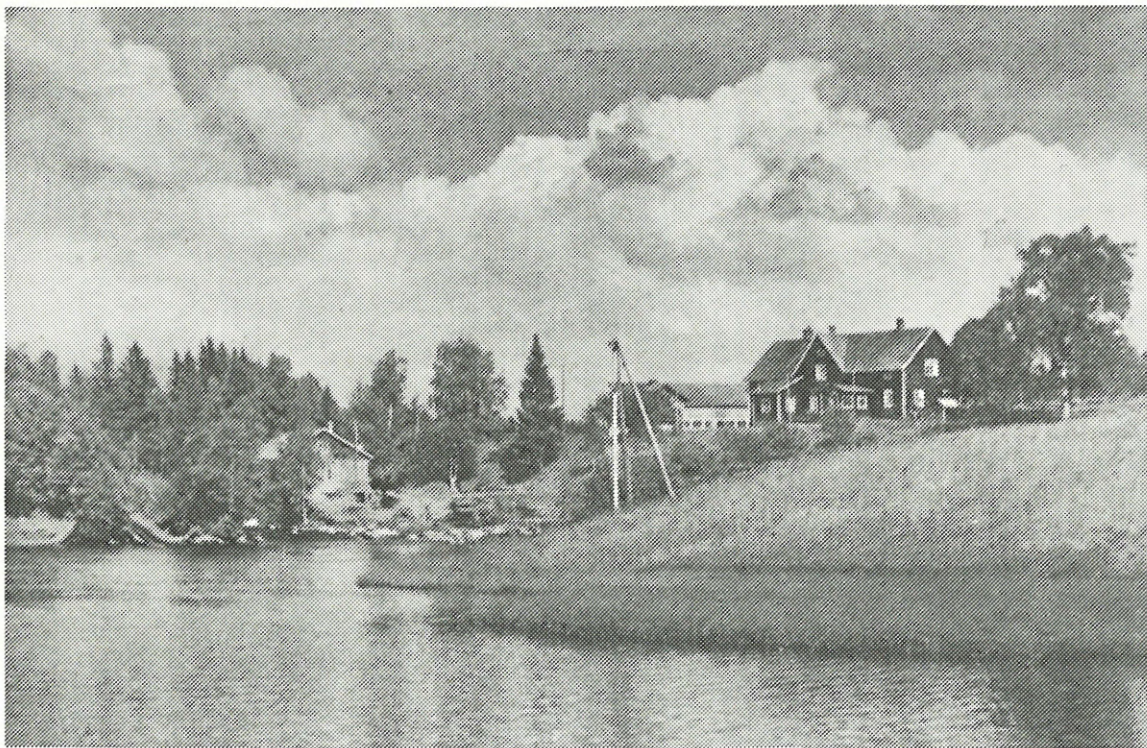
Lienee paikallaan tänä nykyisenä kalastuksen ja ravus-

tuksen säännöstelyaikana kertoa tässä yhteydessä, miten Parkanon rapukanta on saanut alkunsa. Isäni kertoi, että joku metsänhoitaja on aikoinaan, lieneekö se ollut viime vuosisadan lopulla, istuttanut Tuuringokeen rouhekopallisen (pelukopallisen) rapuja. Siitä se on sitten alkanut rapujen leviäminen Parkanossa! Myöhemmin metsänhoitaja Raf. Brander on "lähettinä" Akseli Lähteisen kanssa jatkanut rapujen istutusta Kaidoillevesille ja kaiketi Mustajärvelle. Ja allekirjoittanut on istuttanut niitä syksyllä 1935 Pitkäjärven vesistöön "Korpikylässä". — Kuvailemanani aikana oli kalastus ja ravustus vapaata kaikille!

Melkeinpä vastapäätä Tuuria tien oikealla puolella peltoaukean takana metsän siimeksessä on pari käpyriihtiä. Ne taisivat kuulua Metsähallitukselle ja nuormepi Joonas Ruokonen, metsäteknikko, toimi niiden isäntänä. Näin riihitteillä saatiin puiden siemeniä istutuksia varten. — Pysykäämme siellä metsänreunassa ja kulkekaamme jonkin matkaa kirkolle päin ja niin saavumme Sivulaan, Janne ja Helga Aaltosen talolle. Isäntä oli Vainionpään poikia sieltä Rau-

halan naapurista. Hän oli monitaituri. Arvostettu kivityö-mies ja kaiketi myös seppä. Hänen vaimonsa harjoitti ompelamista. — Kappale edelleen kirkolle päin ja olemme Kalle ja Helmi Halmelan asunnolla. Emäntä oli kraatari Ruokosen tyttäriä ja toimi itsekin ompelijana ja räätälinä.

Palataan takaisin maantielle Sivulan ja Halmelan tilustietä pitkin. Sitten vähän maantietä kirkolle päin ja oikealla puolen on herastuomari Kaarlo Halmelan (edellisen isä) talo vähän etäämpänä maantiestä. Ensin on tien poskessa riihi ja sitten pihan perällä pääraKENNUS vanhojen koivujen katveessa. Tuo rakennus oli pitkäkö, yksikerroksinen, harmaanpunainen ja maantien suuntainen vuorattu puurakennus. Poika Kalle oli rakentanut talonsa kotitalostaan erotulle maalle. — Muistelujeni aikoihin herastuomari oli jo vanhahko mies, pitkäpartainen ja kovettu kalastamaan. Hänellä oli tapana istua veneen perätuhdolla ja meloskella vanha kalahattu omituisesti lierit taitettuina päässä. — Julius Tupala, Halmelan vävy, muutti sieltä Kivelänmäestä perheineen asumaan Halmelaan joskus 1920-luvulla.

Kairokosken maatilasta kuva on v:lta 1953. Myllystä oikealla kosken yläjuokun partaalla taatanaitan paikalla on nyt Arvo Pentin talo ja vanhan päärakennuksen, joka purettiin 1971, paikalla on Hannu Pentin talo. Koskessa oli sekä mylly- että tukkiränni. — Kuva Arvo Pentiltä.

HAAPASKOSKI PYÖRITTI SAHAA JA MYLLYÄ

Kävelymme jatkuessa olemmekin jo saapuneet Haapaskosken sahan ja myllyn sekä Parkanon Sähkölaitoksen tuntumaan. Siinä ne ovat hyvässä sovussa maantiestä vasemmalle kahlehtimansa Haapaskosken partaalla. Sahan ja myllyn omisti silloin Antti Impponen. Myöhemmin siinä ovat isännöineet Eino Kortesuoma, Ansh. Ylijärvi ja Karvian Saha. — Maantiestä oikealle sahaa vastapäätä oli sahan varastoalue, jolla säilytettiin vähän lautatapuleja, sitä enemmän rimoja ja lisäksi siinä poltettiin sysimiiluja. — Kosken takana oli punaiseksi maalattu Myllymaan talo. Siinä asui leski Emma Jokinen lapsineen. He pitivät kahvikoppia torilla ja kahvittivat myös tukkilaisia.

Varastoalueen takana metsän reunassa on pari pienehköä asumusta. Lähempänä olevaa asui Ville ja Hilja Lepistön perhe. Isäntä taisi työskennellä sahalla sekä uitto- ja metsätoissa. Myöhemmin he muuttivat Viitämäkeen Kiviniitun taakse. Kauimmaista mökkiä asui leski ja ompelija Augusta Salonen poikansa ja tyttä-

Haapaskosken tammi 1920-luvulta. — Kuva Anni Jokiselta.

rensä kanssa. Heistä Kalle oli minua paljon vanhempi ja Rauni oli samalla luokalla kanssani kansakoulussa.

Haapaslammissa tuossa vasemmalla näkyy uiskentelevan jonkinverran tukkeja lampia kiertäen. Silloin tällöin joku tukeista jatkaa matkaa Viinikkajokeen. Vastapäätä lampia maantien oikealla puolella kohoava harmaahirsinen Kanan talon heinälato on ainoa rakennus niillä main. Jyrkkää Haapasahdetta reunustaa vasemmalla puolella tietä rivi valtavan suuria ja iäkkäitä haapoja. Saavuttuamme mäessä pienehkölle tasanteelle ohitamme oikealla tiestä ja sen läheisyydessä olevan harmaan ja vuoraamattoman hirsimökin. Siinä asusti vanhahko mies Taimi-tyttärensä kanssa. Mies tunnettiin monella nimellä. Hän oli värjäri Kaarlo Henriksson, mutta häntä kutsuttiin myös Heimoksi, Heimon Kalleksi ja Värjäri-Kalleksi. Hyvän käsialan omaavana häntä käytettiin paljon kirjoitusmiehenä samoin kuin herrastuomari Halmelaakin. — Silällä paikalla asusti myöhemmin kelloseppä Frans Heinämäki, Tyyne ja Toivo Aarnio ja autoilija Adrian Moisio. — Hei-

nämäki rakensi sen talon uuteen asuun.

NÄSTIN HOLMASSA

Päästyämme Haapasahteen jälkeen tasaiselle maalle si-
vuutamme oikealla tiestä jyr-
kän ja pitkähkön mäen päällä
suutari Aleks Järvisen, oike-
ammin Liesijärven, rakennus-
ryhmän. Emäntä on Hilda ni-
meltään. Järviset ovat usko-
vaisia ja perheen pää toimikin
myöhemmin suntiona. — Jär-
visen talosta vähän länteen
päin, Karvian suuntaan ja
tieltä näkymättömissä Lysti-
lässä asusti Joosu ja Augusta
suurehkon perheensä kanssa.
Mutta Järviseltä kirkkoon päin
aivan lähinaapurina asui hau-
dankaivaja Janne Rehnfors
(sanottiin Nästiksi tai mäki-
tupa-alueensa nimen mukaan)
toisen aviovaimonsa Liisan
kanssa kahdestaan. He pitivät
rippikoululaisia vuokralla ja
kirkkoväkeäkin heillä korttee-
rasi usein. Heidän pihassaan,
aivan mökin tuntumassa, kas-
vaa valtavan paksu ja korkea
nelihaarainen pihakuusi. Alas
asti ulottuvine tuuheine ok-
sineen se tarjosi mainion suo-
jan polttopuille ja monenlaisel-

le muulle säilötavaralle. Näst-
tin mäkitupa-alue oli laaja.
Niinpä sillä asusti lähempänä
maantietä ja Kirkkoahteen
tienhaaran tuntumassa nuo-
rempi Janne Rehnfors, edelli-
sen poika, Lyytinsä ja tytär-
tensä kanssa. Häntäkin sa-
nottiin Nästiksi. Oli Vanha-
Nästi ja Nuori-Nästi. Tämä
Poika-Janne työskenteli Sipi-
lässä voulina.

Vasemmalla maantien vie-
ressä, melkein pä vastapäätä
vanhaa Nästiä, on isonkokoi-
nen, hirsinen ja vuoraamaton
sekä harmaaseinäinen uusles-
tadiolaisten rukoushuone. Sen
etusivulla on laaja katettu por-
rastasanne. Myöhemmin ru-
koushuone siirrettiin Kirkko-
hakaan kirkon viereen. — Siel-
lä vanhassa paikassa asusti
rukoushuoneella vahtimestari-
na rouva Ida Hurmerinta
Martta-tyttärensä kanssa.
Vahtimestarina toimi siellä
Hurmerinnan jälkeen myös
sama rouva Ida Koskinen las-
tensa kanssa, joista olen mai-
ninnut Kivelästä saavuttaessa
Vanhan Rukoushuoneen yhtey-
dessä. Eroitukseksi tätä nyt
esiteltävää rukoushuonetta sa-
nottiin Uudeksi Rukoushuo-
neeksi. — Joutuipa tämä Uusi
Rukoushuone olemaan väliai-

HAAPASENKOSKEN itärannalla seisoj Myllymaan talo. Taloa asui Onni Jokinen perheineen. Henkilöt kuvassa vasemmalta: Anna, Emma (†), Anni ja Onni Jokinen (†), lapsi Martta Ekman, Väinö Jokinen (†), lapsi Kalle Jokinen, Aino Anttila o.s. Jokinen, lapsi Maija Myllymäki o.s. Jo-
kinen, nyk. kampaamoliikkeen omistaja Parkanossa. — Kuva Anni Jokiselta.

kaisena kirkkonakin salaman vierailtua kirkossamme juhannuksena 1928.

Nästin holmasta, joksi sitä mäkitupa-aluetta kutsuttiin, juoksi lähellä Kirkkoahteen haaraa voimakas puro poikki maantien ja laski sitten vetensä Viinikkajokeen. Kevättulvien aikaan maantie oli niillä kohdin laajalla alueella veden vallassa.

ALATIETÄ LEHTOLAN AUKIOLLE

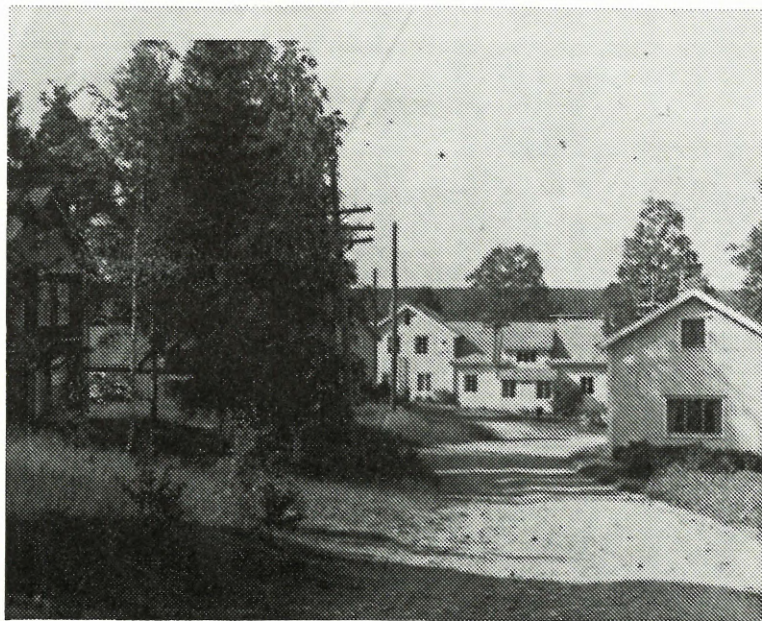
Kulkekaamme tästä eteenpäin nyt ensiksi pitkin päätietä, Vaasan tietä elikkä Alatieta, kohti tavoitettamme Lehtolan aukiota. — Kappaleen matkan päästä tulemme loivan mäen päälle ja siinä vasemmalla tien vieressä on pieni harmaa ja vuoraamaton hirsimökki ulkorakennuksineen. Olemme Rinteen luona. Mökisä asustaa leskirouva Elsa Rinne yhden tyttärensä ja kolmen poikansa kanssa. Isäntä Jaakko oli aikoinaan kuljettanut hevospostia Kihniölle. Emäntä oli paljon käytetty apuihminen. Asuinpaikka oli silloin vielä mäkitupa-alue.

Vastapäätä Rinnettä maantiestä siis oikealla hääräili punaisessa talossa kelloseppä Grönlund perheineen. Hänellä oli monta tytärtä. Mutta samassa talossa asui niihin aikoihin eräs toinenkin perhe. Kumpi sitten näistä kahdesta oli aikaisempi, en muista varmasti. Ja tämä toinen oli Vanhan Nästin pojan Hjalmar'in perhe, joka sitten joskus muutti Ikaalisten Heittolaan asumaan. Tämänkin perheen lapset olivat leikkikavereitamme. — Tämän kiinteistön omistajaksi tuli myöhemmin asentaja Teemu Toivonen. Hän rakensi talon kaksikerroksiseksi ja muutenkin kohenteli sitä.

Ja seuraavana onkin sitten Lehtoranta, Akselin ja Rauhan asunto, Toivosen rajanaapurina. Tällä pariskunnalla oli monenlaista liikehommaa. Rauha oli konekutoja ja toripäivillä kahvimatamina. Akseli valmisti ja myi nahkakintaita, toimi paikkurina, karvarina, auttoi Rauhaansa toripäivämyynneissä ja oli valtion erään tärkeän luottamustoimen haltija, kruunaja. — Kun tervanpoltto oli yleistä, tarvittiin paljon uusia tervatynnyreitä ja niiden tilavuudet Akseli mittaili ja poltti sitten kruunausraudoillaan vastaavat merkinnät tynnyrien kylkiin. Siitä puuhasta voisi kirjoittaa pitkälti.

Nästin mäkituvun seinustalla talon asukkaat ent. haudankaivaja Janne Rehnfors toisen aviovaimonsa Liisan kanssa. — Kuva Kaisa Toivoselta.

Kirkkoahteen taloja Kuttikalliolta katsottuna vasemmalla puolella räätäli Aug. Sairasen rakennuttama liiketalo (paikalla sijainnut aikaisemmin, ehkä vähän kauempana tiestä, Efraim ja Kreetta Mäntylän talo) ja vähän alempana ennen toria Joosef ja Ida Mäkisen asuinkartano. — Kuva Bertta Laineelta.

— Tämä lapseton pariskunta oli uskovainen ja siitä seurasi monenlaisia tehtäviä. Rauha piti kesäisin pyhäkoulua ja Akseli vaikutti saarnamiehenä. Heillä kortteerasi runsaasti seura- ja kirkkoväkeä. Akse-
lia kuten veljeään Lorenz Lehtolaakin oli purrut moottori-
kärpänen! Oli tosi nähtävää, kun Akseli ajaa köryytteli "takatuupparilla". Se oli polkupyörän apumoottori, joka oli sijoitettu pyörään tavaratelineen päälle. — Lehtorannan päärakennuksesta etelään oli toinenkin asuinrakennus samalla tontilla. Sitä sanottiin Editin pirtiksi. Siinä on asunut monenlaisia vuokralaisia aianmittaan: ompelija-räätäli, kiertokoulunopettaja, peltisepä, pyöräseppä, tinuri, suutari ja pirssikuski ainakin.

Lehtorannan jälkeen onkin sitten rakentamatonta peltoa-
aukeaa Osuuskaupalle saakka. Vain vasemmalla on etäällä Kanan pellolla harmaa hirsinen heinälato. Ja taipaleen puolivälissä on oikealla tiestä kahden ison kuusen katveessa Kuusiston ruutikellari. Siinä säilytettiin muitakin räjähteitä. — Seuraava rakennusryhmä onkin sitten jo edellä käsittelemäni Grönlundin (Kuusiston — Lehdon — Osuuskaupan) rakennusryhmä ja sen jälkeen olemmekin jo niinikään esitellyn Niemisen kaupan luona Lehtolan aukiolla. — Se teiden rajoittama kolmio, tiekolmio, jolla nykyisin sijaitsee Parkanon Osuuskauppa, oli Kanan talon peltoa.

★ ★ ★

KIRKKOAHDETTA YLÖS

Palaamme nyt takaisin Kirkkoahdetien tienhaaraan ja lähdemme kaahimaan sitä mäkeä ylös. — Torialue (sekin jo entinen) tiestä oikealle oli ennen Mäkisen peltoa. Tienojassa samoin oikealla pulppusi voimakas lähde ison kiven kupeessa. Liikavesi solui ojaan alas ja yhtyi Nästin luomaan eli puroon. Joosef ja Ida Mäkisen asuinkartano on siinä mäen kupeessa tiestä oikealla. Vastapäätä vasemmalla tiestä on Kainulainen. Mäkinen ajoi hevospostia Parkanosta Ikaalisten Riitilään. Kaipa siitä johtui, että postiautojen ensimmäiseksi vakinaiseksi sijoituspaikaksi tuli Mäkisen talo. Auto ajoi Karvian kautta Poriin. Tosin auto kortteerasi aluksi vähän aikaa kauppatorilla ja auton miehistö Julius Roihalla. Innostuipa Joosu kokeilemaan vuokra-autoilua itsekin. Vanhempi väki muistaa vielä varsin hyvin Mäkisen "Puikin" siihen liittyvine vitseineen. Kuskina Joosulla oli Janakan Martti Kovelahdesta. — Kainulaisella asui leskiemäntä lapsineen, jotka jo olivat täysi-ikäisiä. Kainulainen oli ollut nahkuri. Emäntä oli ompelija. Lapset harrastivat valokuvausta, tärkkäämistä ja tärkkäpeittojen valmistamista.

Kanttori August Antton Hella asui Kainulaisen naapurina. Talo oli ruskea ja yksikerroksinen ja siellä toimi telehvooisentraali. Aivan kirkkotien poskessa ja mutkapaikassa olevassa harmaassa ja hirsisessä pakarirakennuksessa, joka oli vuoraamaton, asui rouvan vanha äiti Maria

Sofia Lalèr, Hellan mammaksi mainittu. Hänellä oli tapana nyökytellä ikkunassa päättään tervehdyksenä ohikulkeville. — Samassa rakennuksessa asui myöskin "Hellan Helmi" (myöh. rouva Toivonen), Hännkin oli ompelija. Toisinaan hänellä oli äitinsä kumppanina.

Mäkisen rajanaapurina Hella vastapäätä ja lähinnä kirkkoa oli harmaa, yksikerroksinen ja vuoraamaton hirsitalo, Mäntylä nimeltään. Rakennus oli vähän kauempana tiestä ja se oli kirkkotien suuntaisen. Siinä vanhukset Efraim ja Kreetta asuivat. Efraim oli lyhyehkö harmaapartainen ukko. Hän kuljetti kyläpostia Vuorijärvelle. Häntä sanottiin yleisesti Posti-Epuksi. Postimatkinsa hän teki käyden ja talvella kelkalla. Kreetan puuhana oli kankaankudonta. Hän ontui toista jalkaansa. Pojat Sulo ja Kalle olivat jo raavaita ja häipyivät ajanoloon Parkanosta. — Turkulainen räätäli Aug. Sairanen kiinteistön uutena omistajana rakennutti siihen liiketalon. Urakoitsijana oli Ansh. Ylijärvi Vuorijärveltä. Sairanen piti pukimoa ja kahvilaa.

Kirkkoa vastapäätä Toivosen ja Lehtorannan rajalla oli pitkä rivi hirsisiä kihniöläisten kirkkotalleja. — Mäen päälle päästyämme näemme vasemmalla tiestä kellotapulia vastapäätä punaiseksi maalatun kirkolle kuuluvan halkoliiteri- ja käymälärakennuksen. Mäen kupeessa lähellä hautumaan kiviaitaa oli ison kuusen vieressä hirsistä rakennettu, vuorattu ja vaalean ruskeaksi maalattu (kirkko oli

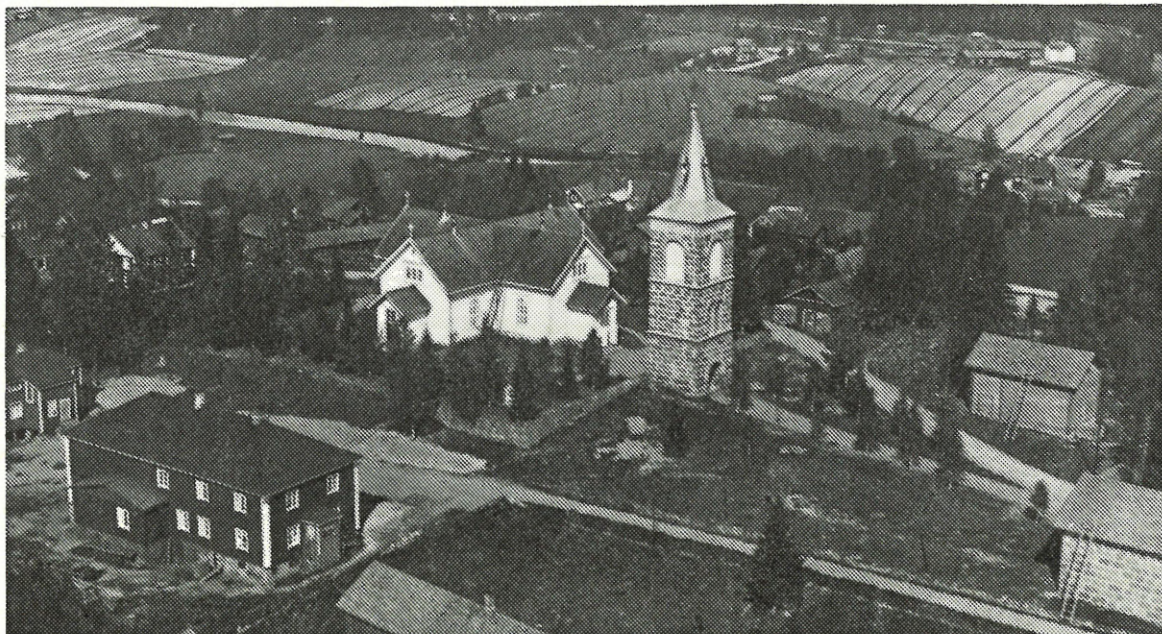

Vastapäätä Sairasen liiketaloa sijaitsi kanttori August Hellan asuintalo. Pihamaalla August ja Elin, välissä tunnistamaton henkilö. — Kuva Kaisa Toivoselta.

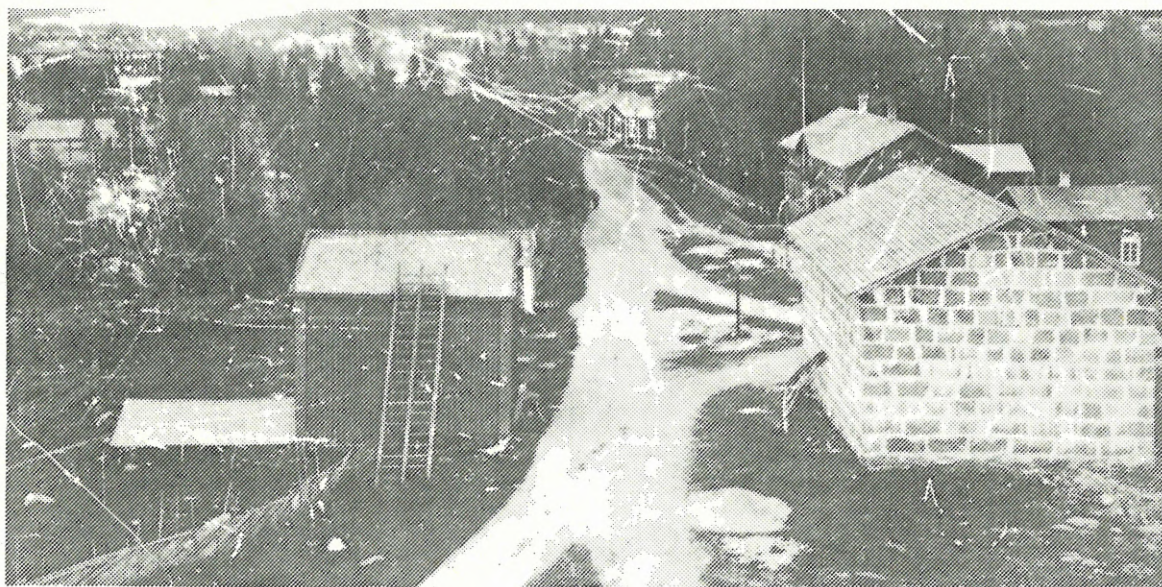
silloin saman värinen) laina-
makasiini. Sitä sanottiin Kaura-
makasiiniksi. Makasiinin yh-
teydessä oli myös hevostalli.
Enpä tiedä, olisiko se ollut tar-
koitettu papin hevosta varten.
— Makasiinin eteläpäässä oli-
vat korkeat kiviportaot, oikein
purakiviset ja rautainen por-

raskaide. Mutta sitten sen
oven ulkolukko! Se oli erikoi-
nen ja varmaankin tiirikoima-
ton, isokokoinen riippulukko.
Ehkä jonkun maasepän teke-
mä. Toivottavasti se on säilös-
sä Parkanon Museossa. — Ja
kun vielä mainitsemme hau-
tausmaahan liittyvän Läpikäy-

tävän, niin kierroksemme on-
kin umpeutunut tältä osin. Lä-
pikäytävä-ruumishuoneen pii-
rustukset on laatinut kihniö-
läis-syntyinen taiteilija Ger-
mund Paaer, kauppias Sjöst-
rand'in poika Kihniöltä. — Lä-
pikäytävä oli ennen valkoi-
seksi maalattu.

Ilmavalokuva on 1930-luvulta. Uusi rukoushuone on jo siirretty Nästin aukeilta kirkon viereen. Kuvassa näkyy Raiskionrannan (Sipilän) renkipirtti-aitta. Liiterirakennus ja vilja-aitta. Sairasen liiketalo on jo rakennettuna. Rinteellä on vielä vanha asuinrakennus. Taustalla Viinikanjoki viljeltyine rantoineen. Siinä näkyy Lehtisen saha-alue, Viinikan, Solin'in ja MäkiViinikan rakennusryhmät. Viinikkaan on jo uusi omitaja Kause Oy rakentanut uuden valkoiseksimaalatun asuinrakennuksen. — Kuva Martta Olkkoselta.

Kirkontapulista 1900 — 1905 aikoihin otettu kuva. Kirkonmäelle Parkanossa päättyä Jalasjärveltä ja Kihniöltä tuleva tie. Melko vaatimattomalta ja ruohottuneelta kärrytieltä se vaikuttaa. Parkanon ensimmäisistä katuvaloista merkinä ovat lyhtypylväät kivimakasiinin ja nimismies R. Virtalan (nyk. Toini Roihan) talojen edustalla. Kivimakasiinin takana olevassa rakennuksessa, nykyisen Kuopasalmen tontilla, piti kauppa 1920-luvulla Juho ja Alma Laine. — Kuva Väinö Laineelta.

Kukkolasta kauppoille

Käykäämme nyt läpi vaikkapa Kurun maantien tienvarsi-asutus. Lähdetään Kukkolasta. Kävelemme sieltä tuonne Viinikkasillan suuntaan. — Kukkolan talon harmaasävyinen rakennusryhmä kohoaa siinä tien sivussa oikealla metsän tuntumassa. Isännyyttä pitää Julius-isäntä. Maanviljelyksen ohella hän kuljetti myös postia Aureeseen. Lyhyehkön taipaaleen jälkeen tulemme vähäisen mäen harjanteelle. Siinä on samoin tien oikealla puolella kraatari Taavetti Karilan punaiseksi maalattu talo (myöhemmin sitä omisti kraatari tai räätäli Matti Harha). Seuraavana asumuksena yhytämme Karilan naapurina, samalla puolen maantietä ja metsän reunassa Valldeman'in Sandran talon. Siinä asusti tuolloin Singerin asiamies Edvin Mäkinen 3-henkisine perheineen. Kun Mäkinen oli Tampereelta lähtöisin, niin häntä sanottiin aivan yleisesti Tammereetiksi. Hänen vaimonsa Augusta oli paljon käytetty pyykkäri ja muidenkin töiden apuihin.

LÄHDE JA TUOHILIPPI

Kuljettuamme taas lyhyehkön matkan ohitamme vasemmalla puolella tietä Yliskylän tienhaarassa punaiseksi maalatus ja valkonurkkaisen Lepäsen. Siinä asusti yksinään vanhahko nainen, Eeva nimeltään. Hänen kerrottiin olevan Urhon sukua. — Niillä paikoilla pulppusi maantien oikeanpuolisessa ojassa voimakas lähde. Sen äärellä oli kulkijoilla tapana virkistää itseään kirkkaalla ja raikkaalla vedellä. Sitä varten oli lähteen vieressä saatavilla useita tuohilippejä.

Seuraava asumus onkin pienehkö harmaa mökki Urhon peltoaukealla tiestä oikealla. Senkin asukkaan nimi oli Eeva, Hän oli Välimäen Eeva. Urhon sukua hänkin. Tämä Eeva kooltaan pienehkö, oli paljon käytetty kankuri, kehrääjä ja karstaaja. Hän oli uskovainen ja koskaan ei hänen vakiopaikkansa kirkossa ollut tyhjänä jumalanpalveluksissa. Kirkkomatkansa tuo vanhus teki käyden. Testamentillaan hän lahjoitti kiinteistönsä Parkanon kunnalle. Sille alueelle kunta rakennutti virkailijoilleen asuntorakennuksen. Lieneekö kunta huolehtinut tä-

Kukkolan taloa asui Julius Kukkola emäntänsä Susannan kanssa. Maanviljelyn ohella Julius Kukkola kuljetti 27 vuotta postia Aureeseen. Nykyisin tilaa hoitaa vanhin lapsista, Lyyli. — Kuva Onni Kukkolalta.

Kraatari Matti ja Aino Harhan talo v:lta 1929. Paikalla on aiemmin asunut Taavetti Karila. Matti Harha tunnettiin pitäjän parhaimpiin kuuluvana kraatarina tehden pukuja "rovastilta sällille". — Kuva Aino Harhalta.

män vainajan haudan hoitamisesta.

Ja niin olemmekin jo Urhon talon maellä. Siinä talon rakennusryhmä kohosi vasemmalla. Tien sivussa oikealla oli harmaa hirsinen aitta vanhan, suuren männyn katveessa. Mäen alla oikealla, Viinikan tienhaarassa, oli Pehkosen talo (Myllysaari nyt samalla

tontilla). Pehkonen toimi osuuskaupan toimitusjohtajana. Myös Aati Sipilä vaikutti noihin aikoihin samassa tehtävässä. Enpä muista, kumpi heistä seurasi toistaan osuuskaupan palveluksessa. — Kauppana maantiestä on sitten Viinikan talo. Siellä oli niihin aikoihin kestikievari. Isäntä oli Ville nimeltään.

Urhon talon ilmavalokuva vuodelta 1960. Taustalla Turpeuslampi. — Kuva Renata Ojajärveltä.

Matkan jatkuessa seuraavalle mäen nykäreelle sivuutamme tien poskessa vasemmalla pienehkön harmaan mökin. Siinä asusti vanhahko pariskunta. Miestä sanottiin Arkkujanneksi, ammatiltaan siis puuseppä. — Sillä paikalla on Pajunen nykyisin.

VIINIKKASILLAN VAIHEILLA

Ja niin olemmekin jo ehtineet Viinikkasillan tuntumaan. Tiestä vasemmalla asusti kraattari David Lindeman ison perheensä kanssa. Hän oli vanha, pitkäpartainen, isohko ja kaljupäinen ukko, joka oli toisessa aviossa. Lehtola ja Lehtoranta olivat hänen lapsiaan ensimmäisestä aviosta. — Lintemannin, kuten nimi lausuttiin, isohko asuinrakennus oli silloin yksikerroksinen. Tilan ulkorakennus oli maantien vieressä ja sen suuntaisena. Lintemanni oli nokkela vastauksissaan. Kerrotaan hänen vastanneen nimismiehelle, joka kävellessään asunnolleen Urhoon oli huomauttanut Lintemannille kesäisenä päivänä, että navetan virtsa olisi saatava maantienojasta pois, koska se lemuu niin kovasti: — Mene haistamatta sivutte! Asia jäi silleen.

Lintemanni oli uskovainen mies. Kulki seuroissa ja seuroja pidettiin hänen talossaan. — Kun Lintemanni oli aivan kalju, niin hän käytti peruukkia. Joskus kävi niin, että kun hän kylään tullessaan otti lakin päästään, niin peruukki jäi lakin sisään. Ja sitäkö me lapset säikähdimme, kun olimme tottuneet näkemään hänet "vaaleatukkaisena".

Oikealla tiestä sillan pielessä asui Emil Koskinen perheineen. — Ja sitten olemmekin jo Viinikkasillalla. Se oli kivistä holvaamalla tehty puisine punaisine kaiteineen. Ja vastarannalla erkani tiestämme oikealle tie Juho Lehtisen sahalle ja myllylle. Varsinkin talvisin oli kirkolta päin tullessa hevosmiehillä vaikeuksia ajaessaan suuria tukkikuormia sille sahalle, niin vaikeata sinne oli kääntä. Taitoa se kysyi kelkalla ja suksillakin laskettaessa. Tiedän ainakin yhden hevosmiehen ja yhden kelkkailijan tien päätyneen sairaalaan. Ajoivat päin sillankaidetta. Hevosmiehen piti mennä Kuruun tukinajoon, mutta kun hevonen ei ollut koskaan käynyt siellä päin tuota tienhaaraa pitemmällä, niin kääntyi se väenväkisin sahan tielle ikävin seurauksin.

★ ★ ★

YLÖS AITOJEN REUNUS- TAMAA HEIKINKATUA

Jatketaanpa vaellusta taas. Oikealla tiestä oli sahan tien kulmauksessa Joosu Harjusen pieni, harmaa sauna. Asuinrakennus oli vähän ylempänä mäen päällä tiestä oikealla ja sen suuntaisena. Talo oli maa-laamaton, siis harmaa. — Tilan omisti ja rakensi myöhemmin Vihtori Viinikka.

Harjusen jälkeen ohitamme niinikään oikealla puolella tietämme Kanan talon isokokoisena, laudoista rakennettuna, harmaan heinäladon. Ja kappaleen matkaa siitä haarautuu tiestämme oikealle Parkanon ensimmäinen katu kohti Kuusiston kauppaa. Sillä tiellä on monta nimeä: Heikinkatu, Väsyneittenahde ja Vaivaistenkatu. Tien oli rakennuttanut kauppias Heikki Grönlund, Emil Lehdon isä, johtaakseen Kurusta päin saapuvat asiakkaat omalle kaupalleen ohi Adam Wirzen'in kaupan, joka sijaitsi Viinikka-ahteen päällä (sama kuin edellämainittu Niemisen kauppa). — Katu oli huonokuntoinen. Siinä oli savihautoja, joita oli yritetty pittää kurissa saharimoilla, risuilla ja vanhoilla tiilikivillä. Siitä erottui pari kolme nykälättä. Kun tie kulki halki Ka-

nan peltojen, niin se oli aidattu molemmilta sivuiltaan pintahisella aidalla. Talvisin siinä oli melkein aidan korkuisia kinnoksia ja se tarjosi siis mitä houkuttelevimman tilaisuuden nauttia kovasta vauhdista niin suksilla kuin kelkallakin. Ne nykäleet antoivat hyviä heittoa kinosten ohella. Jos et saanut käännettyä menoasi kadun alapäässä jatkamaan maantietä myöten kohti Viinikkasiltaa, niin oli laskettava

suoraan yli maantien ja aidan Kanan pelloille ja edelleen kohti Lintemannin koskea eli Viinikkakoskea.

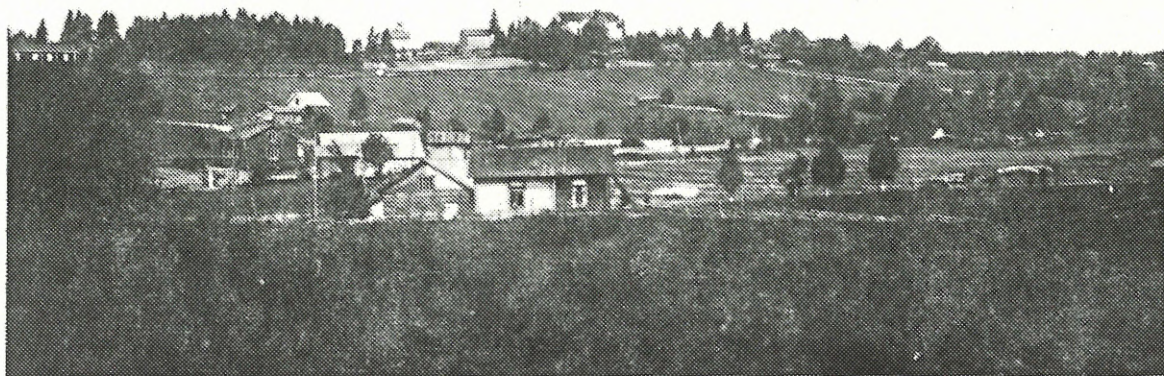
Jääköön katu silleen. Noustuamme ohi kadun tienhaaran olemme saapuneet Viinikka-ahteen jyrkimmän töyryn alle. Mäen päälle päästyämme ohitamme oikealla tiestä olevan kellarin. Ja niin kaarretuamme sen jälkeen vasempaan ja oikeaan olemme tulleet Niemisen kaupan eteen.

Kaupan talousrakennukset ovat pihassa päärakennuksesta Viinikka-ahteelle päin.

Näin luikerteli tuo vanha Kurun tie ennen Viinikkasilalta kohti Kirkonkylän asutusta. Uusi silta rakennettiin v. 1934 ja samalla muutettiin tien suunta käymään kohti hautausmaata. Saatiin suurempi, mutta raskasnousuisempi tie käyttöön. Se tappaa pituudellaan. Olen kokeillut monasti asian polkupyörällä.

Parkanon Kirkonkylää v:ltä 1923 kuvattuna Viinikan suunnalta. Kuvassa vasemmalla ennen Viinikkasiltaa: Juho Nikanderin ("Arkku Jannen") ja Davin Lindemannin talot, oikealla sillan korvassa Emil Koskisen talo. Sillan yli mentäessä oikealla Joosu Harjusen sauna ja vähän ylempänä tiestä oikealla asuinrakennus. Kanan ison heinäladon ohitettuamme pääsemme Laiskantietä = Heikin-katua Kuusiston kaupalle. Alatieta pohjoiseen mentäessä vasemmalla puolella tietä kahden suuren kuusen suojassa Kuusiston ruutikellari ja seuraavina Vallin Sandran torppa ja Toivonen. — Kuva Varpu Hartolalta.

Urhonmäeltä kirkon suuntaan otettu kuva on vuodelta 1920. Etualalla silloisen Parkanon Osuus-kaupan toimitusjohtaja Pehkosen talo (Myllysaari nyk. samalla tontilla). — Kuva Martta Olkkoselta.

TRI VÄINÖ SOIMAJÄRVI

Tämän vuosisadan keskivälin vaiheilla oli eräs tunnetuimpia henkilöitä Parkanossa ja sen joissakin naapurikunnissa kunnanlääkäri Väinö Soimajärvi, jonka toiminta-aika täällä kesti puoliväliin neljättä vuosikymmentä.

Parkanossa olonsa alkuaikoina tri Soimajärvi eli hyvin ammattityöhönsä keskittyneenä ja kotiaskareissaan, niin ettei häneltä näyttänyt riittä-

vän aikaa eikä ehkä harrastustakaan potilaspiirinsä ulkopuolisiin ihmisiin ja asioihin.

Mutta lähemmin tutustuttuaan paikkakuntalaisiin hän suuntautui enemmän varsinaisen ammattityönsä ja kodin ulkopuoliseenkin maailmaan. Toisaalta, kyllä häntä mahtoi lääkärintyö riittävästi sitoakin, kun hän Parkanon lisäksi kävi vastaanotolla myös Karviassa ja Kihniössä ja kun hän mil-

tei koko virka-aikansa toimi piirinsä ainoana lääkärinä. Hänen jälkeensä Parkano sai useamman lääkärin ja naapurikunnatkin omansa. Kahta asiaa jotkut ovat joskus — osaksi ehkä koko terveydenhoitojärjestelmän muuttumisenkin siivuttaen — leikillisesti ihmetelleet. Miten siihen aikaan, kun täällä oli vain yksi lääkäri, hänen vastaanotolleen pääsi etukäteen aikaa tilaamatta ja miltei päivänä kuin päivänä ja toiseksi, miten häneltä riitti aikaa myös potilaiden kanssa keskustelemiseen muistakin kuin potilaan tilaa koskevista asioista.

Lisäksi siihen aikaan lääkäri kävi myös kodeissa synnytystapauksien ja eri sairastapauksien vuoksi, rokotusmatkoilla, koulutarkastuksissa jne.

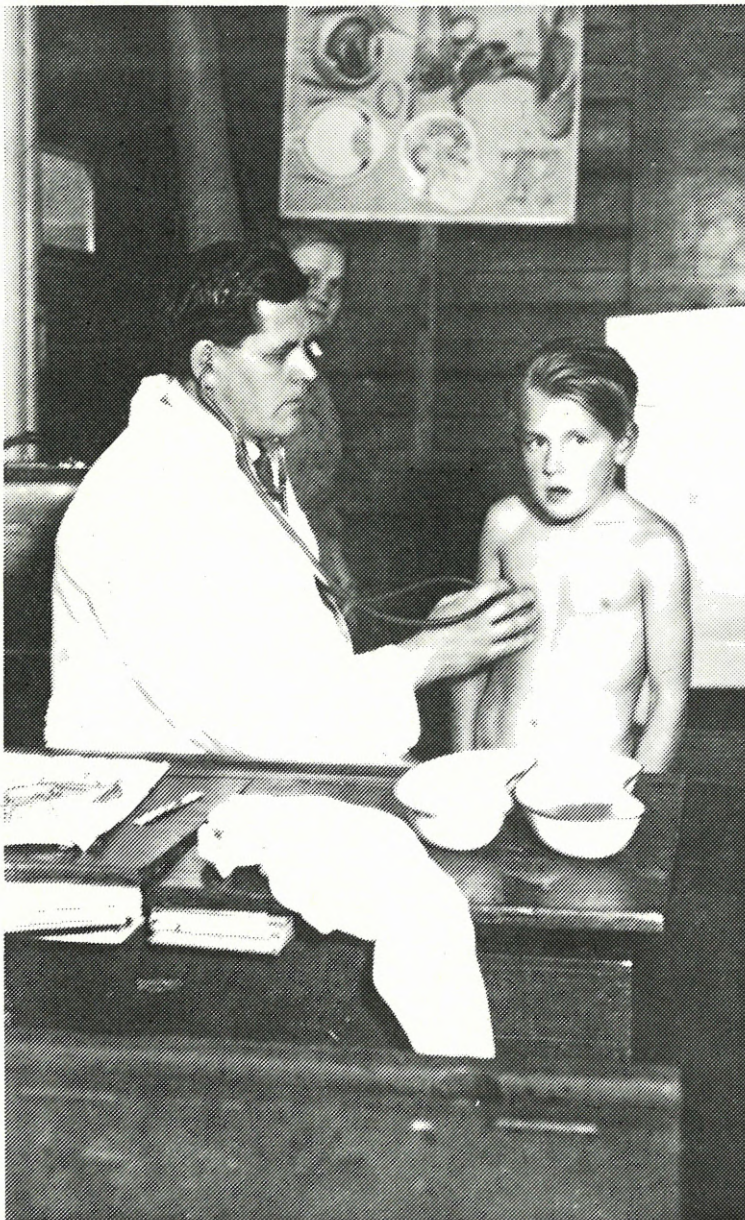
KOULUTARKASTUKSILLE AAMUSEITSEMÄLTÄ

Noista koulutarkastusmatkoista terveyssisar Vappu Tuomi kertoi, että ne olivat hauskoja matkoja. Lähtö oli jo kello 7 aamulla. Sitä ennen tri S. oli kuitenkin jo ehtinyt kantaa puita sisälle ja lakais- ta ulkona.

Usein hän tenttasi oppilaita mm. kysymällä näiden urheilusaavutuksista, historian tietoja, kasvien tieteellisiä nimiä jne. Vaikka hän höysti puhettaan huumorilla ja laski leikkiäkin — sitä ei kuitenkaan omalla kustannuksellaan — oppilaat kunnioittivat häntä. Hän neuvoi pojille, että pitää olla hyvä ryhti, liikkuu selkää suorana ja pää pystyssä. Otakaa esimerkkiä (puhujasta)! Ja oli kyllä aihehtakin.

Tarkastuksissa oppilaiden oli myös riisuuduttava. Mutta kerran eräs poika oli kieltäytynyt ottamasta housuja pois. No, sellainen poikkeus sallittiin. Eräessä pojassa ilmoitettiin olevan romppitauti. Sosiaaliministeri oli kieltänyt rokottamasta, kun pojasta pidetään huolta. Tämän tapauksen johdosta Vappu Tuomi oli jälkeinpäin saanut kirjeen, missä allekirjoituksen edellä olivat sanat: tämän taudin tähden kunnioittaen ...

Ahkerana puutarhanhoitajana tri Soimajärvi oli puolustellut pyhätöitään sanomalla, et-

Koulutarkastus käynnissä.

tei hän ole pahassa puuhassa ihaillessaan kaunista luontoa ja kuunnellessaan lintujen laulua.

Kun tri S. toimi myös kuntuntalääkärinä, hän oli tehnyt tutkimuksen poikien pituuskasvusta ja todennut, että asevelvolliset olivat vuosia aikaisempiin verrattuna pitempiä, siis pituus oli lisääntynyt.

FORSSASTA KOTOISIN

Mutta palataanpa ajassa taaksepäin ja kuullaan, mitä tohtorinna Soimajärvellä on muistissaan. Tri Soimajärvi syntyi Forssassa 14. 10. 1893, tuli sikäläisestä maaseudun ensimmäisestä oppikoulusta ylioppilaaksi v. 1914. Lääketieteen lisensiaatiksi hän valmistui v. 1926.

Oliko hänellä heti koulusta päästyään valittuna ammatti-ala? Kyllä, mielenkiinto lääkäriammattiin oli selvä. Olimme luokkatoverit, joten tutustui me jo kouluaikana. Valtio-päivä- ja kunnallismiehen tyttärenä valitsin oniskeluaineekseni lainopin. Kihlaudimme v. 1923 ja solmimme avioliiton v. 1924.

Ennen Parkanoon tuloaan tri S. toimi mm. Viipurin lääninsairaалassa kahteenkin otteeseen, oli Käkisalmen vt. kaupunginlääkärinä, Utissa puolustusvoimain lääkäriä v. 1926. V. 1926 hänet oli valittu Euran kunnanlääkäriksi, mutta hän peruutti hakemuksensa ja tuli sovimuksen mukaan ensin puoleksi vuodeksi Parkanon vt. kunnanlääkäriksi siihenastisen tri Mäkisen siirrettyä Takaharjun parantolan lääkäriksi. Viransijaisuus piteini kuitenkin vuodeksi, minkä jälkeen hänet ilman hakua valittiin Parkanon kunnanlääkäriksi. Siitä se alkoi työ Parkanossa.

Tvöpäivät olivat pitkiä. Ei siinä auttanut kellonaioista sanottavasti välittää. Siitäkin huolimatta alan valinta tuntui oikeaan osuneelta, kertoo rva Soimajärvi.

HARRASTUKSENA PUUTARHAN HOITO

Erikoisharrastuksena hänellä oli puutarha, minkä hän lääkärintalon pihamaalle perusti ja rakensi itse ja omin kustannuksin. Ja kyllä hän muistikin siellä työskennellä aina kun vain oli mahdollista. Ja olihan se sopiva harrastus ja sopivaa vaihtelua.

Vanhat parkanolaiset muistavat, millainen oli Parkanon

vanha sairaala. Potilashuoneita oli kaksi ja toimenpidehuoneena oli vinttikamari. Väkeäkään ei ollut paljon: hoitajatar ja keittiöapulainen vakinaisina ja apuhoitaja kunnalliskodin kanssa yhteisenä. Joskus oli myös harjoittelija.

Salaman iskiessä Parkanon kirkkoon juhannuksena v. 1928 tri S. oli lomalla. Hänelle lähetettiin sähkö, missä mm. mainittiin, että on palion haavoittuneita ja mistä hän sai tiedon junassa ollessaan matkalla Helsinkiin. Lääkärintalon olohuoneen lattialle levitettiin lakanoita, joiden päälle vahingoittuneita laskettiin, kertoi rva Soimajärvi.

Monenlaisissa tapauksissa ja mihin vuorokauden aikaan tahansa kunnanlääkärille tuli lähtöjä. Veljesten tappelon takia piti kerran lähteä liikkeelle jouluaattona.

Ennen kuin Parkanoon tuli ensimmäinen terveysisäri ja vielä vuoden sen jälkeenkin rouva Soimajärvi toimi lääkärin sihteerinä naapurikunnissaakin käytessä ja ilman virkamääräystä ja ilman palkkaa.

Vaatimaton oli siihen aikaan sairaalan budjettikin. Uutta sairaalaa suunniteltiin ja tri S:n ehdotuksesta pyydettiin Lääkintähallituksen pääohtata Tähkää yhdessä kunnanlääkärin kanssa laatimaan sairaalasuunnitelman. Sairaalan valmistuminen lykkääntyi monia vuosia, niin että se valmistui vasta v. 1958. Sen jälkeen tri S. toimi vielä lääkärinä vuoteen 1962 ja sittemminkin yksityisvastaanoton järjestettyään omassa talossaan.

Uuden sairaalan röntgenkoneen hankinnasta kunnanvaltuustossa väiteltäessä tri S. paikalla olleena huomautti, että tärkeintä on osata tulkita koneen tuloksia.

SOTAMIEHESTÄ SUORAAN KAPTEENIKSI

Talvisodan alkaessa tri S. sai kutsun pataljoonan lääkäriksi. Aikanaan asevelvollisuuden suorittamisesta vapautettuna hän ei omannut sotilasarvoa. Sen vuoksi leikkisästi ihmeteltiin, että sotamiehestä tuli suoraan kapteeni, kun tri S. ylennettiin lääkintäkapteeniksi. Seuraavassa sodassa hän toimi Laatokan koillispuolella. Talvisodan syttyessä hän oli lomalla, mikä oli keskeytettävä marraskuun lopussa, kun radiossa ilmoitettiin venäläisten pommittaneen Helsinkiä ja siis sodan syttyneen. Kun minäkin

olin lomalla, palasimme yhtä matkaa ja perille päästyämme näimme kammottavan näyn: Karjalan kannas punotti tuleleimuista. Tykit jyskivät. Suomi oli joutunut sotaan.

EI ROKOTUSTA USKONNOLLISISTA SYISTÄ

Minullekin tri S. kertoi eräästä rokotustapauksesta, kun vanhemmat eivät tahtoneet tuoda poikaansa rokotettavaksi. Tarvittiin siis pakotusta. Ja kun poika viimein tuotiin rokotettavaksi, tri kysyi isältä, miksi hän ei hyväksy rokotusta. Uskonnolliset syyt, oli isän vastaus. Pojan saatua pistoksen, hän (poika) oli sanonut: perkele, kun meinasin kuolla. Tri S. oli vain sanonut, että nyt minä ymmärrän, että uskonnollisista syistä!

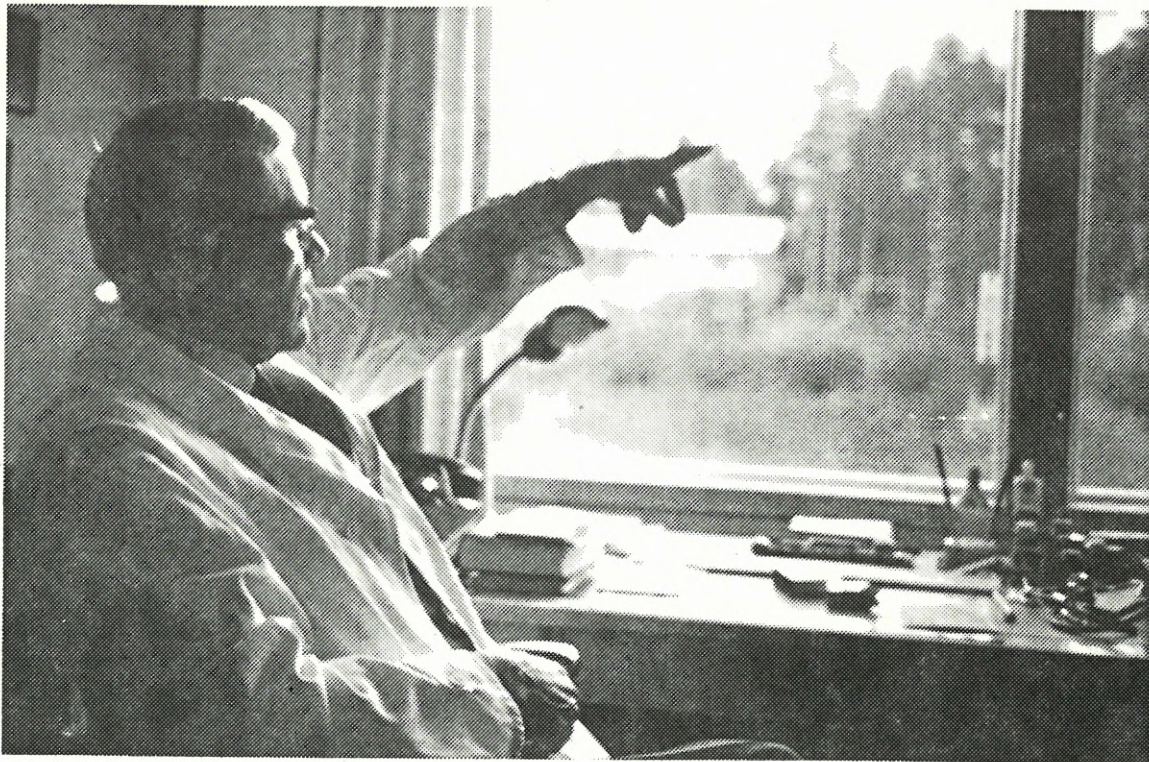
Tri S. on noin 12 sivua käsittevässä kirjoittelussaan: Haianaisia muistelmia toimintani alkuaioilta Parkanosta ja parkanolaisista, asiakirjoihin ja omiin havaintoihinsa ja elämyksiinsä perustuen kertonut yksityiskohtaisesti ja elävästi, mitä hän alkuaikoina täällä näki ja koki. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollista mainita kuin hyvin lyhyesti joistakin tapauksista.

Mm. hän kertoo "Parkanon puheliimmasta miehestä", konekauppias E. Mäkisestä. Tämä oli tri S:ltä pyytännyt päästä samassa kvvdiissä kaupamatkalla Kihniöön lääkärin tehdessä vastaanottomatkoi. Niin olivat edellisetkin lääkärin sallineet ja samaan suostui tri S:kin.

Erään talon vanhanemännän luo sairaskäynnistä tri S. kertoo isännän kehottaneen häntä, että muista poika tarkkaan tutkia emäntäni. Lääkärin viivytetty isännän mielestä kauan emännän kamarissa, isäntä oli nistännyt päänsä ovenraosta ja kysynyt, mitä lääkäri niin kauan teki hänen emäntänsä kanssa. Isäntää lienee tyydyttännyt lääkärin vastaus, että isännän pitäisi tietää, mitä täällä tehdään.

KAIKKI EIVÄT LÄÄKÄRIÄ HALUNNEET

Erästä vanhaaisäntää tri S. sanoo vakaumuksen mieheksi, kun tämä ei suostunut lähtemään lääkärin luo eikä sallinut lääkäriä noutaa hänen luokseen. Pelkät puhelimessa annetut ohjeet eivät auttaneet ja vanhaisäntä kuoli muutaman

Soimajärvi haastateltavana esittelemässä ympäristöään.

päivän kuluttua. Vanhaisäntä oli lääkäriavusta puhuttaessa vain sanonut, että minkä Jumala on laittanut, siihen ei ihmisen pidä koskea.

HAMMAS POIS PUUDUTTAMATTA

Joissakin tapauksissa tri S. sanoo todenneensa lääkäripirinsä asukkaitten olevan hyvähermoista väkeä. Esimerkiksi hän kertoo tapauksen nuoresta miehestä, joka sanoi sietävänsä hampaan poistamisen ilman puudutusta. Hammas oli luja ja lujassa, niin että tarvittiin useampikin yritys ja lääkäri jo pelkäsi, ettei leukaluukaan kestä murtumatta. Mutta kun potilas vakuutti, että kyllä se kestää, tehtiin uusi yritys, kuului naksahdus ja lääkäri jo luuli leukaluun murtuneen. Mutta eikös mitä. Poika sylki suustaan hammaspihdin katkenneen haarakkeen ja kysyi: eikös lääkäriillä ole vahvempia pihtejä? Ja vaikka samalla kerralla oli poistettava vielä useita muitakin hampaita, ei mies kertaakaan valittanut, joten tri huomasi tavanneensa todella hyvähermoisen miehen.

Ja puuduttamatta oli erään 7-vuotiaan koulupojan päähän tullut haavakin ommeltua, kun poika lääkärin kysyttyä pojan kestokykyä tämä oli vastan-

nut, ettei hän tiedä, kun ei ole koskaan ennen haavaa ommeltu, mutta sopisihan sitä koettaa. Niinpä sitten koetettiin ja poika kesti.

Eräitten veljesten tappelun takia toinen oli pistänyt veljeään puukolla keuhkopussiin saakka ja toinen muuta asetta vailla oli puraissut veljeltään nenänpään irti. Eikä nenänpäätä löydetty lumihangesta edes lyhdynkän valossa.

MUISTIHANNOJA LÄÄKINTÄHUOLLON KEHITYKSESTÄ

Tri S. on kirjoittanut myös toisen vielä laajemman kertomuksen Parkanosta nimellä: Poimintoja Parkanon kunnallishallinnon historiasta. Siinä on parkanolaisille runsaasti yksityiskohtaisia tietoja yleensäkin kunnallisista mutta erityisesti paikkakunnan lääkintähuoltoa koskevista asioista ja kunnalliselämässä mukana olleista vaikuttajista. Niistä ei kuitenkaan tähän yhteyteen ole tilaa kirjoittaa.

Terveystalon saamista Parkanoon tri S. piti tärkeänä. Ja se saatiinkin. Rva Soimajärvi kertoo Punaiselta Ristiltä saadun tarkoitukseen 200 000 mk paikkakuntalaisten kerättyä Mannerheim-liiton paikallisosastona saman verran. Loput saatiin kunnalta.

Terveysisarten saamista hän piti tärkeänä ja tämä asia toteutuikin. Puoluepolitiikka häntä ei suuresti kiinnostanut. Oman yhteiskoulun saamista paikkakunnalle hän kannatti ja sittemmin toimi sen koululääkärinä. Myös rautatielääkärinä tri S. toimi pitkän ajan. Musiikki oli eräs hänen mieliharrastuksiaan.

ETELÄHÄMÄLÄISESTÄ TULI PARKANOLAINEN

Oman vaikutuksensa tri Soimajärven suhteeseen Jumalaan ja uskoon oli tietenkin hänen isällään, joka oli aikanaan aktiivinen uskova ja kuului mm. evankelisen liikkeen johtomiehiin.

Olemukseltaan tri S. oli suvaitsevainen, huumorintajuinen ja sattuvasti ihmisten henkilökohtaisia ominaisuuksia analysoiva mies.

Monella vanhalla parkanolaisella ja laajemminkin olisi varmaankin kiinnostavia muistoja ja elämyksiä kerrottavana, mutta niiden etsimisestä täytyy tässä yhteydessä tilanpuutteenkin vuoksi luopua.

Tohtori Soimajärvi tuli Parkanoon etelähämäläisenä, forssalaisena, teki työtä, toimi ja eli sekä kuoli pohjoissatakuntalaisena ja parkanolaisena.

Pientä puhetta pöydästä

Pöydällä tarkoitan tässä kirjoituspöytää. Sen nykyaikainen perusmalli käsittää kaksi toisistaan määrättyä ole-vaa kaappia ja niiden päälle asetetun tasaisen levyn. Tätä mallia on minunkin kirjoitus-pöytäni.

Hiukan hämmästyen totesin, että lähes sellainen oli ideal-taan myös lapsuusvuosieni kauppaleikkeihin kuulunut "tiski". Oli kaksi kapealle kyl-jelleen kaadettua laatikkoa, pohjapuoli yleisöön päin ja päällyksenä leveä lauta. Jän-nitys tuntui nuoren myyjän jokaisessa hermonpäässä, kun ostajiksi saatiin houkutelluksi myös aikuisia. Vakavissaan myytiin heille hiekkaa soke-rina ja otettiin maksuksi oma-tekoisia paperiseteleitä. Vaihto-kassa oli toiseen laatikkoon sijoitetulla jakkaralla, tavaraa tiskillä ja toisessa laatikossa. Tilanteen tärkein henkilö oli asiakkaitaan tiskin takaa pal-veleva kauppias.

Vaan eräänlainen kauppias-han sitä istuu kirjoituspöydän-kin takana jalat ojennettuina kaappien välisessä tilassa ai-na perällä olevaan paperikoriin asti. "Palveluja" hänkin tuot-taa ja panee pöydän toimimaan "tiskinä". Pöytälevyllä on esil-lä monenlaista henkiseen vaih-toon kuuluvaa tavaraa. Juuri sen laadusta tunnistaa pöydän opettajajohdoksen omaksi. Var-mimpana tuntomerkkinä ovat paperiarkkipinot. Ne ovat koe-papereita ja odottavat arvoste-lupalvelusta — toisinaan siinä sivussa myös akamoista taitoa lukea miltei salakirjoitusta.

Persoonaalisimmillaan minun työtiskini taisi olla joskus il-lan myöhäisinä tunteina, jolloin ajatus oli katkennut väsymyk-sen voittaessa ja koko työmaa

jäänyt sinälleen. Siinä olivat yli yön limittäin ja lomittain hakemiskohdasta avoimiksi jääneet kirjat ja lehdet, siinä kynät ja paperit. Vasta aamul-la järjestelin pöydän uusin voi-min kuntoon. Useimmiten mie-lenikin oli huojentunut, kun väsymätön ystävä, alitajunnak-si sanottu, oli nukkuessani sel-vitellyt sotkuisia lankoja niin, että esim. aamuhartauden saa-toin nyt luonnostella jonkin-moiseen esityskuntoon.

Kun sitten elämänmuutos ehti kohdalleni, ymmärsin hy-vin äidinkielen opettajaa, jo-ka sanoi eläkkeelle jäätyään ensimmäiseksi siivonneensa kirjoituspöytänsä. Siinä pöydän vaiheillahan se muutos juuri tuntui. Elämä tällä "vaihetus-pöydällä" hiljeni. Tavalliseksi pöytälampuksi muuttunut "an-siolamppu" sai olla sytyttä-mättä. Henkisen alan kauppi-as vapautui tiskinsä orjuudes-ta. "Takahuoneessa", vaikka-pa keittiössä, voi häärtää il-man omantunnon tuskia. Yh-

teinen kokemuksemme näet taitaa olla, että vaikea ja vaa-tivan henkisen ponnistuksen alla pakoilemme kirjoituspöy-tää ja teemme muualla, nyt ihmehen tärkeinä, myös ikävyy-tensä vuoksi ennen tekemättä jääneitä töitä.

Nyt ei ole enää hätää, vaika istuisi kirjoituspöydän ta-kana vain katselemassa tuttua, nopeasti muuttuvaa viinikka-laista maisemaa. Jäljellä ole-vat "asiakkaat" ovat kärsiväl-listä väkeä, kirjeystävät kai-kei liiankin kärsivällisiä. Sit-ten voi käydä kauppaa vaikka itsensä kanssa. Kaappien sisäl-tö mm. koulukäytökseen tar-koitettu lehtileikevarasto näet osoittaa, ettei tavara ole loppu-nut. Niin rikas on ollut elämä, että antoi enemmän kuin ku-lutti!

Oikeanpuoleisessa kaapissa, samalla puolella, missä sen pienen kauppiaan vaihtokassa oli, on yhä todellinen idea-pankki. Jos aamuhartaudet ovatkin p'detyt, on mietiskelyn

mahdollisuus jäljellä. Voin siis täydellä syyllä säilyttää mm. kansion, jonka otsikkona on "Aamuhartautta ja mietiskeilyä varten". Ajankohdan vuoksi silmäilin nyt erikoisesti jouluaiheisia kirjoituksia. Talteen olin leikannut Naapurin Liisan pakinan "Joulukortti jokaiselle". Siinä kirjoittaja koettaa valmistaa iloista joulua niille hyvin monenlaisille ihmisille, jotka pelkäävät ennakolta joulunsa menevän jollakin tavalla piloille. Onnistuneen joulun viettäneisiin voisi ajatella sovitetuksi Simo Talvitien kirjoituksen päätössanat: "Kun arki tuli, tehtaani piipusta nousi jälleen savu, ja ihmiset palasivat työhönsä kiittäen ja ylistäen Jumalaa". Itse asiassa Talvitie korostaa, ettei oleellisinta ole se, että saamme joulusta juhlan, vaan se, että ensimmäisenä jouluna oli "Jumalan muuttopäivä". Hänen asetuessaan asumaan meidän keskellemme ihmisen osaan. Siksi joulu ei pääty Tapanina, eivätkä "paimenet saaneet elämänsä uutta juhlaa vaan uuden arjen". Tässä arjessa elämä on mielekästä ja sitä kannattelee uusi toivo.

Meille elintasokilvasta elämäntasokilpaan kehotuksen saaneille ihmisille sopinee rohkeisuksiksi Aleksis Kiven ajatus: "Monenlaisissa oloissa ihminen voi olla onnellinen ja iloinen,

mutta onnellisin kieltäytyksessä ja "kohtuudessa". Ajatus oli säilynyt kynäkaukalon pohjalla pienessä lehden pallassa.

Täytyy myöntää, että olin hiukan häpeissäni kelpo pöytäni puolesta, kun luin miten Beethovenilla oli pöydässään salalokero, josta hänen kuolemansa jälkeen löytyi kolme kirjettä ja kaksi kuvaa. Onhan se puute, ettei nykypäivän arkiasiallisuus ole jättänyt romantiikalle tilaa! Kuuluupa kuitenkin yhä olevan niin lu-

kittavia pöytälaatikoita kuin näihin laatikoihin salaa kirjoitaviakin! Kuviakin niissä varmaan piileksii! Tämän lisätiedon saaneena voi todeta, että tämä monilokeroisten kirjoituspöytäjäättiläisten, "klaffi" piironkien ja lipastojen nykyaikainen vastine käytännölliseksi pelkistettynä ja ulkonäöltään vaatimattomana on yhtä nerokkaan tuotekehittelyn tulos kuin oli lapsuusajan jännittävän kauppaleikin myyntipöytä konsanaan. Kiitokset pöydälle palveluvalmiudesta!

ELSA LEPPÄNEN

Ajatelmia

Kouluja käydään, mutta ihmisenä olemisen täytyy itse oppia.

Ei kannata kuunnella sellaista ihmistä, joka ei koskaan näe valonpilkahdusta missään asiassa.

Unelmalla ei ole rajaa, sen täyttymisellä on.

Kyllä toisen pahasta pääsee, kun vaan pääsee omasta pahasta.

Sellainen seura virkistää, jossa saa olla oma itsensä.

Lähellä ollaan, vaikka välimatka on pitkä, kun ollaan ystävii.

Jos olet kyllästynyt elinymäristösi, niin lähesty sitä eri valaistuksessa. Esim. eri vuorokauden aikoina.

KUIVASSEN KESTIKIEVARI

Hevoskyyti oli se kuljetusmuoto, johon oli pitemmillä matkoilla turvauduttava ennen liikenteen motorisoitumista. Maaherran velvollisuuksiin kuului jo 1600-luvulla yhteistoimin muutamien muiden virkamiesten kanssa määrätä ne tiet, joiden varsille oli asetettava kestikievareita. Kuivasen kestikievarilla Kuivasjärvellä on ollut pitkät perinteet: ennen isoavihaa, ainakin v. 1695, se toimi kestikievaritalona Pohjanmaan tiellä. Tämä lyhensi toivotulla tavalla Parkanon vanhan kestikievarin, Alaskylän Laadun, ylipitkiä matkoja Pohjanmaalle.

Kievarinpito säilyi myöhemminkin sitkeästi Kuivasella. Isäntinä olivat esim. Heikki Si-

pinpoika Kuivanen v. 1695, Jaakko Kuivanen v. 1760, Antti Kuivanen v. 1792 ja Johannes Antinpoika (1802 — 1842). Seuraava kievarin pitäjä oli Iisak Kuivanen (s. 1826, k. 1865) ja vaimonsa Maria o.s. Jouppila (s. 1831, k. 1918).

Muistitietoja näistä henkilöistä olen saanut Martta Latva-Koivistolta Kurikasta (s. 1898 ja Aino Niemeltä Kuivasjärveltä (s. 1893). Martta Latva-Koivisto muistaa isänsä, joka oli Kuivasen poikia, ja Maria-mummonsa kertoneen kestikievarista ja kyydityksistä. Hevoset ja kyyditsijät olivat kievarissa aina valmiina lähtöön, kyytimaksu näinä aikoina oli 16 penniä virstalta. Kyydityksiä tehtiin aina Kari-

joelle saakka, missä sijaitsi Prosin majatalo.

SISSIPÄÄLLIKKÖ

ROOTHIN NIMIKIRJOITUS

Sitä olettamusta, että Kuivasella on v. 1808 ollut majatalo, tukee historiantutkija Danielson-Kalmarin tutkielma ROOTHIN nimikirjoituksesta, joka on kaiverrettu Kuivasella sijaitsevan Vapun aitan yläosaan. Tutkielmassaan Danielson-Kalmari on esittänyt mm. seuraavaa: Sissipäällikkö Rooth tuhosi joukkoineen vihollisen kuormastoja Ruoveden suunnalla Suomen sodan aikoihin v. 1808. Ylivoiman edessä joutui sotapäällikkö perääntymään ja lähti jäljellä

Kuivasen talo kestikievarin ajalta. Kuva lienee otettu vuosisadan vaihteen tienoilla.

Valokuva vuodelta 1908, kun jalasjärveläiset pitivät iltamia Parkanon Kuivasella. Kuvasa talon isännät ja emännät, palvelijat ja vieraat sekä iltamien pitäjät. Kuva on otettu talon humaliston edessä iltamien jälkeisenä aamuna. Siitä voidaan vielä tunnistaa seuraavat henkilöt: Kuvassa lapset edessä istumassa vasemmalta: Yrjö Kanto, Väinö Hautaniemi, Lauri Kanto, Eero Möhkö, Esteri Möhkö, Martta Kanto, Helmi Asumaniemi ja Ali Asumaniemi. Toisessa rivissä istumassa oikealta Maria ja Mikko Kuivanen, Anssu ja Hilma Kuivanen, Vihtori Möhkö, Tilta Asumaniemi, Alina Kanto hänen sylissään tyttärensä Helmi, Matti Kanto ja Heikki Hautaniemi. Kolmannessa rivissä vasemmalta Riina Sanstetti, Milja Kautto, Sandra Mäki, Silja Kivistö, Tyyne Möhkö, Agda Jytilä, Aino Niemi, Linnea Kanto, Hilja Kantti, seuraavat kolme jalasjärven tyttöä iltamissa ohjelman suorittajina. Takana vasemmalta opettaja Yliahon vieras, opettaja Yliaho, metsäteknikko Simo Nikkarinen, Eemeli Möhkö, Verne Hirvelä. Seuraavina iltamien soittajat. "Pikkukaappoo" Kurikasta ja Kivistö Jalasjärveltä. Soittajien vieressä ohjelman suorittajia.

olevien sadan miehen kanssa Virroilta 10. elok. 1808 suorinta tietä Sydänmaitten halki Kauhajoelle yhtyäkseen siellä Porin rykmenttiin. Tämä suuri tie on mennyt Kuivasjärven kautta. Rooth saapui Kauhajoelle elok. 14. joten hän viipyi matkalla 4 päivää, ja hänellä oli aikaa yöpyäkin joukkoineen Kuivasella.

VAPUN AITTA

Em. Vapun aitta, jossa Rootin nimikirjoitus on, on todennäköisesti peräisin 1700-luvulta. Tosin rakennuksen seinissä on useita vuosilukuja, joista muutamat aitan rakennusajaksi tulkittuina veisivät sen syntyajan aina 1300-luvulle saakka. Kun ottaa huomioon aitan hyvän kunnon, Kuivasjärven asutushistorian ja hirsirakennusten yleisen kestoajan, niin varhaisimpaan aikaan viittaavat vuosiluvut eivät osoittane aitan rakennusaikaa. Ehkä niitä ovat kaiverrelleet Kuivasen kestikievarissa levähtäneet matkustajat.

on saanut nimensä, on säilynyt tarina, sisällöltään varsin traaginen. Kuivasella on muka elänyt aikoinaan kauneudesta kuulu Vappu-niminen neito, joka surmasi vastasyntyneen aviottoman lapsensa, koska aviottoman lapsen synnyttäminen oli erittäin suuri rikos. Kuitenkin surmanteko tuli ilmi ja Vappu tuomittiin teloitettavaksi. Tarina kertoo edelleen, että vain pyöveli olisi voinut pelastaa hänen henkensä ottamalla hänet puolisokseen, mutta Vappu ei suostunut menemään pyövelin vaimoksi, vaan pysyen uskollisena ensimmäiselle rakkaudelleen, laski päänsä mestauspölylle.

ILMAJOELTA EMÄNTÄ

Iisak Kuivasen vaimon hausta kerrotaan seuraavaa: Kuivasen isäntä oli viemässä teravaa ja jyviä Vaasaan ja koska Ilmajoen Jouppilaa pidettiin pysähdyspaikkana, levähti myös Iisakki siellä. Jouppilassa oli juuri meneillään teurastus,

Siitäkin, miten Vapun aitta ja palvelijat ja talontytär olivat kantaneet lihoja aittaan. Kun he olivat astuneet Kuivasen isännän ohi, oli tämä kysynyt rengiltä, että oliko tuo jälkimmäinen talon tyttö, ja renki oli vastannut, että onhan hän talontytär Maria. Iisak oli kovin ihastellen katsellut Marian liikkeitä, ja palatessaan Vaasasta oli isäntä tuonut karttuunahuivin lahjaksi Marialle, kun oli viitsinyt reissumiehiä passata. Toisella kertaa Jouppilassa käydessään olivat Iisak ja Maria jo hyviä ystäviä, ja kolmannella kerralla Iisak toi jo kihlat.

Kihlalahjaksi Iisak oli tuonut schmirnof shaalin, joka on vieläkin nähtävänä Vapun aitassa. Maria oli miettinyt, että ottaako noita kihloja vastaan, sillä häntä oli kosinut myös kaksi Ilmajoen mahtavan talon poikaakin, että jos hän heistä toisen valitsisi. Kuitenkin hän oli katsonut Kuivasen pojan niin hyväluontoiseksi ja reiluksi mieheksi, että päätti ottaa tämän. Palattuaan en-

simmäisen kerran katsomasta Kuivasen taloa hän oli sanonut, että ei siinä paljon naapureita ollut, mutta oli komea järvi ja hyvä mettä, että ei siellä ainakaan nälkään kuole.

Marian ollessa jo Kuivasella, oli vanha emäntä eräänä pyhäamuna sanonut palvelijoille, että pukekaa parhaat päällenne, kun olette aamuuskareet tehneet, sillä tänään on talossa juhlat. Isäntä oli lukenut pirtissä päivän epistolan ja sen jälkeen ilmoittanut, että he siirtyvät vanhan emännän kanssa nyt alatalon puolelle syytingille. Emäntä oli ojentanut Maria-miniälle kauhauhan ja männän ja kertoi huomanneensa, että Maria oli mainio emäntä. Näin toivotettiin onnea jatkoon ja siunattiin nuori pari taloon. Parkanossa ja Ikaalisissa asti ylistettiin Kuivasen taitavaa emäntää, sillä Ikaalisissa järjestetyissä taitonäyttelyissä hän sai ensimmäisen palkinnon voista, juustosta ja kankaankudonnasta.

YÖPYJINÄ MM. ISONTALON ANTTI JA RANNANJÄRVI

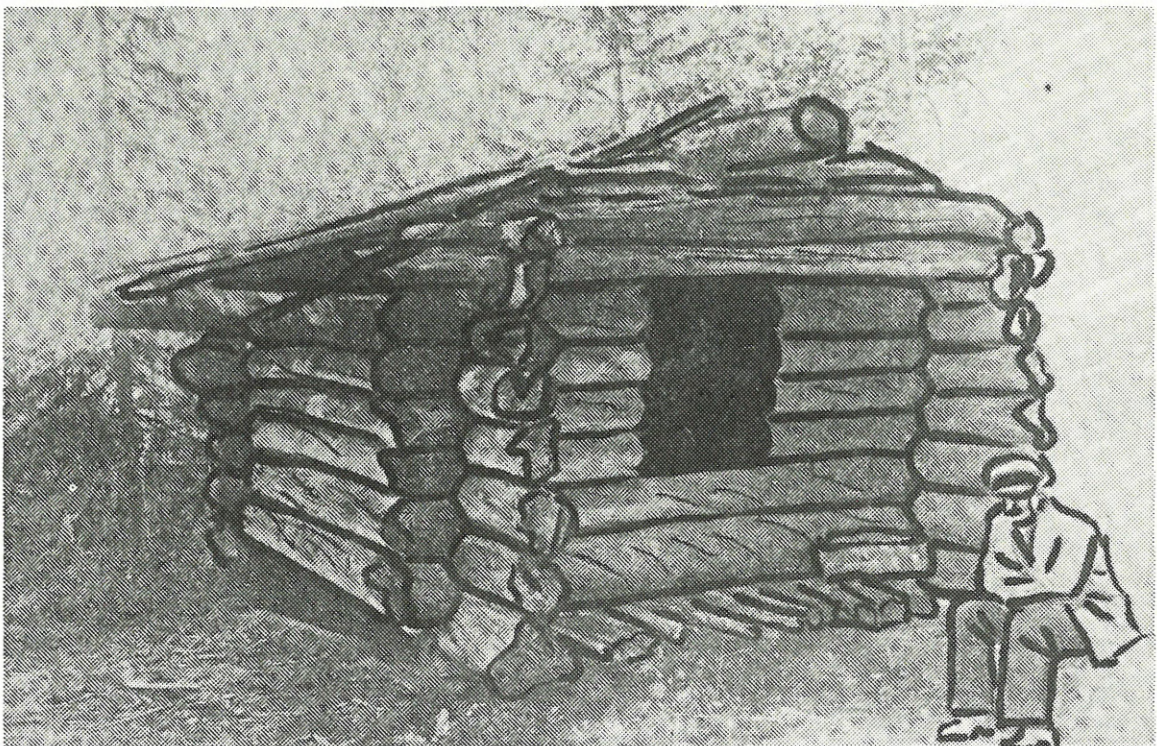
Martta Latva-Koivisto muistaa Maria-mummunsa kertoneen myös kestikievarin vieraista, mm. kansakoulun tarkastaja Forsmanista, jota pidettiin kunniavieraana. Kun Isontalon Anttia ja Rannanjärveä vietiin Hämeenlinnaan, yöpyivät hekin kestikievarissa. He olivat renkituvan puolella "määllyillä" vangittuina, ja kun Maria oli vienyt heille pyhäamuna oikein prikalla kahvia, oli toinen heistä aivan itkenyt ja sanonut, että kuinka emäntä tuo tällaisille suurille rikollisvangeille kahvia. Maria oli kertonut itsekin olevansa Etelä-Pohjanmaalta, ja vangit olivat olleet kovin kiitollisia avuliaalle emännälle.

Iisak Kuivasen kuoltua v. 1865, meni Maria naimisiin Kankaanpäästä kotoisin olevan Mikon (s. 1841, k. 1918) kanssa kaksi vuotta myöhemmin.

Mikko muutti sukunimensä Kuivaseksi, ja he jatkoivat kievarin pitoa. Kuivanen säilyi kestikievarina 1920-luvulle saakka, jonka jälkeen kievari toimi viimeiset vuotensa Lintulassa.

KUIVASEN TALON SYNTY JA VAIHEET

V. 1666 syntyi Kuivasjärven uudisasutus, joka maakirjassa mainitaan Kuivasjärven kyläksi. Sen ensimmäinen raivaaja oli Sipi Olavinpoika Kuivasjärvi (isännöi 1666 — 1678), tämä nimi on myöhemmin muutettu Kuivaseksi. Kooltaan tila oli puoli manttaalia. Sama suku hallitsee yhä tilaa, joka on vähitellen jaettu moniksi pikkutiloiksi torppareiden ja perillisten kesken. Viimeksi tila jaettiin Jaakko Anselmi Kuivasen kuoltua (s. 1863, k. 1917) hänen kuudelle lapselleen.

Kuivasen rannassa aikaisemmin sijainnut kala-aitta, joka on hävitetty Niilo Kuivasen isännöyden aikana n. v. 1919. Kansan keskuudessa säilyneen perinteen mukaan aitta olisi muisto niiltä ajoilta, jolloin lappalaisia vielä asui Kuivasjärven rannoilla.

KOLME MINUUTTIA — OLKAA HYVÄ

Tuo lause kuului pikavalokuvaajan sanastoon. Minä eläin itseni pikavalokuvaajana noin 30 vuotta. Monta muuta ammattia on väistynyt uuden tieltä, tekniikka kehittyy — uudet tavat kullakin alalla tulevat käytäntöön, niin myös kuvauksen alalla. Nyt otetaan filmille liikkuvia kuvia — ku-ka vaan voi ottaa — ja ”poloroit”-koneet, vastaavat pikavalokuvasta. — On kohta valmista, mutta yksi kuva kerrallaan. Kun pikavalokuvaaja

otti filmin niin siitä sai useita samanlaisia kuvia.

Pikavalokuvaaja kierteli telttansa ja koneensa kanssa ympäri Suomea. Minua, reviiäni, oli Sodankylästä Tammissaareen ja Kuhmosta Kristiinankaupunkiin, millä välillä on ns. ”Suursuomi” eri kaupunkineen ja kylineen. Kun oppi tuntemaan ja tietämään markkinat ja juhlat, niin siellä olivat pikavalokuvaajatkin.

Usein kysyttiin miksi näin epävarma ammatti on valittu.

Silloin, 30-luvulla pakotti siihen lama. Niin että tuttu sana tuo lama. Ei ollut rakennus-eikä metsätöitä ja mikä ihmeellistä (nyt ajatellen) ei maksettu ns. ”päivärahaa” oli pakko jotain yrittää elääkseen. Kun oli levykameran omistaja niin siihen oli hyvä keksiä ”pikakuvausta” varten laatikko ja muut tarvittavat välineet ja — sitten opettelemaan kuvausta ja tienamaan rahaa — elääkseen.

KUVASIN MUSTALAISTEN RUUNAN

Ensimmäiset markkinat kävin vuoden -30 syksyllä. Lappeenrannassa. Lumiräntää ja vettä satoi, ei ollut telttaa, eikä vaatteita tilannetta vastavasti. Sen arvaa, että mieliala ei ollut parhaimpia, — mutta kuvausyrittäjiä oli tusinanverran, toiset ei saanut ensimmäistäkään. Minulla oli 5 mk kun menin kotiin Hiitolan. Siellä olivat lapsi ja mies sairaana kotona! Kun olin ilman eripaikkaa ”alivuokralaisena” niin jäi tuo vitonen kotiin viettäväksi. Paras asiakas oli mustalainen, kun ruunansa toi kuvaan. Kehui, hyvä kuva kun ruuna näkyy hyvin ja tilasi lisää. Sen arvaa, miltä tuntui kun taskulampun kanssa teimme sitä, kun oli pimeää, mutta hyvä asiakas, pääsin kotia!

Keväällä, kun laitoin teltat ja kuvaustaukustat ja muut asiaankuuluvat niin jo olimme ”yksityisyrittäjiä” eli ”liikkeenharjoittajia.” Milloin paremmalla, milloin huonommalla onnella. Vuosien mit-

Työn lomassa ehti myös syventyä kirjallisuuteen, jolloin ei jäänyt hukka-aikaa. Anna Nieminen poseeraa tässä omassa siirretävässä kuvaamossaan Kristiinankaupungin markkinoilla 1947.

taan tulin tuntemaan ns. kassapaikat, missä sai rahaa, että pääsi toiseen paikkaan ja sai ostetuksi tarvikkeita. (Aina ostimme käteisellä, ettei koneita viety maksuksi niin kuin toisille kävi).

KAMEROIDEN YLEISTY- ESSÄ TELTTAKUVAAJAT HÄVISIVÄT

Kamerakuumeen levitessä oli jokainen pian oma kuvaajansa ja niin olivat telttakuvaajat tuomittuja häviämään näyttämöltä. Suuret menot ja pienet tulot, paikkamaksut ja kalliit matkaliput — on vielä muistona yksi rautatieliippu tallella hinnaltaan 6000 mk se oli kuukauden yleislippu.

Miksi lopetin kysytään? Kamera meni rikki ja uutta ei saanut sellaista joka olisi minulle sopinut. Mieheni kuoleman jälkeen kun yksin kiertelin niin oli liian raskasta raahata telttaa ja tavaroita paikkaan toiseen — ja yhdellä paikalla ollen ei elänyt.

Olihan meillä "ammattiosasto" sotien jälkeen kun ei muuten saatu tarviketuontilupaa, piti olla "kaupparekisteriin" merkattu, mutta se "nukkui" kun olot vakiintuivat — niin nukkui suurin osa kuvaajistakin pois — ja iltapäivä minulakin jo on, tulen pian eläkeikään eli 80 vuotiaaksi!

Kysytään — miksi jatkettiin noin epävarmaa ammattia — senhän piti olla vaan väliaikainen. Kun lama hellittää otetaan, niin sitten entinen rakennusmiehen ammatti, tuumi mieheni, mutta meidän kohdalla se lama ja elämän epävarmuus jatkui vaan. Siksi yritimme loppuun asti. Mieheni kuoleman jälkeen kiertelin yksin lähes kymmenen vuotta. Sieltä matkanvarrelta olisi paljon kertoilemista, mutta hyvä niitä on yksinkin muistella kun vanhaksi tulee. Ei tunne yksinäisyyttä kun elää muistojensa parissa — ja etenkin niitä hauskoja ja miellyttäviä muistoja elää uudelleen.

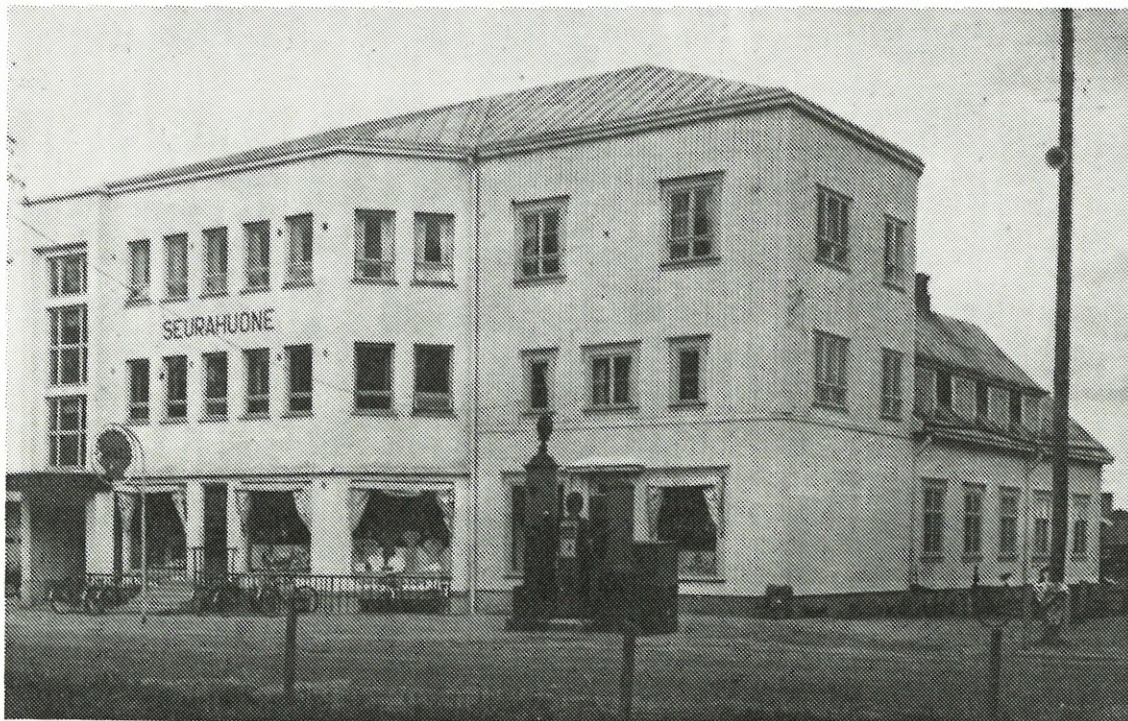

Nuorisoseurojen laulujuhilla Niemisen Anna oli tuttu vieras kuvaamoihintaan. Kuva Satakunnan Laulujuhlilta.

PIKAVALOKUVAAMO NOPEA nähtiin palvelemassa yleisöä vielä 1960-luvulla eri puolilla Suomea järjestetyissä useampipäivisissä juhlatilaisuuksissa. Kuvat Anna Niemiseltä.

KORPELA — PARKANON VANHIN LIIKE

Korpela.

Korpelan liikkeitä on nykyisin hoitamassa jo kolmas sukupolvi. Yrityksen perustajia olivat Emma (o.s. Pentti) ja Juho Korpela, joiden lapset Anna, Martta, Eeva, Sanni, Laura, Paavo ja Kaarlo ovat kukin omalla vuorollaan olleet jatkamassa vanhempiensa aloittamaa työtä. Nyt ovat Kaarlo Korpelan lapset Anneli ja Jorma vuorostaan antamassa oman panoksensa perheyriksen hyväksi.

Kaupankäynti on melkoisesti muuttunut Parkanossa vuoden 1896 jälkeen, jolloin Korpelan liike avattiin nykyisen Radio-huolto Mannisen tontilla sijainneessa talossa, jonka Juho Korpela aikanaan Amerikasta palattuaan rakennutti. Kauppaa

käytiin liikkeen lisäksi myös naapurikuntien toreilla ja markkinoilla. Matkat Karvian, Kankaanpään, Honkajoen ja joskus jopa Kauhaan toripäiville olivat rasittavia, sillä matkanteko hevosilla oli hidasta ja torimyynti alkoi jo kunkonaulun aikaan ja jatkui pitkälle iltaan. Liikkeenkin aukioloajat olivat pitkiä (07.00—21.00) ja vielä sulkemisen jälkeenkin asiakkaat saattoivat tulla takaoven kautta toimittamaan asioitaan. Kauppatavarat piti kaikki mitata ja punnita, mikään ei ollut valmiiksi pakattua ja varsinkin sokeritoppa, josta hakulla ja saksilla irroitettiin paloja on jäänyt Emman ja Juhon lasten mieliin myyntiartikkelina, jonka läheisyydessä oli mukava olla.

MYYTIIN JA OSTETTIIN

Kaupasta voi ostaa Amerikan silavaa, silliä, paahtamatonta kahvia, sokeria, jauhoja ja ryynejä, mutta leipää ja maitoa ei myyty ollenkaan ja mausteitakin oli hyvin vähän. Samassa kaupassa myytiin myös öljyä, tervaa, köyhtä ja nahkaa, pietarilaisia silkkihuiveja ja englantilaisia kankaita. Kauppias osti asiakkailtaan nahkoja, kalaa, marjoja ym. luonnon tuotteita ja näitä kaikkia säilytettiin samassa liikkeessä, joten liikkeelle ominainen tuoksu ja ilma-piiri poikkesi melkoisesti nykyäikaisten markettien tunnelmasta. Asiakkailla ja myyjillä oli aikaa rupatella kuulumisia ja hieroa kauppaa.

Parkanossa kävi jo silloin kauppaedustajia, mutta suurin osa myytävästä tavarasta hankittiin tekemällä itse ostosmatkoja Tampereelle, Poriin ja Vaasaan, joskus Juho kävi Pietarissakin hake-massa erikoisempia tavaroita ja myymässä ostamiaan nahkoja. Ostosmatkat Poriin tehtiin joko hevosella tai polkupyörällä, mutta Tampereelle päästiin myös laival-la joko Kurun kautta tai sitten mentiin ensin hevosella tai pyö-rällä Heittolaan, josta pääsi lai-valla Kyröskoskelle, missä oli kä-vellen ylitettävä mäet toiseen lai-varantaan, josta lähtivät laivat Siuroon ja Siurosta päästiin sit-ten jo junalla Tampereelle. Os-tosmatkat kumpaankin kaupunkiin kestivät vähintään kaksi päivää, joten matkalla oli yövyttävä jos-sakin.

NUORESTA MUKAAN TYÖHÖN

Juho Korpela kuoli vuonna 1915 ja Emma-äiti jäi yksin seitsemän lapsensa kanssa, joista nuorin vie-lä parkui kehdomassa, hoitamaan lii-kettä. On hyvin ymmärrettävää, että vailla kaikkia nykyisiä sosiaa-lisia avustuksia ja tukia hän oli varsin tiukalla yrittäessään viedä lapsikatrastaan eteenpäin. Niinpä lapset joutuivat hyvin nuorina osal-listumaan liikkeen töihin. Anna muistelee olleensa 12-vuotias, kun hän jo teki täyden päivätyön lii-keessä. Samoin joutuivat muutkin lapset mukaan liike-elämään heti kun vain kynnelle kykenivät.

Parkanossa oli jo näihin aikoi-hin muitakin liikkeitä, oli ainakin leipomo ja Lehdon kauppa, jonka kiinteistön perikunta Eemeli Leh-don kuoltua myi Kansallis-Osake-Pankille ja OTK:lle. Kilpailu oli siihenkin aikaan kovaa. Korpelan liikkeen sijainti ei ollut paras mah-dollinen ja kun tontin 3-vuotinen vuokrasopimus meni umpeen, ei-vätkä omistajat Leikkoset olleet halukkaita myymään maataan tai tekemään uutta vuokrasopimusta, siirrettiin liike Paavon jo aikaisem-min ostamalle tontille, jossa Kor-pelin liikkeet edelleenkin ovat. Ny-kyisen päärakennuksen ensimmäi-nen osa valmistui jouluku -29, jol-loin päästiin uusissa siihen aikaan erittäin hienoissa tiloissa jatka-maan liikettä. Matkustajakoti avat-

Juho ja Emma Korpela kihlakuussa. Kuva on v. 1900 otettu Vaasassa liikematkan yhteydessä.

tiin vuoden -30 alkupuolella ja laa-jennuksen jälkeen vuonna -36 avat-tiin ravintola ja kenkä ja Vaate-tusliike.

SIVULIIKKEITÄ

Korpeloilla on ollut myös sivu-liikkeitä Karvialla, Kihniössä, ja Kankaanpäässä sekä Länsi-Aurees-sa. Näistä enää vain Länsi-Aureen myymälä on toiminnassa.

Täällä keskustassa yrityksen toi-minta laajeni huomattavasti vuon-na -56, jolloin valmistui Shell-huolto ja linja-autoasemaraken-nus. Yhtenä harvinaisuutena Suo-messa ovat Korpelat jo 20 vuoden ajan yksityisenä yrityksenä ylläpi-täneet linja-autoasemaa ja mat-ka-huoltoa näin auttaen Parkanon kuntaa selviytymään yhdestä han-kalasta tehtävästä.

Nykyisin Korpelan liikkeet koos-tuvat

- sekatavaraliikkeestä, joka edus-taa lähinnä alkuperäistä Kor-pelan liikettä
- kenkä- ja vaatetusliikkeestä
- kahvio-myymälä Kallesta, joka samalla on linja-autoaseman baari
- Shell-huollosta, jossa toimii myös Saabin merkkihuolto
- matkahuollosta
- matkustajakodista, jossa on 14 matkustajahuonetta
- Länsi-Aureen elintarvike-myymälästä.

Korpela on ainoa liike Parka-nossa, jonka omistajat ovat syn-typeräisiä parkanolaisia jo kol-mannessa polvessa, siksipä monet parkanolaiset muistavat paljon eri-laisia tapahtumia ja asioita, jotka liittyvät yrityksen eri vaiheisiin ja he sanovat, että ilman Korpelaa Parkanosta puuttuisi jotain olen-naista.

SÄÄTYLÄISIÄ PARKANOSSA

Suku- ja paikallishistoriaa harrastava tapaa paljon nimiä, sekä henkilöiden että paikan nimiä. Usein on sattunut kohdalleni jonkin henkilön nimi, jonka kohdalla mainitaan Parkano. Viettäessäni lähes kahden vuosikymmenen ajan lomani appellassani Parkanon Kirkkojärven rannalla, tunnen puoliksi kuuluvani Parkanoon, siksi olen kiinnostunut Parkanosta ja parkanolaisista.

FORSTMESTAREITA

Parkanossa on ollut eräs erikoispiirre moneen muuhun paikkaan verrattuna nimittäin useat valtion metsänhoitajat, joista monet kuuluivat tunnetuihin sivistys- ja säätyläissukuihin, ovat siten tulleet mainituiksi laajassa suomalaisessa sukukirjallisuudessa tavallista useammin. Mistä he ovat tänne tulleet? Ovatko kenties Ruotsista tai Saksasta, sieltä hän niin monet suvut ovat tulleet.

Ehkä pisimpään Parkanossa on asunut Brander-suvun jäseniä. Suvun kantaisänä pidetään kihlakunnan kirjuri Joakim Branderia, joka kuoli Turussa v. 1744. Hänellä oli 7 poikaa, joiden mukaan suku jakaantuu 7:ään haaraan. Parkanossa asuneet Branderit kuuluvat kaikki suvun ensimmäiseen haaraan. Ensimmäinen Parkanossa asunut Brander-sukuinen oli Ernest Albert Gustaf Brander (1827 — 1891). Metsänhoitajana Parkanossa hän oli vv. 1860 — 1870 alueenaan Läntinen Aure, kuten silloin sanottiin. Aluksi hän antautui lakimiesseuralle, olihan hänen isänsä Vaasan hovioikeuden presidentti, mutta oltuaan kaksi vuotta asepalveluksessa hän meni Ruotsiin, missä suoritti metsäakatemiaan kurssin ja antautui näin metsäherraksi. Parkanossa ollessaan hän omisti Runsaan verotilan ja täällä ollessaan hän solmi avioliiton ruotsalaissyntyisen Jenny Rääffin kanssa. Avioliitosta syntyi kaikkiaan seitsemän lasta: 4 tytärtä ja 3

poikaa. Parkanosta hän siirtyi Vaasan läänin virkaatekeväksi ylimetsänhoitajaksi ja parin vuoden kuluttua hän muutti Kokkolaan tullinhoitajaksi. Kokkolan kaupunkia hän edusti valtiopäivillä v. 1877 — 78. Mainittakoon, että yksi hänen pojistaan Parkanossa syntynyt Artur Harald solmi avioliiton Wilhelm Carlssonin tytären kanssa. Carlssonin tunnetaan Parkanossa kirjansa "Entinen Ikaalinen" perusteella.

Mikä oli miehiään tuo Wilhelm Carlsson, joka aikanaan soihdun tavoin valaisi aikalaisiaan henkisesti, että hengellisesti. Hän syntyi Huittisissa v. 1834 itsellisen poikana. Ylioppilas v. 1856, opiskeli vanhoja kieliä, historiaa ja kasvioppia, vihittiin papiksi v. 1858. Pirkalan pitäjän apulaisena vuoteen 1865. Jämijärven kappalaisena vuoteen 1875 ja Nastolan kirkkoherra v. 1875, jossa kuoli samana vuonna. Hänen julkaisuistaan mainittakoon: Pyhä Raamattu: tarpeellisilla selityksillä, toimitti

Aluemetsänhoitaja Rafael Brander autoineen vuoden 1930 aikoihin.

kahta hengellistä julkaisua. Hengellistä kalenteria vv. 1869 — 75 ja Kristillisiä sanomia vv. 1871 — 75. Historiallinen ja maantieteellinen kertomus Pirkkalan pitäjistä v. 1869 ja edellä jo mainittiin kertomus Ikaalisten, Parkanon ja Kankaanpään pitäjistä. Työ olikin hänen sairautensa, kuten historian kirjoittaja hänestä osuvasti mainitsee. Hänhän kuoli Nastolan kirkkoherrana v. 1875 vain 41 vuoden ikäisenä. Hänen puolisonsa oli Fredrika Mathilda Sofia Aulén, nimismiehen tytär Turusta.

TUTKIMUS PARKANON LINNUSTOSTA

Palatkaamme jälleen Brander-sukuun. Seuraava Brander-sukuun kuuluva metsänhoitaja Parkanossa oli Ernest Branderin serkku Casimir Evald Wilhelm Brander. Hän syntyi Ristiinassa 5. lokakuuta 1835, jäi isästään orvoksi jo 5-vuotiaana, jonka takia hänen setänsä hovioikeuden presidentti Brander otti hänet kasvattipoljakseen Vaasaan. Valmistuttuaan metsänhoitajaksi hän toimi ensin Iin hoitoalueen vt. metsänhoitajana ja saman alueen vakinaisena metsänhoitajana runsaan kymmenen vuoden ajan. Parkanoon hän tuli v. 1873, toimien täällä 19 vuoden ajan. Hän oli mm. Parkanon kunnallislautakunnan esimies vv. 1879 — 90. Aikanaan hän oli maan huomattavimpia lintujen tutkijoita. Parkanossa ollessaan hän julkaisi mm. "Parkanon pitäjän linnut" v. 1886 ruotsinkielellä. Mainittakoon, että Parkanon Branderit käyttivät äidinkielenään ruotsia. Casimir Brander kuoli Parkanossa v. 1898. Hänen puolisonsa oli Eva Gustava Erica Ehrström piirilääkärin tytär Raahesta. Avioliitosta syntyi 3 lasta: tytär ja kaksi poikaa. Pojista nuorin Karl Rafael s. 1873 tuli Parkanon hoitoalueen metsänhoitajaksi v. 1914, jossa virassa toimi eläkeikänsä asti eli vuoteen 1940.

Karl Branderin I puoliso oli hänen serkkunsa läänin arkkitehdin tytär Aline Fatima Långhjelm, hänen esi-isänsä oli muuttanut Suomeen 1600 — 1700 luvun taitteessa Liivimaalta. Mainittakoon vielä Brander-suvusta sen verran, että monet sen jäsenistä ovat suomentaneet nimensä Paloheimoksi tai Palosuoksi.

WIRZENIT LÄHTÖISIN VIRTAAALTA

Suku, joka on vaikuttanut Parkanossa yli 100 vuoden on Wirzen-Wirzenius. Suku on lähtöisin Loimaan pitäjän Virtaan kylästä Tättilän talosta, jossa suvun kantaisä eli 1500 — 1600 luvun taitteessa. Ensimmäinen tähän sukuun kuuluva, joka vaikutti Parkanossa oli maamittari Petter Wirzenius, hän syntyi Kiikassa v. 1745. Isojako Parkanossa toimitettiin hänen johdolla. Osaran tilan hän omisti vuosina 1802 — 07. Petter Wirzenius kuoli Hämeenkyrössä v. 1812.

Hänen poikansa Daniel Wirzen (1798 — 1864) toimi siltavoutina Ikaalisissa. Parkanon siltavoutina taasen toimi Albert Wirzen s. 1826 Lempäälässä, kuoli Parkanossa v. 1888.

Hänen poikansa v. 1866 syntynyt Frans Edvin Wirzen on parkanolaisille kaikkein tunnetuin suvun edustaja. Toimihan hän kunnallislautakunnan esimiehenä 24 vuoden ajan. Täten hän osoitti olevansa harvassaan kunnallisen kehityksen edistäjä Parkanossa. Vuoden 1899 suuressa kansalaislähetystössä Frans Wirzen edusti Parkanaa. Lähetystöhän pyrki keisarin puheille Pietariin esittääkseen Nikolai II:lle 522 931 kansalaisen allekirjoittaman suuren adressin, mutta keisari ei ottanut lähetystöä vastaan. Metsäkasööri Frans Edvin Wirzen kuoli Parkanossa 27. 3. 1936 naimattomana.

★ ★ ★

MUURINGIN AIKAAN

Moring-suku, joka on lähtöisin Moran-talosta Inkoon pitäjistä edustaa tyypillistä Suomen-ruotsalaista sivistyskuntaa. Parkanon edustavaan metsänhoitajakaartiin kuului myös Moring-suvun edustajia. Anders Evald Moring oli heistä ensimmäinen. Suvussa ilmeni musikaalisuus voimakkaana, olihan metsänhoitaja Moringin vanhin veli säveltäjä mm. nykyisessä virsikirjassa on hänen säveltämiään virsiä (N:ot 187 ja 396).

Kunnallishallinnon perusteiden ja perinteiden luo-

ja Parkanossa oli metsänhoitaja Adam Pulkkinen. Hän oli syntynyt Pieksämäellä v. 1831 maanviljelijän poikana. Äiti oli Katariina Lipsanen Juvalta. Metsänhoitaja Pulkkinen puoliso oli Elli Rosalie Aekté laulajatar Aino Aektén tati.

Metsänhoitaja Pulkkinen kuoli omistamallaan Raiskion tilalla 28. 12. 1887. Hänen Parkanossa syntynyt poikansa Yrjö Rafael teki merkittävän päivätyön yhteiskunnan ja talouselämän palveluksessa. Eduskunnan jäsenenä hän oli vv. 1922 — 29 edustaen kansallista kokoomuspuoluetta. Ministerinä hän oli Ingmannin ja Tulenheimon hallituksissa. vv. 1924 — 25. Ansioistaan hänelle myönnettiin vuorineuvoksen arvonimi v. 1931.

★ ★ ★

JUSELIUS — JUSSILA

Parkanon ensimmäinen kirkkoherra Nils Jakob Juselius on sukujuuriltaan uusmaalainen. Erään hänen esi-isänsä kotitalo oli nimeltään Jussila Pusulan pitäjän Mäkkylän kylässä, tästä nimi Juselius. Mainittakoon, että maassamme on useita Juselius-sukuja, mm. Uudellamaalla neljä. Porilainen Juselius-suku on taas etelä-Hämeestä Lopen pitäjän Räyskälän kylän Jussilasta. Kirkkoherra Juselius oli syntynyt Oripäässä kappalaisen poikana. Parkanon kirkkoherrana hän oli vuosina 1868 — 80 eli kuolemaansa asti.

Parkanon toinen kirkkoherra Gustaf Alfred Lönnmark syntyi papin poikana Vaasassa v. 1842. Parkanon kirkkoherrana hän oli vuosina 1883 — 1912. Hänen puolisonsa oli tunnettua Malmien sukua Pietarsaaresta, samaa sukua oli mm. kansallissuomalainen J. L. Runebergin äiti. Kirkkoherra Lönnmarkin sukua asuu edelleenkin Parkanossa.

Parkanon kolmannen kirkkoherran Frans Vihtori Tommilan puoliso oli taas äitinsä puolelta tunnettua Bonsdorff-sukua. Suku on saksalaista alkuperää. Kaikki Bonsdorffit ja von Bonsdorffit ovat Hauhon kirkkoherra Petter Bronsdorffin jälkeläisiä. Kirkkoherra Bonsdorff eli vuosina 1719 — 1803.

GUSTAF WREDE, METSÄNHOITAJA
JA ERÄMIES.

Parkanon paroni.

WREDE KUULUISIN

Parkanolaisille ehkä kaikkein tunnetuin on Wrede-suku. Lähinnä vapaaherra Gustaf Wreden ansiosta, joka paremmin tunnetaan Parkanon paronina. Hänestä on kirjoitus Parkano-kirjassa, joten viittaa siihen. Mainittakoon kuitenkin sen verran, että paronin aikaiset Wredet olivat kaikki vähintään pikkuserkkuja keskenään. Paronin isän iso-isä Rabbe Gottlieb Wrede (1741 — 1828) on nykyään

Suomessa elävien Wrede-sukuisten esi-isä.

Käydessäni Parkanossa ensimmäisiä kertoja tapasin paronin vanhimman tyttären Mathilda Sofia Eleonoran (Noni), hän esitti itsensä vapaaherratar Wredeksi. Kuulin jälkeensä, ettei hän yleensä aatelisuuttaan korostanut.

Tässä olen muistellut vain muutamia sukuja, joiden edustajia on asunut Parkanossa ja jotka ovat tehneet pitkän päivätyön ei vaan omalla alallaan, vaan myös Parkanon yhteisiä asioita hoitaessaan.

AARO NUMMINEN

Kuunpimennyksiä

24. 3. 1978 kuu nousi pimenettynä. Pimennystä kesti klo 18.40 — 20.12 välinen aika. Myös 16. 9. 1978 oli sa-

mankaltainen pimennys, mutta pilvisyyden takia se jäi havaitsematta. — Tuon aikaiseman tapauksen inspiroimana

sepitin silloin heti allaolevan runoni. Tämä myöhempi pimennys kesti ajan 19.20 — 20.40.

*Pitkäperjantaina
havainto illansuussa
taivasta tähystäessä:
— Ihme, ihme kuussa!*

*Aivan pimennossa
kuu silloin nousi
ja pitkään radallansa
se näkymättä sousi,*

*kunnes lounaisreunassa sen
sirppi pääsi loistamaan
ja sen yhä kasvettua
täysi kuu valaisi maan.*

*Pitkäperjantai,
ensimmäinen maailmassa,
koki kerran saman näyn:
— Päivyt, kuu lakkas loistamasta.*

*Yhä luonnon vahvat voimat
ihmisen saa miettimään:
— Käsi Luojan, ei ihmisen,
ohjaa kulkus, säätää sään!*

Aakkosia Riihimäen koulusta Haimilan aikaan

Riihimäen koulu 1930-luvulla.

Parkanossa vietettiin syyskaudella -77 koulutoimen 100 vuotispäivää. Ihmeteltävän hyvin on pysytty kilvassa mukana, kun seuraa esim. Etelä-Satakunnan vauraiden pitäjien saman merkkipaalun saavuttaneita ja samoissa merkeissä juhlineita. Ymmärtääksemme vähääkään niitä koulutoimen alkuaajan vaikeuksia ja hankaluuksia mitä oli voitettava asian edelleen kehittämiseksi Parkanossa, tulkoon mainituksi edes muutamia niistä. Tieverkosto oli olematon, oli tie-suunta-aukeamia, kulkuväyliä, jossain kaviouraa. Liikuttaessa paikasta toiseen, seurattiin

edellä kulkeneen jälkiä. Ihmiset vaan tulivat ja menivät. Tavatessaan toisiaan, tavallisin sanonta oli "Jumalan rauhaa", erotessaan "Herran haltuun". Sanontaa "liikenne" ei tunnettu. Kaikki tiedotustointa kulkeutui vaan ihmisen liikunnan mukaan.

HAIMILAN MANU SE EI VANU

Tällaisten olosuhteiden vallitessa, sekä kaikkea vastusta voittamaan uskaltautui "valistajaksi, kansankynttiläksi" opettaja Emanuel Haimila. Hän tuli toi-

meensa Parkanossa v. 1877 ja oli kotoisin Kirvusta. Ei ollut opetusvälineistöstä paljon tietoa, oppikirjat yhdenkäden sormin luettavissa, ohjesäännös olematon. Puutteista huolimatta oli opetustoimi ja sen kehittyminen tärkein, rinnalle asetui tietysti kurinpito, joka ei ollutkaan vähänarvoinen asia. Kaikkea tuota toimintaa oli johtamassa ja siitä vastamassa yksi henkilö.

Oppilaat olivat yleensä "yli-ikäisiä", monet täysikasvuisia, nuorimmatkin jo toisellakymmenellä. Entäs opettaja sitten? Hän oli "raameiltaan" vähän keskikokoa pienempi. Ei siis

kooltaan erikoisemmin kunnioitustaherättävä. Mutta sitä enemmän sisäistä ryhtiä ja terävyyttä.

Sana oli yleensä se jolla pyrittiin tulemaan toimeen, mutta jos "ylitsekäymisiä" sattui ja sattuihan niitä, niin ne kylä ojennettiin perille saakka, mikään ei saanut jäädä puolitiehen. Ne klassiset opetusvälineet karttakeppi ja tukkapöly, ne tunnettiin.

Isäni ja hänen veljessarjansa sekä eräät muutkin, jotka ovat olleet Haimilan alkuaikojen "opetuslapsia", ovat kertoneet että se oli joskus oikeata opin-saunaa Kiven kertomaa "lukkarinkoulua". Lienee ehkä jonkinlaisen agression purkautuma oppilaissa tuolloin syttynyt hokema: "Haimilan Manu se on ainoa Manu, se on sel-lainen Manu, joka ei veny eikä vanu." Tämäkin oppilaiden hokema, tavallaan kuvaa opettajansa peräänantamattomuutta ja määrätietoista eteenpäin pyrkimistä. Kaikki tuollainen kuulemani on kerrottu hienovaraisen kunnioituksen, samalla kuitenkin myös hirtehistuumorin kannalta.

Omaakohtaiset kokemukseni ja kosketukseni opettajaan olivat mitättömän pienet. Tuo tu-leentunut ukko teki kuitenkin vaikutuksen. Pitkäparta, aamutakkinen tohvelijalkainen, sellaisena hän kessutteli olohuoneessaan. Käytännön asiat hoiteli talon rouva mutta kyllä ukko itsekin niissä mukana oli.

Tutustuin heihin tästä näkökulmasta, kun joutilaisuudessani olin heillä joskus "käskyä tekemässä".

ROUVA OLI TYÖIHMINEN

Otetaanpas elämänkumppanikin esille, hän oli kova työihminen reipas liukasiukkeinen. Hänen sanontansa "nyten sitten" siirtyessään työstä toiseen kävi tutuksi kuulla, joskin oli omalaatuista murretta. Rouva oli opettajaa 15—20 vuotta nuorempi, Lapsia ei heillä tietämäni mukaan ollut.

Opetustoimessaan Haimila oli raivaaja mutta myös maan-asumisessa toimi samaan suuntaan. Poikkeusharjuun Kruunun maalle raivattiin hänen

toimestaan peltoa jota hän viljeli hyvinkin voimakkaasti aikanaan. Maanviljely vaati karjanpitoa jota heillä myös oli yleensä 2 lehmää, siihen pikkukarjaa jopa kuttujakin.

Rouva hoiti ja valvoi työasiat "kydöllä" — sitä nimitystä käytettiin — samoin karjanhoidon asiaan kuuluvine appeenhankkimisineen. Tietysti myös tuotteiden myynnin ja sijoituksen. Myöskään opettajaa ei unohdettu huoneeseensa, tehtävää pellolla oli myös hänelle.

Sitä aikanaan monet ihmettelivät, että mikä oli se kiihoke, joka pani miehen touthuamaan pientä maanviljelysyritystä 5 km etäisyydelle. Opettaja sanoi vain, että matka ei ole pitkä, se on vaan 5 tuhannen metrin pätkää päättäppäin. Se askelparien määrä on suuri joka on kävelty sen kytömaan viljelyn tähden. Paljon käveli varsinkin rouva joka lehmien lypsämisen takia kulki matkan vielä maitohinkkejä kantaen. Polkupyörien aikakausi toi suuren helpotuksen. Pyörä hankittiin myös rouvalle ja se laite varmasti hankki hintansa.

Ei tuolloin oppilaankaan osa ollut helppo, pitkiä matkoja kuljettiin, vielä 6 — 7 kilometrin päästä käytiin kotona öitä. Kyllähän niitä "kortteerilaisiakin" kirkonkylässä oli. Oppilailla oli rasitteena myös n.s. "järjestäjänä" olemisen johon sisältyi luokkahuoneiden lämmitys, lattioiden puhdistus, lumitöiden teko talvella.

Pimeänä vuodenaikana oli valaistuksen kanssa omat vaikeutensa koulussa samoin kuin kotona tai koulukortteerissa läksyjä luettaessa. Koulutointahoidettiin Parkanossa ilman sähkövalaistusta lähes 40 vuotta.

En ole tarkoittanut tätä "epistolaani" miksikään valitusvirreksi kenenkään puolesta eikä ketään vastaan. Mielestäni kumminkin jälkipolvi-
enkin on hyvä tietää jotain ajan haalistamasta menneisyydestä ja esi-isiemme taistelusta elämän jatkuvuuden puolesta.

KALLE SYRJÄ

Kuinka minä koin talvisodan

Olen syntynyt v. 1915, ja suorittanut asevelvollisuuteni Viipurissa, silloisessa Viestipataljoonassa 1937 — 1938. Kävin RUK:n Haminassa syyskurssilla -37 — 20-vuotiskurssilla siis. Ylennys vänrikiksi saatiin silloin vasta kotiuttamisen jälkeen ja minulle se tuli 16. 5. -38.

Niihin aikoihin, juuri toisen maailmansodan edellä, kokivat kaikki pienet valtiot, Suomikin, asemansa ja vapautensa uhanalaiseksi. Se herätti luonnollisesti voimakkaan kansallistunnon ja esim. suurin osa opiskelevaa nuorisoa kuului suojeluskuntajärjestöön.

LINNOITUSTÖITÄ KANNAKSELLA

Koko kesä 1939 oli kiivasta toimintaa Suomessakin. Karjalan kannasta linnoitettiin vapaaehtoisin voimin. Kemistä, jossa silloin olin Veitsiluodon tehtaalla harjoittelemassa, lähti erikoinen kuljetusjuna elokuun alkupuolella viemään linnoittajia viikoksi töihin Pyhäjärven ja Laatokan Sortanlahden välikannakselle. Taipaleen taa. Elokuun lopussa oli Viipurissa Suomen siihen saakka suurimpien Kannaksella pidettyjen sotaharjoitusten päätösparaati. Harjoituksia olivat seuraamassa muiden suurvaltojen sotilasasiamiehet muttei Neuvostoliiton — tietenkään. "Talvisodan ihmettä" oli rakennettu jo kauan sekä henkisesti että aineellisesti ja koko kansa oli yhtä.

SOTA ALKAA

Marraskuun viimeisenä päivänä NL aloitti totaalisen sodan taipumatonta Suomea vastaan. Helsingissä sai mm. Tekn. Korkeakoulu pommiosu-

mia, kaksi professoria kuoli ja kirjasto paloi samana päivänä. Myöhään illalla olivat Helsingin asemalaiturit täpötäynnä evakuoitajia odottavia, mutta tietääkseni ei asemalle osumia silloin tullut.

Tästä alkaen olikin sitten osaltani 105 päivää yhtä tauotonta hullunmyllyä ja kii-reistä kaaosta. Jouduin Lapin joukkoihin, JR 40:een. Neuvostojoukot yrittivät katkaista Suomen "vyötäröltään" ja JR 40 siirrettiin Oulusta Kemijärvelle sunnuntaina 17. 12. illalla — vielä lähes varustamattomana. Siellä saatiin varastorasvassa olevat aseet ja kokardi siviililakkiin sekä kaupoista lapikkaat ja vaatetta, mm. flanelipakkoja jalkaräteiksi mutta sukkia ei ollut.

Noin kahden tunnin kuluttua heitettiin osasto kuorma-autolla Pelkosenniemenle, kilpaa Sallasta sinne rynnistävän panssaroidun vihollisosaston kanssa. Panssareita vastaan saatiin liikkeistä haulikoita, piti ampua tähyystyluukkuihin vaan. Ensimmäinen kolonna ajoi kunnes panssarit tulivat vastaan. Tulin toisessa kuljetuksessa vasta noin 1 — 2 tuntia myöhemmin.

Pelkosenniemenle sain heti samana iltana 17. 12. tehtäväkseni ottaa selvää Savukoskelta Kemijokivartta Pelkosenniemenle työntyvän vihollisen eteläsiivustasta. Me — 20 miestä — saimme konepistooleja lisää sekä uudet lumipuvut mutta suksia ei ollut. Lunta oli metsässä kahlata suunnilleen polviin asti.

Aamuhämärässä ylitimme Kemijoen taaempaa, Pelkosenniemen ja Kemijokihaaran väliltä. Talsimme seuraavana päivänä itään päin, sitten poh-

joiseen Kemijokivarteen. Koko ajan meillä oli kyllä kuuloyhteys taisteluun, ehkä n. 10 — 15 km:n päähän. Ja siinä jokivarteen tullessahan sitten otettiin yhteen ensi kertaa.

Joen takaa kauempaa, näkymättömissä olevalta tieltä kuului kovan liikenteen ääniä. Joen toisella rannalla oli piip-palakkeja, lähin, aivan kohdalla oleva hakkasi polttopuuta nuotioon. Emme ymmärtäneet silloin vielä, että puhdas lumipuku näkyi liikkeessamme selvästi takana olevaa synkkää kuusikkoa vastaan. Yhtäkkiä vaan mies lennätti kirveensä menemään, syöksyi lähellä olevaan paksuun petäjään nojautaan aseensa luo ja sen kera maahan puun taakse.

Tehtävänämme oli tiedustella ja olin kieltänyt miehiäni ampumasta ilman lupaa. Kun totesin, että meidät oli nähty, viittasin pojat aseisiin jokirannan korkean vallimaisen äyrään suojiin. Jonon soluessa ohitseni pamahti äkkiä mielestäni aivan korvani juuressa. Ärjäisin takanani tulevalle: "miksi ammuut jo melkein korvaani?" Hän vakuutti, ettei kukaan heistä ampunut. Kun käännyn jälleen eteenpäin, toistui sama uudelleen. Nyt kuitenkin huomasin, että pylvään vahvuisesta koivusta edessäni lensi sälejä vähän pääni yläpuolelta. Tajusin, että olin edessäni alle 100 m:n päässä joen toisella rannalla olevan miehen tähtäimessä. Ajattelin, että kolmatta tilaisuutta et kyllä saa. Varasin konepistoolini paremmin otteeseeni, kohosin uudelleen ja heti kun sain kohteeni tähtäimeen, annoin tulta. Sen jälkeen sieltä ei kuulunut enää mitään, mutta olihan vielä muitakin. Rätinä loppui kuitenkin yhtä äk-

Kuva Viipurinlahdelta, Säkijärveltä maaliskuussa -40 heti rauhantulon jälkeen. Olimme jo kokeneet jännittävimmät hetket ja tulleet pois "motista" läpi venäläisten linjojen lähelle Viipurista Haminaan menevää tietä. Kolonnan kulun auttamiseksi oli lunta välillä lapioitava.

kiä kuin alkoikin. Komensin pojat irti ja takaisin mars mars. Eikä yhtään liian aikaisin, takaviistosta sivulta alkoi konetuliase "niittää" jokivarren vesakkoa. Onnistuimme kuitenkin pysymään "viikatteen" edellä sen verran, ettei tappioita tullut, tiheä metsä pelasti lopulta.

Paluu takaisin Kemijoen länsipuolelle tulokohdassamme muodostui sekin vielä kujanjuoksuksi. Vihollinen oli edennyt tietä jo ylityspaikkamme tuntumaan ja pyyhki tulellaan pitkin jokea kun sen yli juoksimme. Jokainen miehistä tiesi, että tieto sivustan tyhjyydestä oli tärkein asia eikä voimamme tässäkään olisi riittäneet. Etenimme niin suojassa jokirantaa kuin suinkin ja sitten äkkiä yllättäen joen yli 10 metrin välein jonossa juosten ja pääsimme tappioita.

Komentaja oli ilmoitukseeni hyvin tyytyväinen mutta tiukasti vielä, että eikö ollut edes vihollisten jälkiäkään. Sanoin, että ainoat jäljet mitä tapasimme olivat pesästään liikkeelle pelästyneen karhun tekemiä ja nekin veivät itään päin, menomatkamme tietä hangessa meille avaten.

Sen jälkeen "koukkasi" kaksi pataljoonaa vihollisen kylkeen pohjoispuolelta ja se lyötiin täysin tuossa kolmen vuorokauden taistelussa, jossa ei ollut juuri hetkeäkään taukoa.

AUTOLLA LUOTISUIHKUUN

Pataljoonaan palattuani ilmoitti komentaja, ettei hänel-

lä ollut enää yhteyttä yksiköihinsä. Kun niitä ei mitenkään enää viestivälineillä saatu, käski hän ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä. Niin meitä lähti muistaakseni 3 upseeria selvittämään asiaa. Tarkoitus oli ajaa autolla alkumatka, n. 2 km, mutta kun puolitiessä tulimme metsän suojasta aukealle avattiin oikealta sivulta autoa vastaan heti tuli, sarjat vaan ropisivat taakse tavara-säilöön. Nopeammin en varmaan ikänä olisi päässyt autosta ojaan. olimme ajaneet suoraan melkein piippalakkien keskelle. Tulitus lakkasi kun auto pysähtyi, moottori käyden. Me upseerit ryömimme ja konttasimme aukealta metsän reunaan, jonne uudelleen autoonsa syöksynyt kuljettaja autonsa salamavauhtia peruutti ja ajoimme taaemmas.

Muistan varmaan koko elämäni miltä tuntui etsiä omaa pataljoonan komentajaa taistelutantereelta, n. 2 km:n matkalta yöllä klo 2 — 5, kun kentällä oli omia kaatuneita 109 ja vihollisia n. 1300 — osa vielä hengissä. Kapteeni Saarela ei ollut siellä, hän oli joutunut pienen ryhmän kera väistymään tien läheltä jonnekin.

KUOLEMANVÄSYNEINÄ VIHOLLISEN TAKAA- AJOON

Vihollinen oli paennut mutta emme mekään jaksaneet suin päin painua perään, mutta kun Saarela löytyi, ei mennyt kauan kun perään alettiin marssia. Savukoskelle oli lähes 40 km, tuosta matkasta käve-

lin nukuksissa varmaan suuren osan. Välillä oli yksi pieni torppa ja sen luona pataljoonamme pysähtyi hetkeksi. Ainoa huone täyttyi niin täyteen, ettei kaatumaan päässyt. Vaikka ovi oli koko ajan aivan auki porstuaan, pysyivät perällä olevat vain kotvan omien jalkojensa varassa. Heidät täytyi keinotella ylös ja olalta olalle ja ulos selviämään ja happea saamaan. Ulkona olevat — pääosa — tekivät suuria nuotioita, joita myrskytuuli ja lumipyry pieksi. Puuta ei tahtonut löytyä ja pakkainen oli kova, varmasti yli 20 astetta. Kovin patterimme talvisodan aikana mittaama pakkainen Sallan suunnalla oli 51 astetta ja tältä taipaleelta kerrottiin korvesta löytyneen yhden sammuneen nuotion ympäriltä palettuneina 13 täysin ehyttä miestä: kaikki vihollisia, jotka eivät enää uskaltaneet tielle.

KUMMAA SOTASAALISTA

Pelkosenniemiellä sotasaaliiksi saadussa kolonnassa oli ensimmäisenä ihmeellinen kulku-neuvo: parihevosten vetämät nelipyöräiset vankkurit —

Kuvassa olen kotikorsuni ovella. Saman kuvan nappasi myös Sallan taivaalla liikkuva vihollisen lentotähystys ja seuraavana päivänä pommitti Laieselän komentoaluetta 9 nelimoottorista konetta. Katselin tapahtumaa kiihkarilla noin kilometrin päästä Laieselän laelta, jonne olin parhailaan asettamassa suurta kovaaäänistä.

Partio Sallan lumien ja talvisen hämärän keskellä.

pressuilla hyvin peitetty suuri torvikuorma. Saaduista kartoista kävi selvästi myös ilmi, että oli luultu päästävän paraatimarssia ainakin Ruotsin rajalle asti. Ja olihan n. 300 km leveästä Suomen "vyötäröstä" jo katkaistu runsaat 120 km linnuntietä mitaten. Ruotsi alkoi pelätä rajojaan ja pääasiassa ruotsalaisten muodostama vapaaehtoisjoukko, 9000 miestä, ottikin Sallan suunnan koko vastuun 28. 2. -40. Siihen mennessä olivat suomalaiset, pääasiassa JR 40 ja Er P 17 käynyt neljä muuta suurta taistelua ja lyönyt vihollista taakse 85 km

SHIRTO VIIPURINLAHDELLE

Heti maaliskuun alussa meidät siirrettiin Viipurinlahden torjuntataisteluihin. Junakuljetus kesti kolme vuorokautta. 2. 3. -40 noin klo 6 aamulla ohitimme Pyhäsalmen, jossa veturimme otti vettä ja halloja. Isävainajani oli silloin Pyhäsalmen rautatiesillalla vartiassa, mutta emme asioista tietämättöminä tavanneet toisiamme.

Junaa lastatessamme Kemi-järvellä pommitti meitä 4 nelimoottorista pommikonetta. Seuraava pommitus Pieksämäellä käsitti 49 samanlaista konetta ja vielä kolmas jossain Kouvolan lähellä 47 konetta. Lähin osuma koko aikana oli noin neljä metriä junasta mutta esim. Pieksämäellä olivat asemien ja ratapihan vauriot suuria.

Sallassa sota oli liikkuvaa, koukkailtiin tiettyjen korpien kautta yllättäen ja metsäsuojasi. Kannaksella ja Viipurin-

lahdella maasto oli avointa, lahtikin niin vahvassa jäässä n. 80 cm ettei yli tulevia hyökkäysvaunuja tahtonut edes Ristiniemen 12-tuumainen rannikkopatterin kranaatitkaan (500 kg) saada uppoamaan ilman täysosumaa. Neuvostojoukkojen ylivoima oli oikeussissaan ja niitä osattiin myös käyttää. Edes pimeäkään ei katkaissut yhtämittaista tulitusta ja hyökkäystä. Valonheittimillä ja valoammuksilla sokaistiin ja valaistiin kohteet. Vastapuolella oli vuorotyö, meillä koko ajan samat miehet.

RAUHA TULI 13. MAALISKUUTA KLO 11

Rauhan tulo varmistettiin meille muistaakseni n. klo 8, siis kolmisen tuntia etukäteen. Vasta n. 3 — 5 min vaille 11 alkoi aiemmin sekunniksikaan hellittämätön tulimyrsky heiketä. Klo 11.00:n jälkeen tuli vielä jostain kauempaa 2 ps-tykin ammusta mutta ei ainutakaan kiväärin laukausta. Tulitauon hetkellä oli kohdallani linjojen väli n. 70 — 80 metriä eikä seurannut hiljaisuus ikinä unohdu. Viimeinen kaatunut lähelläni oli eräs kersantti, joka n. 3 min. vaille yritti täysin varustamattomassa metsässä liian korkealle päänään nostaan tarkastaa tilannetta ja sai luodin kaulansa läpi. Eihän siinä aluksi jaksanut millään uskoa, että kaikki voisi päättyä kellon mukaan, noin vain. Mutta hiljaisuus todisti toista, kuitenkin se tuntui pahanenteiselta. Yllättävä toteamus, että olikin vielä mahdollista selvittää, selvittää hengissä, ja entiset kokemuk-

set, jotka varoittivat miten käy jos nouset, vaativat aikaa ja varmistusta. Mutta ainakin minua helpotti paljon nähdesäni erään vihollismiehen ylös varovasti noustuaan ja hetken iloisuuden hypähdelyään, iskevän äkkiä kiväärinsä perän kiveä vasten poikki. Piiritettiin hän heti, mutta sen pahempaa ei ainakaan siinä heti tapahtunut, kova polotus kyllä kävi.

HERMOJA KOITTELEVA PALUU ÄSKEISTEN VIHOLLISTEN KESKITSE

Viipurinlahden länsirannalle oli silloin päässyt vihollisia n. 50 000 miestä ja n. 500 hyökkäysvaunua. Meidät oli tunnettu Viipuri — Hamina tien pohjoispuolelle runsaan 3 km:n päähän, meistä vasemmalla oli vihollinen jo n. 10 km:n päässä selustassa. Emme tienneet oliko oma tiepahasemme sekin siellä katkaistu vai ei. Upseerineuvottelussa päätettiin ratkaista asia kohdallamme tunkeutumalla vielä kerran linjojen läpi päätielle, joka oli auki vielä lähellä, sen tiesimme. Näin saisimme kaiken kaluston mukaamme ja katsoimme sitä tarvittavan. Miehillä annettiin käsky panna kovat piippuun ja edetä taistelujärjestyksessä, varmistettuna. Jos joku meikäläinen ampuisi ensin, hänet ammuttaisiin heti siinä, jos taas vihollinen antaisi tulta, suojauttaisiin. Vasta jos tulisi tappioita, olisi lupa puolustautua. Tietenkin siinä kävi melkoinen viittelointi ja pulina, aikaa meni, piirrettiin upseerien välillä lumeen karttapahaistakin mutta läpi linjojen vaan tul-

tiin koko revohka. Kukaan ei ampunut kertaakaan.

Viipurinlahden toisella puolen, rauhan tulohetkellä paikastani ehkä n. 25 km:n päässä ja omalta puoleltani miltei näkyvissäkin oli Viipuri, jossa oli vaimoni koti. Sillä hetkellä vielä suomalaisilla. Arvaatte varmaan silloiset ajatukse-

ni ja mielihaluni mutta ei kun ei.

Talvisota oli varmaan Suomen raskain koettelemus tällä vuosisadalla, raskain siksi, että olimme yksin niin murskaavan ylivoimaista vihollista vastaan puolustautumassa. Kuitenkin se lienee ollut väistämätön tulevaisuuden

takia. Käsitykseni mukaan tuskin olisi tällaista vapaata Suomea olemassa ilman käytyjä sotia, niin raskaita ja ne kokeneille unohtumattomia kuin ne ovatkin.

★★★★

MARTTI KEMI

Ilmavalvontaa Päivölän katolta

Martti Kemi

Saksan hyökättyä Puolaan Suomi julistautui puolueettomaksi ja tehosti 1. 9. 1939 alkaen puolueettomuusvartiointiaan. Reserviläiset kutsuttiin ylim. kertausharjoituksiin, mikä käytännössä merkitsi kenttäarmeijan liikekannallepanoa. Kotialueella ryhdyttiin samaan aikaan eräisiin varotoimenpiteisiin, mm. vapaaehtoiselle maanpuolustusväelle oli kurssiluontoisena koulutuksena annettu jo aikaisemmin ensitie-toja tärkeästä maanpuolustukseen kuuluvasta tehtävästä, ilmavalvonnasta. Liikekannallepanon tapahduttua pantiin sa-

manaikaisesti voimaan ilma-valvonta. Näin tapahtui myös Parkanossa.

Iv-aseman perustaminen tapahtui käytännössä siten, että Parkanon ilmavartiointijohtajalle, Georg Nylanderille tuli Keuruun sotilaspiiriltä suorituskäsky. Sen mukaan oli heti perustettava ilmavartio palo-asemalle ja aloitettava jatkuva vartiointi. Tarvittavat asiakirjat tuli noutaa suojeluskunnan paikallispäälliköltä. Vartion varajohtaja oli Arvo Janakka ja ilmavalvontaryhmien johtajina Lauri Vähätalo Alaskylästä ja Isak Ponsiluoma Kuivasjärveltä.

VARTIOTUPA PÄIVÖLÄN SALIN PARVEKKEELLA

Vartiotupana oli Päivölän juhlasalin parvesta väliseinällä erotettu huone, lämmityslaitteena puukäyttöinen kamiina. Vuorossa olevat ilmavartijat, lotat ja suojeluskuntalaiset, majoittuivat Päivölään, neljä vartijaa ja vartiopäällikkö kerrallaan. Vartiotuvassa keitettiin kahvia ja oleskeltiin vartiovuorojen välillä. Ruokailupaikkana oli Lehtolan ruokala.

VARTIOTORNI KATOLLA

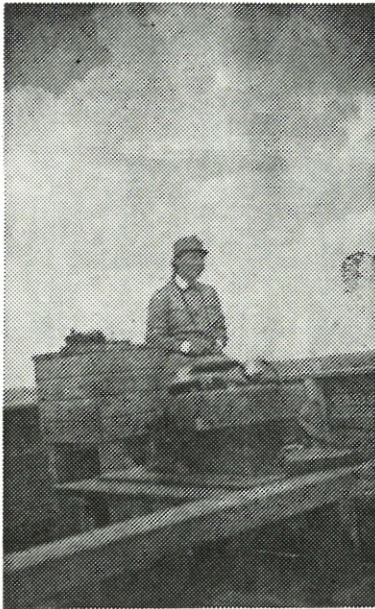
Päivölän vesikaton päälle oli rakennettu valvontatorni

jonne johtivat raput vartiotuvan eteisestä. Tähystämässä oli useimmiten yksi vartija kerrallaan yhden tunnin ajan. Valvontatornista oli puhelinyhteys vartiotupaan ja toinen puhelinyhteys hälytyskeskukseen. Hälytyssireeni sijaitsi nykyisellä SYP:n tontilla, paloaseman kuivaustornin päällä. Ilmavartijain käytössä oli kaksi turkkia ettei heille tullut kylmä viimassa tornin ylätasanteella pakkastaivaan alla. Sellainen kylmä talvi kuin 1939 — 1940 oli ankaraa aikaa myös ilmavalvonnassa toimiville lotille ja sk-laisille. Tammikuussa nelissäkymmenissä pysyttelevä pakkasaalto muodostui todelliseksi koettelemukseksi.

VARTIOVUOROJA YÖTÄ PÄIVÄÄ

Kello 8, 16 ja 24 vaihtuivat ilmavartiat. Itse vartionvaihto taas tapahtui tunnin väliajoin. Vuorokaudessa oli siis 12 lottaa tai sk-laista ja 3 vartiopäällikköä vuorossa. Iv-ase-man vartiokirjan mukaan ilmavartiointi on aloitettu 7. 10. 1939 klo 10.00., jolloin vartion ovat asettaneet lotat ja suojeluskuntalaiset.

Ensimmäisen päivän ilmavartio oli kokoonpanoltaan seuraava: 1. vaihto Alli Sipilä,

Sanni Korpela iv.lottana Parkanon ilmavalvontatornin ylätasanteel-la.

Martta Erola, Toini Roiha, Helmi Pentti, 2. vaihto Terttu Tammela, Martta Toivonen, Irja Viita, Fanny Hakomäki, 3. vaihto Paavo Pentti, Kauko Kiviniemi, Arvo Janakka, Isak Ahola, Toivo Rönni, Isak Ponsiluoma ja Georg Nylander.

TEHTÄVÄNÄ LENTO-TOIMINNAN TARKKAILU JA KULONVALVONTA

Seuratalo Päivölässä toiminut ilmavalvontayksikkö oli ilmavalvonta-aluekeskuksen (Ivak:n) alainen. Parkanon iv.aseman tehtävänä oli puhelimitse, tähystyksin ja kuuntelemalla saada tietoja viholliskoneiden tulosuunnasta, mahdollisista maahanlaskuista ja säätilasta sekä lähettää tiedot edelleen Ivak:lle ja naapuri iv.asemille. Kesällä kuului tehtäviin myös kulotähystys.

LENTOTOIMINNASTA

Sotien aikaisen lentotoiminnan vilkkein kuukausi Parkanossa on ollut helmikuu 1940, jolloin iv.asemalle on saapunut lähipaikkakunnilta lentokonehävainnoista 114 puhelinsanomaa. Useimmiten koneiden lu-

kumäärä on ollut 3 — 5 konetta ja koneessa kaksi mootoria. Puhelimitse ilmoitettujen koneiden lukumäärä talvisodan aikana saattoi olla 3 — 47 konetta. Jatkosodan ilmatoiminta Suomen kotiseutua vastaan oli yleensä vähäisempää kuin talvisodassa. Tosin venäläiset suorittivat ennen varsinaisten vihollisuuksien puhkeamista melko laajojakin hyökkäyksiä kotiseudulle. Helmikuussa ja kesällä 1944 ne olivat ajoittain hyvinkin keskitettyjä ja voimakkaita. Talvi- ja jatkosodan aikana Parkanon aluetta ei pommitettu.

POIMINTOJA TALVISODAN AIKAISISTA PUEHELINSANOMISTA

Puh.sanoma N:o 107 saapunut Parkanoon 31. 12. 1939 klo 10.30. Koneita Tampereelta päin tulossa. Ilmahälytys Tampereella ja Ikaalisissa. Tampereelta lähtenyt 8 konetta tännepäin.

Puh.sanoma N:o 76 saapunut 24. 12. 1939 klo 10.12. Kiihtän vartioston henkilökuntaa hyvästä yhteistyöstä sekä toivon Jumalan siunaamaa joulurauhaa. Iv.päällikkö Värrikki Kariparre. Lähetti Sundström. Vast otti P. Hauturi.

Olavi Laine ja Ilmo Ruokonen Päivölän ilmavalvontatornissa pakkaskestävine sudennahkaturkeineen. Olavi lähti sittemmin vapaaehtoisena rintamalle ja kaatui Simpeleellä jatkosodan alkaessa.

Puh.sanoma N:o 287 19. 2. 1940. Yksi kone nähty junaa kiertelevän klo 15.35. Antoi: Roiha. Vast otti E. Virtanen.

Puh.sanoma N:o 322 saap. 13. 3. 1940 klo 17.40. On varattava tilaisuus kuunnella

Parkanon Lottia iv.kurssilla Ravanissa. Kuvassa Elvi Virtanen, Aino Petäjäistö, Helmi Pentti, Vappu Sahromaa, Sanni Korpela ja Pirkko Sipilä.

presidentin ja sotamarsalkan puheita tänä iltana. Tiedoitettava kaikille!

Talvisodan aikana saapunut puhelinsanomia 340 ja lähetetty puhelinsanomia 387.

IV-ASEMAN TOIMINNAN LOPETTAMINEN TALVI- SODAN JÄLKEEN

Iv-asemalle 16. 4. 1940 klo 20.05 saapunut puhelinsanoma n:o 340. Ilmavartiointi lopete-

taan 17. 4. 1940 klo 10.00. Vartiopäälliköiden on huolehdittava iv-kalustosta sekä kaikista valtion ja sk:n omaisuudesta. Lähipäivinä tulen sen tarkastamaan sekä inventoimaan. Tätä ennen ei mitään iv-aseman hallussa olevia välineitä saa mi-hinkään luovuttaa. Kiitän vartiopäälliköitä sekä iv-lottia hyvästä yhteistyöstä. Jumala synnyinmaatamme siunatkoon! I.p.a.k:n 52:n päällikkö res.ltn Kari Porra. Vast.otti: lotta Virtanen.

ILMAVALVONNASTA JATKOSODAN AIKANA

Jatkosodan alettua ilmavalvonta aloitettiin uudelleen 21. 6. 1941. Toiminta jäi silloin kuitenkin lyhytaikaiseksi, sillä jo elokuun lopussa samana vuonna tuli käsky vartiointin lopettamisesta, kaluston pois lähettamisestä ja henkilöstön siirtämisestä suojeluskunnan käyttöön.

★ ★ ★

OLAVI KOIVUKOSKI

Pappilan kautta sotaan

Toukokuun loppupuolella v. 1941 saksalaiset olivat upottaneet maailman suurimman taisteluristeilijän Hoodin ja kesäkuun alussa heidän Kreetan saarelle suorittamansa laskuvarjohyökkäys oli saatettu onnistuneeseen päätökseen. Samoihin aikoihin olivat Hitler ja Mussolini ulkoministereineen ja yleisesikuntapäällikköineen tavanneet toisensa Brennerin solassa. Maailma haukkoi henkeään: mikä on seuraava isku?

Parkanossakin odotettiin jotakin tapahtuvaksi. Sitkeät huhut kertoivat liikekannallepanon aloittamisesta. Jotakin suurta oli tekeillä, se vaistottiin. Kesäkuun 14. päivänä oli Haapamäeltä tullut eräs tuttava, joka kertoi, kuinka aseman kautta kulkee päivittäin monia junia täynnä saksalaisia kohti Suomen ja Neuvostoliiton rajaa. Sotilaat syövät Haapamäellä, ja niillä on mukana suunnattomat varastot ammuksia ja elintarvikkeita, vieläpä lehmiä ja hevosia. Päiväkirjaani olen kirjoittanut samoihin aikoihin, kuinka tiedettiin Kotkan edustalla ammutun alas venäläinen lentokone ja sotilaitten lomat peruutetun. Lentokoneen alasampuminen lieinee myöhemmin todettu vain huhuksi.

Kesäkuun 16:ntenä päivänä olen kirjoittanut päiväkirjaani näin: "Tänään ei ole kuulunut mitään hälyttäviä uutisia, mutta liikekannallepanoa odotetaan joka hetki tapahtuvaksi." Sitä ei sitten kauan tarvinnutkaan odottaa: jo seuraavana päivänä minulla on merkintä "ensi yönä klo 24 alkaa Suomessa liikekannallepano."

Pappila luovutettiin perustettavan Parkanon pataljoonan käyttöön. Linaan suoraan päiväkirjaani.

18. 6. Nyt on siis ensimmäinen lkp-päivä. Klo 12 pitäisi meille tulla sotilaita ja upseereita. Aamiaisen aikaan tuli tänne kenttäreittiä ja kolme lottaa. He alkoivat heti keittää hernesoppaa. Tänne tuotiin kaksi autokuormallista varusteita: puseroita, housuja, kenkiä, alusvaatteita, ruokailuvälineitä, pyyheliinoja, nenäliinoja, pakkeja, kypäroitä ym. sekalaista. Suojeluskunta pojat kuljettivat niitä, mutta mekin kannoimme mukana. Vöitä oli 145 kpl. Varastosta kävi aina silloin tällöin joku mies valitsemassa itselleen parhaimmat varusteet. Syömässä oli vain muutamia miehiä. Tänne pitäisi tulla esikunta ja osa esikuntakomppaniaa: 5 ups., 9 aliups., ja 16 miestä. Viime yönä ei ollut kuin 8 — 9 miestä. Parkanon esikunnan hommat ovat vähän huononlaiset. Miehet kulkevat pikin teitä juovuksissa ja majoituksesta ei kukaan tiedä mitään.

19. 6. Täällä meillä käy esikuntakomppania syömässä, siihen kuuluu suunnilleen 130 miestä. Niitten varusteet ovat myös täällä. Tänään tuli kaksi auto-

kuormallista tavaraa: viestivälineitä, kaasusuojeluvälineitä, kivääreitä, pika- ja automaattikivääreitä, pistooleita, lääkintävälineitä ym. Olin Päivölässä hakemassa lukkoja varastojen oville. Pappilan salista tulee toimistohuone, vieraskamarista komentajan huone, isän huoneesta upseerien, ruokasalista aliupseerien ja minun huoneestani miehistön huone.

20. 6. Esikunta tuli vihdoinkin tänne. Aamulla oli jo täällä adjutantti, luutn. Numminen ja eräs korpraali. Päivän mittaan tuli sitten esikuntakomppanian päämikkö luutn. Sjöholm, luutn. Rotkirch, luutn. Pitkänen ja luutn. Hautala. Keskipäivällä tuli pataljoonan komentaja kapt. Hurmerinta. Tavaraa tuli taas kaksi autokuormallista: kivääreitä, pistooleja, ammuksia, käsikranaatteja ym.

21. 6. Miehillä jaetaan edelleen varusteita. Upseerit saivat meiltä ruokaa, kun kenttäkeittiöön ei ollut saatu lihaa kuin vasta niin myöhään, että sen kypsytminen kestää kauan. Ko-

ko ajan on kova liike kun sotilaat ja upseerit kulkevat edestakaisin ja puhelin soi yhtämittaa.

22. 6. Esikuntakomppania ja koko pataljoona lähti klo 7.20 jumalanpalvelukseen urheilukentälle. Se alkoi klo 8 ja sen piti past. Ryttilä. Isä puhui myös muutaman sanan. Läsä oli n. 750 miestä. Palvelusohjelma 22. 6. -41 oli seuraavanlainen: klo 5.00 — 5.30 Herätys ja aamutee, 5.30 — 7.15 Kuormien ja pakkausten viimeistely, 7.15 Järjestäytyminen jumalanpalvelusta varten, 8.00 — 8.30 Jumalanpalvelus, 8.30 — 10.10. Lähtövalmisteluja, 10.15 Järjestäytyminen marssia varten, 10.20 Lähtö asemalle, 11.00 Lastaus, ruokailu. Kun tulimme jumalanpalveluksesta, tulivat radiosta uutiset, joissa luettiin osa Hitlerin julistuksesta Saksan kansalle. Siinä hän sanoi luoneensa Neuvostoliiton rajalle rintaman sen petoksen vuoksi.

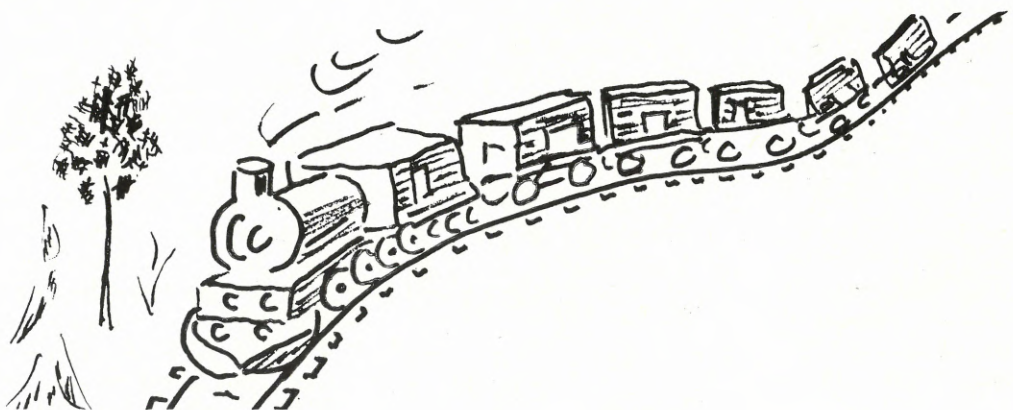
Upseerit lähtivät asemalle vähän ennen kymmentä ja komppania päällykistöineen vähän

myöhemmin. Asemalla tarkastaa joukot div.komentaja eversti Hersalo. Hersalon mukana oli eräs everstiluutnantti ja muutama kapteeni. Hän piti joukoille pienen puheen. Asemalla oli aika paljon siviili-ihmisiä. Asemalta juna lähti klo 15.30 kohti tuntemattomia teitä...

23. 6. Tuntuu niin kovin hyläiseltä, kun kaikki sotilaat ovat menneet. Tänään siivottiin huoneita sotilaitten jälkeen. Puutarhaan täytyy kantaa vetä kamalasti, kun ei sada ollenkaan. Isä lähti piiriesikuntaan Kankaanpäähän...

Pieni päiväkirjamerkintä joltakin myöhemmältä päivältä: "Piispantarkastuksen piti olla 22. 6., mutta sattuneesta syystä se siirtyi hämärään tulevaisuuteen. Upseerit ja miehet söivät piispan edestä pikkuleipiä, kahvia, sokeria ym".

Ja niin oli pappilan kautta lähdetty sotaan. Päiväkirjani kertoo tämän jälkeen nuorukaisen palavalla innolla sodan edistymisestä, mutta se on sitten jo toinen juttu.

HIRVENHIIHTO KIINNOSTAA

Metsästystä harrastavan varsinainen sesonki on yleensä lyhyt — pisimmilläänkin vain pari kolme kuukautta. Lisäksi monet riistalajit, lukuunottamatta hirviä, ovat vähentyneet, jolloin tieteenkin supistuvat myös erällä käynnin mahdollisuudet. Metsästyksen liittyvät urheilulajit tulevat tässä kuitenkin apuun, ettei riistapolun samoilusta kiinnostuneen tarvitse rajoittaa harrastustaan, vaan se voi, hieman eri muotoon muuntautuneena, olla hänelle ympärivuotinen. Näitä metsästysurheilun lajeja ovat erilaiset ammunnat haulikolla ja luotiaseilla, eräpolkukilpailut, hirvenhiihto jne. Kaikki ne kehittävät käden ja silmän tarkkuutta sekä nostavat fyysistä kuntoa, joita sitten tarvitaan itse metsästystilanteissa. Seuraavassa kerrotaan hirvimiesten lajeista, hirvenhiihdosta ja lumettoman ajan hirvenjuoksusta, joiden harrastajia on runsaasti Parkanon seudulla.

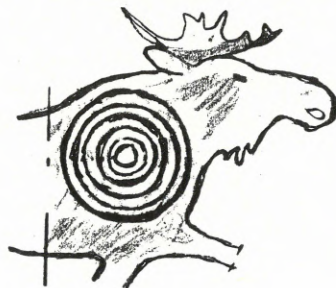
HIRVENHIIHTO

Hirvenhiihdossa on kolme osalajia: hiihto, etäisyyden arviointi ja ampuminen seisovaan hirvikuvioon. Kilpailu tapahtuu yhtäjaksoisesti siten, että etäisyyden arviointi ja ammunta suoritetaan hiihdon aikana ja hiihtoaikaan kuuluvana. Hiihtomatka on 8 — 10 kilometriä helpohkoa murtomaata.

Etäisyyden arviointi suoritetaan hiihtotaipeen alkupuoliskolla ja se käsittää kaksi hirvikuvion päätä, joiden tulee olla 50 — 200 metrin etäisyydellä suorituspaiasta. Arviointi on suoritettava silmäva-

raisesti. Käden, suksisauvan tai muun laitteen käyttö apuna on kiellettyä.

Ampuminen suoritetaan hiihtotaipeen jälkipuoliskolla. Kiväärin tulee olla sellainen, jolla lain mukaan saa metsästää hirveä. Kiikaritähäimen käyttö on sallittua. Ase kan-

netaan koko matkan mukana ja se saa olla varustettuna kahdella kantohihnalla. Ampuma-asento on seisten, suksit jalassa. Ampumamatka on 100 metriä. Tauluna käytetään hirvikuviota. Kilpailuissa ammutaan 10 laukausta. Aseen saa panostaa ja ladata vasta kilpailupaikalla.

Kilpailun tulos saadaan laskemalla osalajien pistemäärät yhteen.

Paras hiihtäjä kussakin sarjassa saa 300 pistettä. Seuraavat hiihtoaikansa mukaan tästä vähemmän.

Etäisyyden arvioinnissa molempien tehtävien täysosuma

antaa 300 pistettä. Jokaisesta virhemetristä vähennetään 2 pistettä. Ammunnassa taulun keskusta on kuutonen. Pistemäärä saadaan kertomalla ampumatulos luvulla kymmenen. Siten maksimiampumapistemäärä on 600 pistettä. Koko kilpailussa on siten maksimipistemäärä 1200 pistettä.

SULALLA MAALLA JUOSTEN

Hirvenjuoksussa nimensä mukaisesti juoksu korvaa hiihdon. Matka on 5 — 6 kilometriä. Kilpailussa ase viedään ampumapaikalle etukäteen, eikä sitä tarvitse kuljettaa juostessa mukana. Muuten pätevät samat säännöt kuin hirvenhiihdossa.

VIESTIÄKIN VIEDEN

Hirvenhiihtoviestissä joukkueet ovat nelimiehistä ja lähtö tapahtuu yhteislähtönä. Kullakin osuudella hiihtomatka on 4 — 5 kilometriä. Etäisyyden arviointi tapahtuu yhteen hirvikuvion päähän. Kuvion paikkaa muutetaan jokaisen vaihdon jälkeen. Ampuminen käsittää 5 laukausta viiteen rikkoutuvaan maaliin. Maalit ovat ympyrän muotoisia ja halkaisijaltaan 30 cm. Jos etäisyyden arvioinnissa tulee virheitä ja ammunnassa

taulu jää rikkoutumatta, tulee kilpailijalle sakkokierroksia. Esimerkiksi jos jää yksi taulu rikkoutumatta, tulee yksi 700 metrin sakkokierros ja jos arvioinnissa arvio heittää 11 — 15 metriä, tulee kaksi 350 metrin sakkokierrosta. Jos virhe on alle 5 metrin, ei tule sakkokierroksia.

Hirvenhiihto ja hirvenjuoksu on jaettu viiteen eri sarjaan osanottajien sukupuolen ja iän perusteella. Sarjat ovat naisten sarja (alle 20 vuotta), ikämiessarja (yli 45 vuotta) ja veteraanisarja (yli 55 vuotta).

KILPAILUONNI VAIHELEE

Mikä sitten saa metsästäjät innostumaan näistä lajeista. Mielestäni syynä on lajien monipuolisuus. Harvoin samassa kilpailussa kaikki osalajit onnistuvat täydellisesti. Jos ampuu hyvin, voi arvioinnissa epäonnistua pahoin ja taas toisella kerralla voivat ammunnassa osumat kiertää keskipistettä. Lisäksi on huolehdittava hiihto- ja juoksukunnon hankkimisesta. Aikaisemmin sanottiin, ettei hiihto- tai juoksujalla ole merkitystä, mutta nykyisin on taso niin suuresti noussut, ettei jarruteluun enää ole varaa hyvälläkään ampujalla.

Innokkaimmat harrastajat kiertävät kaikki kilpailut, jotka vain lähiseudulla järjestetään. Täten voivat jotkut osallistua jopa kolmiinkymmeniin kilpailuihin talven aikana.

JÄLKIPELIÄ . . .

Vielä on mainittava eräs laji, nimittäin jossittelu, jota harrastetaan saunassa kilpailun jälkeen. "Jos olisinkin pistänyt toiseksi matkaksi sen enkä sitä, niin olisin saanut niin paljon enemmän pisteitä kuin nyt sain, ja minkä takia minun piti sillä yhdellä laukauskella nyppäistä niin, että tuli ainoastaan kakkonen."

Lajeja voi harrastaa nuoresta pojasta vanhaan vaariin. Se joka näihin lajeihin todella innostuu, harrastaa niitä kyllä niin pitkään kuin jalka vielä hiukankin nousee ja on sanottava, että hirvenmetsästyksessä metsästysurheilulajeja harrastaneet ovat varmimpia ampujia ja kunto muutenkin kestää parhaiten metsästyksen rasitukset.

Hirvenhiihtokausi on jälleen alkamassa. Laji tarvitsee edelleen uusia harrastajia. Nyt arkailematta mukaan. Sukset vaan ullakolta alas, kivääri talvioljyistä puhtaaksi ja harjoittelu käyntiin!

ELSA LEPPÄNEN

AJATELMIA

Onnellinen ihminen on sopuisuudessa itsensä kanssa.

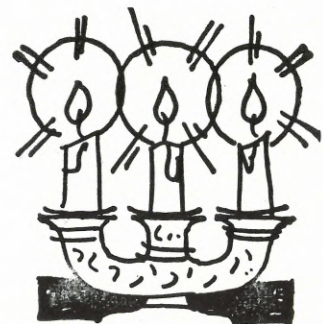
Harvoin ihminen luonnon parissa villiintyy.

Meillä kaikilla tulisi olla tukihenkilö.

Lapsen herääminen on kuin auringon nousu.

Naapuriin saattaa olla pitkä matka, vaikka se olisi aivan nurkalla.

Luonnon suuressa teatterissa ovat parhaimmat näytännöt.

Kirjoittaja on Sardiniassa asentanut ja huoltanut Rauma-Repolan Parkanon konepajan sinne toimittamia kaivosjunia.

Sardinia, Italialle kuuluva saari keskellä Välimerä, lieene ilman omaa syytään jäänyt suomalaisturistien huomion ulkopuolelle. Se on noin 200 km pitkä ja 100 km leveä, noin puolitoistamiljoonan asukkaan erikoislaatuinen kotiseutu. Saavu'n sinne ennen etelänmatkoilla käymättömänä, joten kaikki oli minulle outoa ja tuntematonta. Jo lentokoneesta katsellen hätkähdyttävät tulijaa karut mustasävyiset vuoret. Toki peltoaukeamiakin näkyy tasangoilla ja pieniä kyliä siellä täällä. Lentokentän laidalla tervehtivät ensimmäiset palmupuut, oleanterit, ja agavet.

Matkani suuntautui 300 000 asukkaan Gagliarin kaupungista pois maaseudulle, pitkin laakeaa tasankoa. Tietä reunustivat hedelmä- ja vihannestarhat kaikkine lajikkeineen kukin tilkku kaktusaidalla toisestaan erotettuna, pienet eucalyptuspuu-metsiköt, viljavainiot ja taustalla teräväharjaiset tummat vuoret, utuisina keskipäivän räikeässä auringonvalossa. Matka jatkui laakson kaventuessa ja yhä lähemmäksi puristuivat vuorten

seinämät, rinteillä helisivät tuhansien lampaiden kellot paimenten niitä verkkaan seuratesa.

Saavumme alueelle missä kymmenet sukupolvet ovat harjoittaneet kaivostointia kulloistenkin valtioiden käskystä. Siitä kertovat hylätyt rakennelmat rinteillä ja valtavat kuonakasat laaksoissa. Ohitamme pieniä kyliä ja kaupunkeja ahtaine kaatuineen typötyhjinä näin keskipäivällä; vain joku vanha naisihminen näkyy istumassa kadun varjoisella puolella.

Tultuamme saaren toiselle laidalle aukeaa eteen silmäkantamaton hiekkaranta, jota Välimeren suolaiset aallot verkkaan huuhtovat. Vielä muutama kilometri vuoren rinteellä kourkertelevaa "hyllytietä" ja olemme perillä. Nebida, noin 1000 asukkaan kylä rinteellä, yläpuolella huikaisevan jyrkkä vuori, alapuolella sininen Välimeri. Kikun ympäristössä katsellen raunioita vuosituhansien takaa, puunilaisten eli karthagolaisten kaupunkeja, roomalaisajan rakennuksia, muureja Pisan kuninkaiden ajoilta, palasia koulu-

ajkojen historian tunneilta nyt omin silmin nähtynä. Kertomuksia ammoisista valloittajista, riistäjistä.

OMAPERÄISIÄ ROTUPIIRTEITÄ

Ihmisten piirteissä on huomaavinaan vaikutteita muinaisista roduista, mm. vanhoista foimikialaisista. Karheat mustat hiukset, komeat vähän kyömyt nenät, korkeat poskipäät, tiukkaillmeiset suut. Luonteissa annos ylpeyttä, tulisuuutta ja temperamenttia. Virallinen kieli on tietenkin italia mutta asukkailla on kolmekin omaa murretta, Murre on oikeastaan väärä sana tässä yhteydessä koska nämä kielet eroavat virallisesta kielestä täysin. Espanja on niille lähempää sukua, sekin vuosisatojen takaa, muuttuneena, eristäytyneenä.

Turistilaumat, jotka kesäisin kansoittavat kauniit rannat ja levittelevät rahaa puhuen vieraita kieliään, hämmentävät sardinialaisen ja hän on pidettyvä jopa vihamielinen. Vaistoat luontaisen ylpeyden, jota ei vieras voi muuttaa mutta jos lähestyt sardinialaista hänen omalla kielellään rehellisesti hänen pidettyvyytensä sulaa het-

nessä ja vähän ajan kuluttua olet kutsuttu hänen kotiinsa ehkä köyhäänkin mutta siistiin, jossa saat kokea vieraanvaraisuutta kuten muinoin Suomesakin oli tapana.

Sardinian ruoat ja juomat olisivat luku sinänsä. Mainittakoon spaghetti, josta valmistetaan sata ja yksi toisistaan maukkaampaa ateriaa, samoin suussasulavat pilzat erilaisine täytteineen. Kalat ja monensorttiset äyriäiset hämmäntävät pohjolan ihmisen aluksi. Sardiniasta löytyy monta erinomaista viinilajia herkullisine vivahteineen, miedois- ta vahvoin.

Illan viilentyessä saapuvat vanhat ja nuoret kyliensä ja kaupunkiensä kujille ja toreille istumaan, kävelemään ja keskustelemaan, monet tapaamaan lemmittyjään. Vanhemmat naiset istuskelevat tällöin talojen ulkipuolella tehden käsitöitään ja tarinoiden kun taas miehet istuskelevat katukahviloissa juo-

den viiniään, kekustellen äänekäästi viime tapahtumista tai jalkapallosta. Vähän myöhemmin kadut ja torit tyhjentävät väen kotiutuessa ilta-aterialle.

Vilpeä yö laskeutuu maiseman ylle, taivaalla loistavat tähdet, sirkat sirittävät ja mainingit loiskuvat laiskasti rantaan. Kukien huumaavaan tuoksuun yhtyy jostain vuorenrinteellä palavan pensaikon savu.

☆☆

ARVI A KOIVISTO

Tanhuajat Ranskanmaalla

Parkanon Nuorisoseuran kansantanssiharjoituksissa on viime vuosina käynyt sataan nouseva joukko lapsia ja nuoria. Eri ikäluokat muodostavat kukin omia harjoitusryhmiänsä. Vanhinta, ns. nuorisoryhmää on jo hyvin monien vuosien ajan ohjannut Aino Pokkinen, ja tämä joukko on vähitellen tullut tunnetuksi ja taidoiltaan tunnustetuksi kautta maan ja jonkin verran ulkomaillekin. Ryhmän suuri saavutus oli nousu tanhuajien mestaruussarjaan luokittelukilpailussa Pispalan sottiisin yhteydessä kevätkesällä 1978. Tältä pohjalta hyväksyi Suomen Nuorison Liitto Parkanon maamme edustajaksi Ranskassa loppukesällä järjestettävälle kansantanssifestivaaleille.

LENTÄEN PARIISIIN

Matkaan lähti heinäkuun lopulla 33 hengen joukko. Pääosa oli 14 — 22-vuotiaita tanhuajia; sen lisäksi 5 soittajaa ja muutama huoltaja. Tanssijoita oli mestaruussarjan ryhmän lisäksi mukana myös yhtä astetta nuoremasta joukosta.

Pariisin lentokentällä ottivat juhlien järjestäjät meidät huostaansa ja veivät bussilla Keski-Ranskassa olevaan piennekköön Gannat-nimiseen kaupunkiin, joka oli juhlien pito- paikka.

Festivaalit muistuttivat Kaustisella pidettäviä — kuitenkin niin, että täällä oli nyt pääteemana kansantanssi, kun Kaustisella keskityttiin enemmän soittoon ja lauluun. Järjestelystä vastasi Gannat'n kaupungin kansantanssiseura — meikäläisittäin nuorisoseura. Pääjuhlapaikkana oli valtava teltta, jonne mahtui 6 000 ihmistä istumaan. Esiintyjäryhmät asuivat kaupungin kouluilla.

KORKEATASOISESSA SEURASSA

Mukaan oli kutsuttu kymmenen esiintyjäryhmää — kaksi ranskalaisia, muut eri puolilta maailmaa. Kun näimme Puolan, Romanian ja Neuvostoliiton monikymmenpäiset esiintyjäjoukot täysine orkestereineen, vahvoine kuoroineen ja ehtimiseen kansallispukua vaihtavine mainioine tanssijoinen, kalpenimme omien tanhuajim-

me nuoruuden ja soittoryhmämme vaatimattoman vähäverisyyden takia. Tuollaisten rinnallako meidän siis on esiinnyttävä ja kilpailtava yleisöjoukkojen suosiosta! Vaikutuk-

Käytössämme oli koko juhlien ajan oma bussi. Sen kuljettajan, Pierren, kanssa ehdimme jo hyvin ystävystyä. Mies osasi vain ranskankieltä, mutta oli niin nokkela, että tuntui silti tajuvan ajotoivomuksemme puolesta suomen sanasta!

Kirjoittaja esittämässä Suomen tervehdystä juhlille. Kuvassa myös Aino Pokkinen ja festivaalien pääjuontaja Jean Roche. Lavan reunalla paikallisen kanantanssiseuran Bourreen nuorimpia jäseniä kansallispuvuissaan.

sen meihin teki myös Perun intiaanien pillin- ja kitaransoitajista koottu mainio soitto-ryhmä ja israelilaisten välitön paljasjalkainen porukka. Oudolta ja joskus melkein käsittämättömältä tuntui kauko-idästä tulleen Korean ryhmän temppeletanssien ja taipuilevan omalaatuisen musiikin sanoma.

Ranskan omat ryhmät ja Englantia edustava joukko pyrkivät lähinnä esittämään vanhaa tanssiperinnettä aitona, yrittämättä muokata sitä katsojiin tehoavan baletin ja taidemusiikin tasolle, kuten itä-eurooppalaisten pyrkimyksenä näytti olevan. Myös meidät luokiteltiin juhlilla suhteellisen muuttumattoman perinteen esittäjiksi.

Eräänä esimerkkinä festivaalien hyvästä järjestelystä mainittakoon, että sen kymmenen päivän aikana, jonka me esiintyjäryhmät juhlilla olim-

me, ehdittiin meidän musiikkitamme tehdä äänilevy. Niinpä meilläkin oli Lp-kiekko kainalossa, kun sieltä kotiin lähdimme ja kiekolla joku minuutti myös omien tanhusäestäjiemme soittoa!

TIUKKA OHJELMA

Kunkin illan pääesiintyjinä oli aina kaksi ryhmää vuorollaan. Me jouduimme kummallakin kertaa Neuvostoliiton pariin. Yleisöä oli paljon, mutta emme vaivautuneet pohtimaan kumpi oli varsinainen kassamagneetti. Lisäksi oli päivittäin pienempiä esiintymistehtäviä. Hioaksemme esityksemme aina teräkkunttoon pidimme Aino Pokkinen johdolla harjoituksia vielä joka välissä. Lienemekin edustaneet maataamme — ja niin kuin isännät sanoivat — koko Pohjois-Eurooppaa suhteellisen kunnollisesti, mutta vapaa-aikaa kaupungin ja

ympäristön katseluun ei juuri jäänyt. Lähdön hetkellä lausui juhlien pääjuontaja ja organisaattori meille taitavasti muotoillun kohteliaisuuden: "En ole milloinkaan ennen nähnyt suomalaista kansantanssiryhmää, mutta Te olette tähän asti näkemistäni suomalaisryhmistä ehdottomasti paras!"

KIELIVAIKEUKSIA

Kotoa lähtiessä luotimme rauhallisesti siihen, että koulussa oppimamme englannin-kieli on käypä kaikkialla maailmalla ja sillä tulemme varmasti pärjällemään Ranskanmaan festivaaleillakin. Näin ei kuitenkaan aivan ollut asiantilaa. Kas — ranskalaiset katsovat, että myös heidän kielensä on suuri maailmankieli ja olettavat maahansa tulevien matkajien opetelleen sitä. Pelkästään tällä kielellä

oli painettu ohjelmat ja vain sitä puhuivat järjestelyjä hoitelevat isännät. Mutta mepä emme saaneetkaan tolkkua siitä. Parina ensimmäisenä päivänä lienemme pyörineet ympärillä kuin säikähtäneet lampaat olematta tarkoin selvillä mitä meidän piti kulloinkin tehdä sillä ja tällä paikalla minne isännät joukkoamme ystävällisesti hihasta taluttelivat.

Pelastus pulmaan tuli Francoisen muodossa. Hän oli Pyreneitten ryhmään kuuluva 23-vuotias tanssijapoika. Hän tarjoutui oma-aloitteisesti tulkiksemme, koska osasi äidinkieltä ranskan lisäksi sujuvasti englantia. Hän käänsi meille kaikki kirjalliset ohjelmat ja istui kokouksissa vieressämme sopottaen korvaamme englanniksi sen, mitä juuri oli ranskaksi puhuttu. Sovimme, että saan palkaksi löylyttää häntä ensi kesänä tšekäläisellä rantasaunalla, kun hän toivottavasti tekee elämänsä ensimmäisen matkan näin kauas pohjolaan.

RUOKATAPOJA JA HERKUTTELUA

Ranskalaiset olivat kohteliaita isäntiä, jotka todella halusivat vieraidensa viihtyvän ja tuntevan olonsa kotoiseksi. He jopa lähtivät sellaiseen suureen järjestelyyn, että meidät kolmisensataa ulkomailaista kutsuttiin muutaman ihmisen ryhmissä paikkakunnan perheisiin ilta-aterialle. Itse osuin ensimmäisellä kerralla viisihenkisen kirvesmiehen perheeseen ja toisella kerralla paikallisen maanviljelijäin pankin — suomalaisittain ehkä osuuspankki — markkinointimiehen kaksihenkiseen perheeseen. Kummassakin tapauksessa oli mahdollista keskustella osittain saksankielellä, koska kumpikin perheenpää oli ollut asevelvollisena Saksassa ja osasi siltä pohjalta jonkin verran kieltä. Muuten turvauduttiin ranskalais-suomalaiseen sana-

kirjaan, josta vuoron perään haettiin asioitten nimiä. Tunnelma oli vapautunut ja hauska ja vierailusta jäi hyvin miellyttävä muisto.

Perheissä tutustuttiin ranskalaisten rauhalliseen, herkuttelevaan ruokailutapaan. Vanha perinteinen järjestys on, että kukin ruokalaji, salaatti, liha, kala, hedelmä, juusto tms. tuodaan pöytään ja syödään aivan erikseen, makuja ei sekoitella keskenään. Lajien välillä huuhdotaan suu sopival-

la viinillä. Kiirettä ei pidetä. Pari — kolme tuntia hurahtaa helposti pöydässä istuessa ja seurusteltaessa. Päivällä pidetävän ruokatunnin arvostaminen näkyi siitäkin, että liikkeet, pankit ja virastot olivat suljettuina klo 12 ja 14 välillä.

Loppuvaikutelmaksi isäntämaan asukkaista jäikin, että heistä heijastuu vuosituhansien ikäinen sivistys ja heillä on rauhallista elämisen taitoa, josta sopii ottaa oppia meidänkin.

Tulkkimme Francois ja tyttö, molemmat Ranskan Pyreneitten kansallispuvussa. Pukuun kuuluvat erikoiset pitkänokkaiset puukengät, jotka hauskaasti kopisivat tanssittaessa.

Parkanon tanhuryhmän loppukumarrus ranskalaisyleisölle.

HANNELE RAUHALA II B

(Parkano-Seuran kirjoituskilpailusta)

MUUTTUVA KOTITIENOONI

Olen asunut Parkanossa koko pienen ikäni. Vuosien varrella ympäristö ja maisemat ovat muuttuneet, ja niitä on muokattu ihmisvoimin aivan erilaisiksi, mitä ne ennen ovat olleet. Mutta mielestäni Parkanolla ei ole mitään kaupungin leimaa, Parkano on ulkoasultaan samanlainen kuin mikä tahansa pikkupitäjä.

Suurimman muutoksen on kokenut ehkä Parkanon keskusta. Ennen keskustassa oli vierä vieressä vanhoja puutaloja, joiden lomitse kiersi yksi soratie. Nykyisin siellä komeilee uudenaikaisia, kaksikerroksisia liiketaloja, joiden pysäköintipihat ovat aina ruuhka-aikaan täynnä autoja. Jos-

kus ennen vanhaan keskustassa ollut pieni puisto on hävitetty, ja tilalle on rakennettu pysäköintialue. Entisen vihreän ruohon ja pölisevän soratien sijalla on nykyisin vain mustaa asfalttia. Asukkaiden, ja varsinkin jalankulkijoiden, turvallisuutta ajatellen on Parkanoon rakennettu jalkakäytäviä ja suojateitä. Muutenkin keskustan liikenne ja elämä on kokenut muutoksen. Autot ja jalankulkijat täyttävät tiet ja kadut iltapäivisin, ja vielä illallakin riittää vilinää, kun ravintolat sulkevat ovensa, ja ihmiset lähtevät koteihinsa.

Parkanon keskustan ympärillä olevat alueet ovat myös muuttuneet. Ennen oli siellä

täällä muutama omakotitalo puutarhoineen, ja seisoihan siellä pari kerrostaloakin. Nykyään valtaavat tilaa monikerroksiset viereen rakennetut kerros- ja rivitalot, joiden piha-alueeseen nykyisin kuuluu

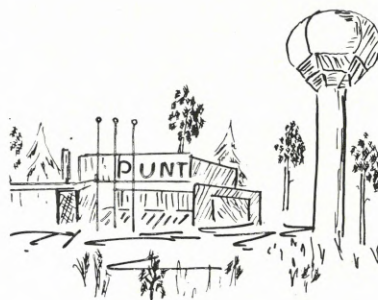
muutakin kuin asfalttia. Viime vuosina on Parkanossa vallinnut suuri omakotitalojen rakennusinnostus. Uusia taloja on rakennettu varmasti satoja, ja näin on syntynyt Parkanon eri puolille asuma-alueita, joissa talot on rakennettu melkein toisiinsa kiinni. Mutta onhan niissä sentään oma puutarha ja piha, vaikka vain pienikin. Uusia liiketaloja on laajennettu myös keskustan ulkopuolellekin. Olen kuullut kerran erään ulkopaikkakuntalaisen sanovan, ettei hänen mielestään Parkanossa ole nykyisin lainkaan vanhoja taloja. Kun laajemmin katselee ympärilleen, niin asia tosiaankin lielee niin.

Parkano on saanut paljon uusia rakennuksia ja taloja.

Parkanoon on perustettu uusia kouluja ja tehtaita. Alkuaan työnantajana oli Parkano Oy, joka viime vuosien aikana on laajentanut huomasti. Kun Reima Oy alkoi toimintansa, pääsivät myös naiset työelämään. Muistan vielä vanhan

kansalaiskoulun, joka myöhemmin purettiin, ja uusi, entistä hienompi rakennettiin muiden koulujen läheisyyteen.

Ulkoisen kehityksen myötä ovat varmasti myös asukkaat muuttuneet: ennen jokainen tunsi toisensa, iloinen tervehdys heltisi helposti jokaisen huulilta. Mutta kuinkahan monta asukasta nykyään onkaan, joka tuskin tuntee naapuriaan! Kehityksen myötä myös aina saasteongelmat kasvavat. Mutta onneksi Parkanossa ei niitä vielä ole enemmälti esiintynyt.

ANNELI LAURILA

Suomen paras paikkakunta

"Kukas kissan hännän nostaa, ellei kissa itse", ja kukapa Parkanon suosta kaivaa, ellei parkanolainen itse.

Näin matkailun aikakautena, kun kaikki tiet johtavat Lappiin, eikö voitaisi ajatella, että jäätäisiin tänne Parkanoon. Täällä on mahdollista kokea kaikki Lapin nautinnot. On metsiä, soita, järviä, jokia, koskia ja vuorenniippylöitä, eipä Parkanoa suotta kutsuta Satakunnan Lapiksi.

Kuten kreikkalaiset muinoin luulivat erästä temppelinsä paikkaa "maailman navaksi", niin parkanolaisetkin uskovat

olevansa "maailman navalla." Liikenneyhteydet ovat lähes täydelliset. Junalla pääsee kahdesti päivässä pohjoiseen ja etelään, jos vain meno sattuu sopimaan junan aikatauluihin, ja mikä ettei, eihän parkanolaisella koskaan ole kiire. Myös kulkuvälineen seitsemän kilometrin päässä olevalle asemalle voi vapaasti valita. Muuna aikana "mennään bussilla" mihin vain, kaikkialle pääsee. Valtatie n:o 3 sivuaa aivan keskustaa.

Asuessasi täällä kaikki palvelut ovat käytettävissäsi. On pankkeja joka setelille ja kaup-

poja, pieniä ja suuria aina tavarataloihin ja erikoisliikkeisiin saakka, joihin voit rahasi sijoittaa.

Täällä ei turistinkaan tarvitse nähdä vilua eikä nälkää, ravitsemusliikkeitä on useita. Vaativille matkailijoille on hotelli uima-altaineen, on matkustajakoti ja kesämatkaajille leirintäalue mökkeineen. Yömatkaajaakaan ei ole unohdettu. Snack-baarin hot-dogit ja ranskalaiset perunat höyryvät hetkessä kädessäsi. Päiväsaikaan voit poiketa hakemassa entisen apteekkarin "mörkö-tippoja" uusitussa muodossaan

keskustasta. Kesällä, perjantaisin saat tuoretta kalaa, vihanneksia ym. torimiljööseen liittyvää ja samalla tapaavat kaikki parkanolaiset ja kuulet viimeisimmät syrjäkylienkin tapahtumat.

On pienteollisuutta: Parkanolaiset lapikkaat jokaisen suomalaisen jalkaan ja Reimaasu ylle ja sitten mäkeä laskemaan parkanolaisen sahan sahaamilla lautasuksilla. On meijeri ja kotileipomoita, joista saa uunituoreita munkkeja kotiin vietäväksi.

Kunnallisista palveluista mainittakoon: kaupungintalo virastoineen, terveyskeskus sairaaloiheen, hammashoitola, joka hyvän ja edullisen palvelunsa vuoksi kannattaa mainita. Maininnan ansaitsee myös VPK ja "varmasti ei pala kaikki."

Lisäksi kunta pitää yllä koulua lähes joka kylässä ja maan parasta lukiota, jossa "ei opi ojaan kaadu eikä taito tieltä työnny." Tästä ovat todistuksena lukuisat kuuden laudaturin ylioppilaat. Taivaltaan aloittelee myös ammattikoulu, kunpa vain nuoret ymmärtäisivät hakeutua opinahjoon eivätkä jättäytyisi työttömyysavustusten varaan.

Nuoriso Parkanossa on maan parasta, rauhallista ja kohteliasta, jopa avuliastakin tarvittaessa. Enpä näin opettajana koe nuorempia koululaislapsiaan kovin mahdottomina.

Vain kerran kuluneena syksynä eräs poika uskaltanut rivistamaan opettajaansa tukasta koettaakseen oliko tällä peruuksi vai oma tukka.

Kulttuuriakaan ei pidä unohtaa. Kun suomalainen kuulee sanan Parkano, heti hänelle tulee mieleen sana: parooni. Parkanon parooni, tuo sarkapukuinen, pitkäpartainen "konttisellä" pahkakeppeineen, on legenda sinänsä ja parkanolaisen kulttuurin "ydinhahmo".

Vanhaa musiikkiperinnettä pitävät yllä lukuisat kansantänhuajat ja pelimannit. Muina kulttuurin uranuurtajina mainittakoon: monet kuorot, urheilujärjestöt, naisvoimistelijat, nuorisoseura, musiikkiopisto ja kansalaisopisto ym.

Kotiseutuhenki henkii yhä ja museotkin kokisivat uuden tulemisensa restauroinnin myötä, — mutta ne määrärahat. Kulttuuriin liittyy läheisesti myös kieli. Parkanossa puhutaan suomea, jota koko kansa ymmärtää. Parkanon kulttuuriuoma on kautta aikojen ollut sahti. Parkanolaiset eivät kadulla kulkiessaan koskaan murjota, korkeintaan avioparit joskus mököttävät toisilleen. Parkanolainen on iloinen ja välitön ja "sinä" lähes kaikkien kanssa. Tämä välittömyys heijastuu myös parkanolaiseen liikennekulttuuriin. Autot ja mopot ajavat

jalkakäytävillä jalankulkijoiden seassa — ja hyvin menee, ainoastaan poliisi on joskus vähän huolestunut.

Vieläkö kyselet, mikä on Suomen paras paikkakunta. Kun luit edellisen, varmasti totesit, — sehän on PARKANO.

Ilmoitus

Ensitulevalla viikolla ottaa allekirjoitetun Voiton, joka vaihtaan Kaikkalaisen Kauppias ja Ruoka-tavaralla, joka tähten tietä annetaan. Parkano, Heinäk. 25. p. 1863.

E. J. Engström
Kauppias

ILMOITUS

Ensitulevalla viikolla ostaa allekirjoitettu voita, sekä vaihtaa kaikenlaisella kauppa- ja ruoka-tavaralla, joka tähten tietä annetaan. Parkanosta heinäkn 25. p. 1863.

E. J. Engström
Kauppias

Mun kantiltani Kattellen

AARRE HAAPANEN

Lamako Parkanossa

Ensi silmäys toiminnalliseen Parkanolaiseen elämänmenoon ja sen väestöpohjaan ei pidä sisällään vaikutelmaa josta lama olisi havaittavissa. Meillä on kaiken kukkuraksi ihme kyllä vielä ryhdikäs nuoriso. Mutta ei mitat täyttävää urheilukenttää. Ja välineet ovat vuodesta toiseen lukkojen takana.

Tyypillinen tämänpäivän parkanolaisasukas on erittäin ahkera ja toimelias. Pienimmilläänkin ahertajilla mielessä pyörii bisnes ja parempien olosuhteiden tavoittelu. Kuitenkin ne tekijät jotka Parkanossa laman aiheuttavat ovat sellaista luokkaa joihin tavallisen kansalaisen ahkeruus tai päätäntävalta eivät uletu. Onko lama eräänlainen tehty tilanne jonka aikana voidaan jopa hallinnon ja lainsäädännön alueella tehdä väestöpohjalle minkälaisia petoksia tahansa. Tuotantosuunnan muuttamisesityksiä myöten. Maataloudessa ei ainakaan tällainen toimenpide käy päinsä ei tuotantosuuntaa vaihdeta niinkuin tytöt hametta. Todellisuuspohjiin kai herätään siinä vaiheessa kun pellot ovat pakettissa ja leipä, jauhot Dakotassa Yhdysvalloissa. Näin kuuleman mukaan on käynyt hyviksi vakuuteuille naapureillemmekin ja monasti. Tämä kaikki on vaarallista lamaa, mutta tehtyä sellaista.

Ajattelen sinuakin maanviljelijä, teet arjet ja pyhät kymmentuntista päivää, Kun puolet maksat itse saat kesälomaa 10 — 12 päivää. Käytännössähän tämä on miltei solvaus tehdyistä töistäsi. On alentavaa todeta lomitusjärjestelmän pyörittävän Sosiaaliministeriön alaisena eikä asia kuuluisi Maatalousministeriölle. Epäkohdat painavat varmaan sinuakin autoilija. Siksikö koukkuvero sinulle, että olet ahkera. Niin monasti illan hämärtyessä vielä kaukana kotikylästäemme talutat Scaniaasi kohti pientä Parkanoamme. Olkoonpa pyhä tai arki, yö tai päivä aina olet valmis palvelemaan kaikkia meitä.

Näyttää usein siltä kuin käsitteeseen hallita tai ohjata toimintoja sisältyisi reilu annos päivän selviä puppuja. Tarvitaanko Parkanossa tai muualla välttämättä harkintaverotusta, keskikaljaa paareissa, ketä ne inspiroi ja mitenkä. Seurauksena on vain kaikenlaista rikkinäisyyttä, välinpitämättömyyttä ja työttömyyttä. Näilläkö aseilla Parkanolaisen väestöpohjan mielipiteet yritetään vääntää tietynlaiseen massa-ajatteluun, moni kokee laman ennenkaikkea muuta vakavana luottamuspulana. Ikävintä asiassa on yrittäjän oleminen jatkuvasti yleisen mielipiteen muodostajien hampaissa. Tämä tuo muassaan auttamatta suomettumisen.

On päädytty tilanteeseen, jossa ei ole työnteko rauhaa tekijällä eikä teettäjällä. Kaikenlaisten ammattisohlaajien toimesta on menetetty työntekomahdollisuudetkin, ellei tämä ole lamaa ei kai sitten mikään.

Herätääkö haaveista siinäkin vaiheessa kun yksilö tuo pieni ihminen Yrittäjä on matkustanut täältä pois joku kertoo että Mamillaan. Herrat Helsingissä kai pyhkeilee leukaansa ja arvelee, että puppuja on vaihdettava uskottavampaan muotoon. Näin syksyn vaihtuessa talveksi enteillen joulun läheisyyttä tulet mieleeni kaukaa menneisyydestä sinä armoitettu sanan ja sävelen sepittäjä Paassius. Oi kallis Suomenmaa kuinka mielettömän kallis ja velvoittava tänäkin päivänä, mutta kuitenkin niin harvassa onnellisena nukahtaneita.

YLÄ-SATAKUNTA

Parkanon - Karvian - Kihniön paikallislehti

— JOKAISEEN KOTIIN —

KIRJAPAINOSSAMME

- KOHOPAINO
- VALOLATOMO • REPROKAMERA
- NYLOPRINT-KUVANVALMISTUS
- KONTTORIOFFSET ym.

TERVETULOA TUTUSTUMAAN

Parkanon

**Auto ja
Varaosa Oy**

Puh. 2525

Ravintola Käenpiika
Grilli-Baari
Kolmosparkki

Kiittää kuluneesta
vuodesta ja toivottaa

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

**EDULLINEN
-KAUPPA
PARKANOSSA**

Tilavat pysäköintitilat

Valinta-Lehto

Parkano 2031
Jokiharju 2431

MATIN ASUSTE

Miesten ja
nuorisoasujen
erikoisliike

Parkano puh. 1353
M. Patokoski

KOLISTAJA OY

Puh. 2992

Kallioulouhintaa, hiekkapuhallusta ym.

**Parkanon fysikaalinen
hoitolaitos**

myös hierontaa

Parkano puh. 1228

**Parkanon
Sairaankuljetus**

Puh. 2020

A. VIITASALO & POJAT

PARKANON AUTOKOULU

J. ROIHA

Parkano, puh. 2033

**INSINÖÖRITOIMISTO
HEIKKI HAVANKA**
Sapelikatu 1
39700 PARKANO puh. 2702

**-VALINTA
SEPPO VIITASALO**

Linnankylä, puh. 3402

PARKANON-KIHNIÖN

OSUUSMEIJERI

Parkano

Puh. 2067

**Autonkorjaukset, maalaukset, varaosat ja
tarvikkeet**

AUTO-LAHTINEN OY

Puh. 2507

Pentin teollisuusalue 2 km keskustasta Karviantietä

PARKANON LISTA OY

39700 Parkano — Puh. 933-2811

**PARKANON KAUPUNGIN
ELINKEINOLAUTAKUNTA**

toivottaa kaikille parkanolaisille ja erityisesti
yrittäjille RAUHALLISTA JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA.

JOULUNAJAN HERKUT:

Piparkakut, joulutortut, täytekakut
jne.
Leipoo puolestanne

**OJENNUKSEN
KOTILEIPOMO**

Puh. 1339 - 2893

**YHDYSPANKIN
TAKUUKIRJALLA
RAHOITAT
HANKKEESI
JÄRKEVÄSTI.**

YHDYSPANKKI

Edullinen ostopaikka MARIMEKON TRIKOOT SANELMAN VAATEAITTA Parkano, puh. 2551	Joulun arvolahjat laajasta valikoimastamme. KELLO-, KULTA- ja SILMÄLASILIIKE E. SYRJÄNEN ,Parkano, puh. 2181
RENGAS BETONI KY Puh. 2423 KORKEALAATUISET BETONITUOTTEET	RADIO- JA TV-HUOLTO S. HUUSKONEN PARKANO RADIO- JA TV-LAITTEIDEN KORJAUKSIA Puh. 2966
VESIJOHTOLIIKE ESKO PAAVILAINEN Puh. 2175	LEHTOLAN BAARI suosittelemme maittavia ruokia ja hyvää kahvia. Puh. 2060
PUUSEPÄNLIKE VOITTO PAJUNEN Puh. 2254	V A P O Puh. 1313
Parkanon Kemiallinen ja Valkopesula puh. 2748	PARKANON KODINKONEHUOLTO Taisto Mansikkaviita Puh. 2460
LIISAN KIOSKI Puh. 2096	PARKANON PAPERI- JA KONTTORITARVIKE Puh. 2120
 Parkanon Kiinteistövälitys Oy-LKV 39700 Parkano.puh.933-2990	RAKENNUSPALVELU LAIHIA Puh. 2423 Suunnittelu • Rakentaminen ALAVUS-, EKO- TALO JA PUHALLUSVILLA EDUSTUS
PARTURI-KAMPAAMO Y L I N E N Pankkitori puh. 2546	PARKANON KUVAAMO Hyttisen liiketalo Puh. 2127

Rakennusliike

ERKKI HUHDANPÄÄ

Parkano — Puh. 2897, 1255

Parkanon Rakennustarvike

om. ERKKI HUHDANPÄÄ

Parkano — Puh. 2696

Edullinen

asiantuntija
rakentajille

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA.

Aureskoski Oy

KOFF — PORI

Parkanon myyntikonttori

Puh. 2703

**HYVÄÄ JOULUA
JA
MENESTYSTÄ UUELLE VUODELLE**

TOIVOO ASIAKKAILLEEN

HYTTISEN HALLI
PARKANO

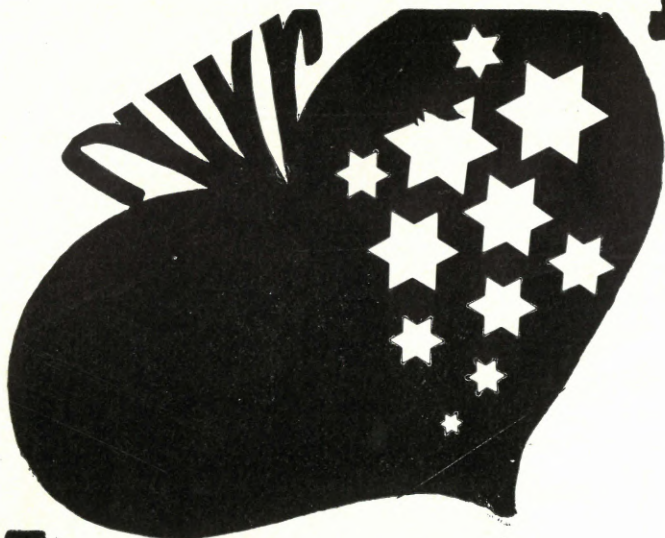
KAUPPATALO HYTTINEN
JALASJÄRVI

SPAR-HYTTINEN
JALASJÄRVI

MYYNTEI-HALLI
KAUHAJOKI

MYYNTEI-HALLI
KURIKKA

Hyvää
Joulua ja

Onnea
vuodelle
1979

- TAVARATALO
- RAUTAHALLI
- ESSO

KIVINIEMI

39700 PARKANO
Puh. 933-2222

Juha ja Satu Ravander:

*omana
kotona!*

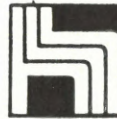
Säästämällä 30%
ja Kättä päälle
-lainalla päästiin
omaan asuntoon.

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
Parkano Puh. 2046

Ikaalisten-Parkanon Puhelin Oy Puh. 6101	 PIR-NAHKA Parkano, puh. 2531
PARKANON TB-HUOLTO A. ja J. KUIVANEN Puh. 2409	Saab-huoltopiste Shell-huoltoasema Korpela Puh. 2290
POHJOIS-SATAKUNNAN SÄHKÖ Ky Matti Mäntylä Puh. 1331	A KANKAANPÄÄN Autotalo oy Edustajamme Parkanossa Antti Aaltonen, puh. 933-2878
KESKUSOSUUSLIIKE HANKKIJA Parkanon toimisto Puh. 2785	Suoritamme rakennusurakointia Parkanossa ja lähikunnissa. Myymme rakentamiamme kerros- ja rivitalohuoneistoja
Parkanon Sora ja Murske Oy Kont. 1241, 1264	 RAKENNUSLIIKE VIITASALO KY 39700 Parkano puh. 933-1293 tai 2348
PARKANON TRAKTORI Fiat-autot Puh. 2471	 Luotettava perusta kotikukille OK-multa. Nurmikoille ja istutuksille. TEHO-kasvuturve
YLÄ-SATAKUNNAN TILI- JA VEROPALVELU Puh. 2604 Luotettava tili- ja veroasiantuntija	 Turvetuote- tehdas Osuuskaupat SOKOS

Ota suunnaksi TUTTU TAMMELA

- Saat halvalla korkealaatuisia kalusteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

**PARKANON
HUONEKALULIIKE**

Puh. 2075

MEILTÄ:

- Uusi POLSKI-FIAT 125 P hintaluokkansa parhaiten varustettu ja pidemmälle taattu auto.
- Edulliset vaihto-autot

AUTOPELTIKORJAAMO RI-WE

Parkano puh. 2808

PARKANON PALAKANGAS

Parkano, puh. 2634

Hyttisen liiketalo

Valtuutettu Fiat-huoltokorjaamo HUOLTO MÄKIRANTA

Puh. 2780

Alkuperäiset Fiat-varaosat

T:mi MANNINEN

Parkano puh. 2030

Elektroniikan komponenttien
tuonti ja tukkuliike

Kasvuturpeet, kukkamullat KRUUNUTURPEESTA

Lauri Nieminen

39660 Lapinneva, Parkano

Puh. 933-3503

Helsinki 90-2785688

MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA

Puh. 1215

PARTURI-KAMPAAMO MÄKIRANTA

Puh. 2459

Parturi-Kampaamo

PIRITTA

Parkano puh. 2252

RIIPISEN KUKKAKAUPPA

Puh. 2037, 2036

PARKANON KALUSTETUOTE

O. Vainionpää & P. Järvenmäki

Keittiö- ym. kalusteita tilauksen mukaan
puh. 2074

SEIJAN KUKKA

Puh. 2786

Automaalaamo

PEKKA RISTOLAINEN

Parkano, puh. 2649

Parkanon Kumikorjaamo

Puh. 2149
Rengasalan erikoisliike Parkanossa

SULOSEN LEIPOMO

Om. P & L. Sulonen
Parkano, Puh. 2009
Ylistaro, Puh. 964-42207

Naisten erikoisliikkeenä

voimme palvella teitä kaikissa juhla ja vapaa-ajan asuissa. Huomatkaa edulliset hintamme.

PARKANON MUOTILIIKE JA ASUSTE
ARVO JANAKKA
2087

- ★ FORD AUTOMYYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.
- ★ HONDA MOOTTORIPYÖRÄ-MYYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.

Parkano, puh. 2295, 2296

M U O T I KULMA

Puh. 2747 Parkano, Säästökulma

TERVETULOA UUSITTUUN KAHVI- JA RUOKAPAIKKAAN

KESTI KIEVARI
(entinen Kuoppasalmi)
puhelin 2082

Parkanon
Asu-Ale Oy
Liikekeskus, puh. 2867

Parkanon Urheilu- ja Nuorisotalon
KAHVIO

Oy W. ROSENLEW Ab

PARKANON AUTO JA
PUU OY

AUTOJÄRVENSIVU
Parkano, Puh. 2323 vaihde

PARKANON
**KOPIO JA
KONTTORITARVIKE oy**
PUH. 2980
Kotiin, Kouluun, Konttoriin

Kelloja, Kultaa, Hopeaa
KELLOLIKE HERRANEN
39700 Parkano puh. 2588
(Alkon talo)

Aja edullisempaan, Tietysti
Pacoonin
KALUSTE
PARKANO ☎ 2630

Teollisuusalue Karviantien varrella, 2 km keskustasta.

Puhtautta puolestanne
— kokolattiamattojen pesut
— sopimussiivoukset
— kotisiivoukset
— tekstiilihuonekalut, autojen istuimet
ym:t alaan kuuluvat

Soitto
Parkanon Siivouspalvelu Oy
Puh. 2642 ja sillä siisti

Parkanon Neule- ja Käsityö
Puh. 3508
Toivottaa asiakkailleen
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Vain paras on
kyllin hyvää
joululahjaksi

Perheen naisväelle

Uusia Husqvarna-ompelukoneita.
Vapaavarsiautomaatit alk. **1495,-**.
Kaikki merkit vaihdossa mukavas-
ti käteisellä ja osamaksulla.
Varastossa yli 100 vaihto-ompelu-
konnen valikoima. Hyviä ja hal-
poja takuu vaihtokoneita.
Sähkökoneet alk. **150,-**

Parkano—Karvia—Kihniö

Husqvarna

Piiriedustaja

Tuomo Heinonen
Parkano, 2294

Parkanon Kotileipomo

Keihänen
Puh. 2400

TERVETULOA TUTUSTUMAAN JA
JOULUOSTOKSILLE UUTEEN
LIIKKEESEMME !

Itse neulomalla saat kauneimmat ja edullisimmat
neulevaatteet.

- Meiltä löytyy jatkuvasti edullisia lankatarjouksia
- Valmiita neuleita lapsille ja aikuisille
- Mittatilauspalvelu
- Neulekoneita

Lämmintä Joulua teille kaikille !

PARKANON KUTOMAKONE
JA LANKALIIKE

Vanha osuuspankintalo
Leila Rauanmaa

Betoniasema

Puh. 3525

Tule osuuspankin asiakkaaksi

Aikamme pankki

Voimakas

Turvallinen

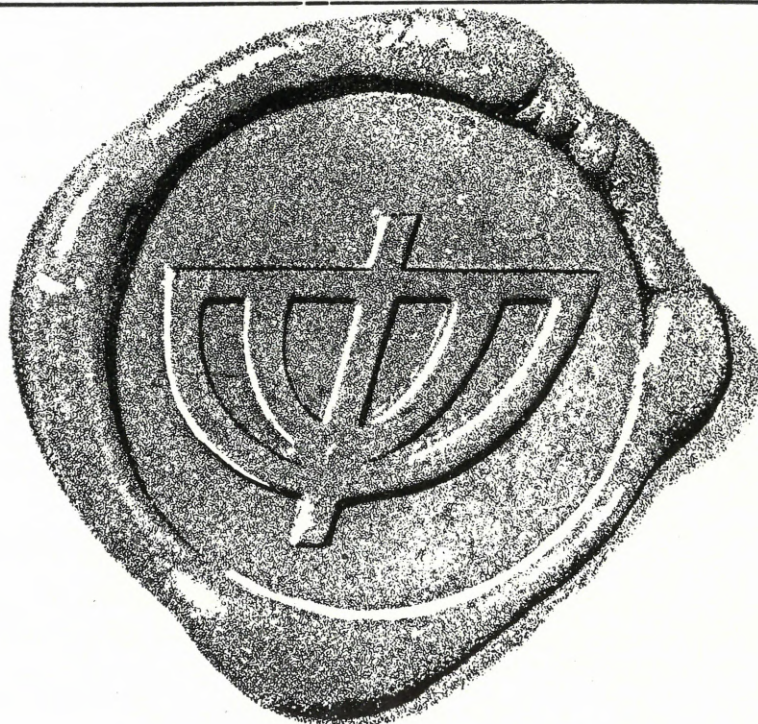
Erilainen

Paikallinen

Poikkea omaan osuuspankkiisi —
Parkanon osuuspankkiin — kerromme
miehellämme lisää osuuspankista

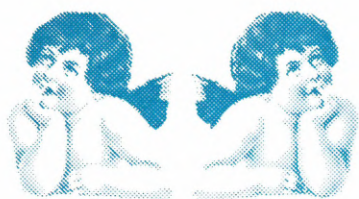

Parkanon OSUUSPANKKI
KYLLÄ

reima

PARHAAT HOUSUT PARKANOSTA
REIMAN TEHDAS PARKANO PUHELIN 2626

**Tule Joulu
Kultainen**

**MONIPUOLINEN
LAHJATAVARATALO**

**SOK PARKANON
OSUUSKAUPPA**

PARKANO — KIHNIÖ

**TALVIURHEILU-
VÄLINEET EDULLISESTI
OSUUSKAUPASTA**

ESIM.

**KARHU ALL STAR S
SUKSET**

Karpor-rakenteiset
täysmuoviset latu-
ja retkeilysukset.

— leveys 52 mm
— polyteenipohja
koot: 160—220 cm

149,-

nuorisokoot:
130—150 cm 129,—

**EDULLINEN CENTRUM
on lahjanostajan asialla**

TOIVOTAMME
JÄSEN- JA
ASIAKASKUNNALLEMME

Hyvää ja
Rauhallista Joulua!

SATAPOHJA

CENTRUM